

**TURUN
YLIOPISTO**

Rihmastosta puuksi

Kansainvälisen mallintaminen Alain Badioun filosofian pohjalta

Valtio-oppi
pro gradu -tutkielma

Laatija(t):
Mikael Hekkala

30.8.2024
Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Non c'è fine. Non c'è inizio. C'è solo l'infinita passione per la vita.

- Federico Fellini

Oppiaine: Valtio-oppi
Tekijä(t): Mikael Hekkala
Otsikko: Rihmastosta puuksi
Ohjaaja(t): Professori Henri Vogt
Sivumäärä: 103 sivua
Päivämäärä: 30.8.2024

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkoitukseni on muodostaa Alain Badioun filosofiaan pohjautuva käsitys ”kansainvälisestä” (engl. *the international*). Tämä käsitys rakentuu kansainvälisen politiikan tutkimuksen ”vitalististen” teorioiden kritiikin kautta, jolloin tutkielma on ensisijaisesti interventio vitalististen teorioiden vallitsevaan teoriakokonaisuuteen. Intervention on mielekäästä toteuttaa, sillä kummatkin teoriaperinteet rakentuvat multiplisiteetti-käsitteen, eli yleisemmin moneuden, teoretisoinnin ympärille. Vitalistiset teoriat ilmentävät filosofi Gilles Deleuzeen traditioista kumpuavaa käsitystä multiplisiteetista, kun taas Badioun käsitys on osana hänen omaa filosofiaansa ja pohjautuu joukkooppiin.

Tutkielmani disposition sijoitan kansainvälisen teoretisoinnin tutkimussuuntaukseen. Tämä suuntaus koostuu hyvin erilaisista kansainvälisen politiikan teorioista, jotka jollain tavoin mallintavat kansainvälistä. Kansainvälinen on valikoitunut tutkielmassa yleiseksi kattotermiksi kaikille käsityksille, jotka koittavat mallintaa kansallisen sfäärin ylittävää poliittista tilaa, joka käsitetään esim. ”kansainvälinen systeemi”, ”valtiojärjestelmä” tai ”maailmanjärjestelmä” termien kautta.

Vitalistisilla teorioilla viitataan tässä tutkielmassa ”perinteisemmistä” kansainvälisen käsityksistä poikkeavaan teoriakokonaisuuteen. Vitalistiset teoriat edustavat tutkielmassani kansainvälisen politiikan teorioita, jotka käsittävät Deleuzen multiplisiteettikäsitteen mukaisesti kansainvälisen epäyhtenäisenä, koko maailmankattavana moneutena, prosessinomaisena ja kaotettuna sekä muutostilassa olevana kokonaisuutena, jossa yksi multiplisiteetti-totaliteetti järjestelee kansainvälisen moneutta uudelleen. Teoriat koostuvat kompleksisuusteoriasta ja sen kansainvälisen politiikan sovelluksista, Michael Hardtin ja Antonio Negrin imperiumi-käsityksestä, modernin systeemiteorian kansainvälisen politiikan relevanssista sekä Alexander Wendtin kvanttimekanistisesta sosiaali teoriasta ja sen kansainvälisen politiikan tulkinnasta.

Analyysini rakentuu ensisijaisesti debaateista, joissa kansainvälisen politiikan vitalistiset teoriat ja niiden multiplisiteettitulkintaan pohjautuva käsitys kansainvälisestä asettuu keskusteluun badioulaisen multiplisiteettikäsitteen kanssa. Debattieni teemat koostuvat totaliteetista, järjestyksestä sekä muutoksesta, jotka teemoina koskevat sekä vitalistista multiplisiteettikäsitystä että badioulaista, mutta myös liittyvät kansainvälisen mallintamisen keskeisiin kysymyksiin.

Analyysistä tulokseksi sain badioulaisen käsityksen kansainvälisestä, joka pohjautuu paikantamaan vitalististen teorioiden kuvaaman maailmankattavan epäyhtenäisen moneuden totaliteetin aina tiettyyn partikulaariin historialliseen tilanteeseen, joka edustaa kansainvälisen vallitsevaa totaliteettia. Tämän seurauksena myös vitalististen teorioiden kuvaama kansainvälisen politiikan kaotettisuus pohjautuu kuitenkin aina tietyn historiallisen tilanteen ”olemiseen logiikkaan”, eli organisatoriseen rakenteeseen, järjestykseen. Lopuksi badioulainen interventio haastaa vitalististen teorioiden esittämän multiplisiteetti-totaliteetin yhden moneuden uudelleen järjestelyn ainoana muutoksen muotona ja tuo tämän lisäksi esille ajatuksen mahdollisista uusista moneuksista, eli kansainvälisen erilaisista paradigmoista. Badioulaisesta kansainvälisen käsityksestä muodostuu vitalistisia teorioita organisoituneempi tapa käsitellä vallitsevaa globaalia, monitahoista ja turbulenttia kansainvälistä politiikkaa.

Avainsanat: kansainvälinen, multiplisiteetti, moneus, Gilles Deleuze, Alain Badiou

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Käsitykset kansainvälisestä	6
2.1	Kansainvälinen ja Westfalenin rauha	7
2.2	Kansainvälinen ja järjestys	9
2.3	Kansainvälinen ja systeemi	14
3	Vitalistinen multiplisiteetti ja kansainvälinen	19
3.1	Vitalistinen multiplisiteetti	19
3.2	Vitalistiset teorit kansainvälisestä	22
3.2.1	Kompleksisuusteoria	24
3.2.2	Imperiumi	27
3.2.3	Moderni systeemiteoria	30
3.2.4	Wendtin kvanttimekanistinen sosiaaliteoria	33
3.2.5	Yleisesti vitalistisista käsityksistä kansainvälisestä	37
4	Teorettinen viitekehys – Badiou ja multiplisiteetti	39
4.1	Badioun vitalismikritiikki	39
4.2	Badioun multiplisiteettikäsitys	42
5	Metodi – Teoria-adaptaatio	48
6	Analyysi – Badiou ja kansainvälinen	50
6.1	Debatti kansainvälisestä: vitalistinen multiplisiteetti versus badioulainen multiplisiteetti	51
6.1.1	Totaliteetti	51
6.1.2	Järjestys	56
6.1.3	Muutos	63
6.2	Badioulainen käsitys kansainvälisestä	70
6.3	Kansainvälinen <i>in situ</i>	76
7	Johtopäätökset	82
	Lähteet	86
	Tutkimuskirjallisuus	86
	Muut lähteet	102

1 Johdanto

Ukrainan sota, COVID-19-pandemia, ilmastonmuutoksen kiihtyminen ja muut vallitsevat kriisit ovat johtaneet politiikkaa käsittelevien aikakauslehtien tasolla puheeseen maailmanjärjestyksestä, sen muutoksesta ja globaaleista ongelmista. Esimerkiksi *Foreign Affairs* -lehti pureutuu ”*Nobody Wants the Current World Order*” -jutussaan nykyisen maailmanjärjestyksen pateettisuuteen (Menon 2022) ja ”*The Changing World Order*” -paneelissaan pohtimaan Ukrainan sodan vaikutuksia kansainväliseen systeemiin (Kurtz-Phelan et al. 2022). Vastaavanlaisesti tutkimusinstituutit ja ajatushautomot ovat ottaneet tutkittavaksi kokonaisvaltaisesti maailman muutoksen. Esimerkiksi Stockholm Environment Institute korostaa ”*Transitioning to a new global order*” -artikkelissaan nousevaa kyynisyyttä kansainvälistä systeemiä kohtaan kysyessään, voivatko multilateraaliset instituutiot pelastaa enää systeemiä (Brandon 2024) sekä Council on Foreign Relations hahmottelee ”*Perspectives on a Changing World Order*” -raportissaan, kuinka COVID-19-pandemia historiallisena ajanjaksona tuo esiin uuden kansainvälisen järjestyksen elementit (Stares 2020).

Kaikkia näitä visioita yhdistää ajatus kokonaisvaltaisesta ja järjestäytyneestä maailmasta, joka on muutoksen tilassa erilaisten kriisien myötä. Tämä ilmiö mukailee ideologiateoreettisessa tutkimuksessa käsiteltyä ajatusta siitä, että puhe järjestyksestä tai kokonaisvaltaisesta järjestelmästä alkaa vasta itse järjestelmän rakoillessa (kts. Herranen 2022, 2). Vallitseva maailmanjärjestys ja siihen liitetyt tavat ja käytännöt voivat olla arkipäiväisessä toiminnassaan piilossa, niiden muodostuessa itseäänselvyyksiksi, mutta kriisien seurauksena ne tulevat kirkkaina esiin. Keskustelun voi tuoda kansainvälisen politiikan tutkimuksen pariin ja puhua ilman normatiivista visioita maailmanjärjestyksestä pelkästään ”kansainvälisestä”, joka kattaa termit kuten kansainvälinen systeemi, valtiosysteemi, kansainvälinen järjestys, maailmasysteemi tai maailmanjärjestys (kts. luku 2). Riisuttaessa lehtien, instituuttien ja ajatushautomojen diskurssin normatiivisesta kielestä, kaikki kuitenkin ottavat lähtökohdakseen kansainvälisen konsistenttinä tilana, jota voi käsitellä tietynlaisena organisoituneena totaliteettina.

Samalla yhteiskunnan eri osa-alueilla ollaan siirrytty pois kaikenlaisista yhtenäisten kokonaisuuksien käsittelystä, sillä ne edustavat reduktionismia, joka ei ymmärrä todellisuuden heterogeenista ja monisyistä luonnetta. Tämä kehityskulku näkyy eritoten mannermaisen filosofian traditiosta kumpuavassa vitalismissa, joka ajattelee todellisuuden ja yhteiskunnan

tietynlaisena moneuden prosessinomaisena ja jatkuvana liikkeenä, jossa eri elementit ovat kommunikaatiossa toisten kanssa ilman, että ne kuitenkaan muodostaisivat mitään järjestäytyntä tai konsistenttiä tilaa (kts. luku 3.1). Vitalismin vakiintuneisuudesta yhteiskunnan eri sektoreilla kertoo vitalismin nykyisen muodon tunnetuimman edustajan, filosofi Gilles Deleuzen, ajattelun integroituminen esim. yliopistoinstituutioihin, pedagogiikkaan ja mainosalaan (Stivale 1999, 136). Deleuzen vitalistinen filosofia, joka ennen edusti ”nomadista ajattelua” (ransk. *pensée nomade*) (kts. Deleuze 1992a), on siis tullut osaksi *status quota*. Andrew Culpin ”*Dark Deleuze*” (2016) -teos tarkastelee tätä tematiikkaa tarkemmin, avaten, kuinka Deleuzen jatkuvan muutoksen, deterritoriaalisuuden ja kiihtymisen opit edustavat uusliberaalia kapitalismia (Culp 2016, 27, 29). Michel Foucault’n vuoden 1970 kuuluisa julistus ”[...] ehkä jonain päivänä tämä vuosisata tullaan muistamaan deleuzilaisena” (Foucault 1970; oma suom.) tuntuu tässä valossa olleen oikeassa – ehkä eri tavalla kuin Foucault sen tarkoitti.

Tämä vitalismin vakiintuminen näkyy myös kansainvälisessä politiikassa ja sen teorioiden käsityksissä ”kansainvälisestä”. Teoriat, kuten kompleksisuusteoria, Antonio Negrin ja Michael Hardtin imperiumikäsitys, moderni systeemiteoria ja Alexander Wendtin kvanttimekaniikkaan nojaava sosiaaliteoria ilmentävät tätä käsitystä, sillä ne kaikki pohjautuvat ajatukseen tietynlaisesta heterogeenisestä kansainvälisestä, jossa vapaana ja avoimessa kehityksessä virtaavat elementit muodostavat vallitsevan maailmantilan (kts. luku 3.2). ”Vitalistisen käänteen” voi laajemmin nähdä osana poststrukturalististen tai ”postmodernien” teorioiden – joihin Deleuzekin monesti lasketaan – yleistymisenä kansainvälisen politiikan tutkimuksessa (kts. Çalkıvık 2017)¹.

Huomioiden samanaikaisesti diskurssin maailmanjärjestyksestä, mutta toisaalta myös vitalististen teorioiden nousun kansainvälisessä politiikassa ja kansainvälisen hahmottamisessa, vaikuttavat nämä yhdessä muodostavan paradoksin: miten kansainvälisen politiikan teorian pitäisi vastata diskurssiin maailmanjärjestyksestä ja yleisemmin diskurssiin, joka ilmentää yhtenäistä ja organisoitunutta käsitystä kansainvälisestä, kun samalla ei-konsistenttiin moneuteen nojaava vitalismi on nouseva teoriakehikko kansainvälisen politiikan

¹ Monesti ranskalaista kriittistä teoriaa niputetaan Çalkıvık tavoin ”poststrukturalismi”- tai ”postmoderni”-nimitysten alle. Tässä unohtuu teoreettisten suuntausten eriävyydet. Esim. Deleuze ei edusta Foucaultin tai Derridan tavoin ”kielellistä käännettä”, vaan hylkää kielellisen käännettä pohjustavan kopernikaanisen kumouksen, jolloin Deleuzen filosofia pohjautuu ei-kriittiseen metafysiikkaan (kts. Badiou 2000b, 44-45).

tutkimuksessa? Tätä ristiriitaa voi lähteä purkamaan Deleuzen intellektuaalisen vastinparin – filosofi Alain Badioun – ajattelun pohjalta, sillä Badioun filosofinen *oeuvre* pystyy tunnistamaan vitalismin kritiikin reduktionismia kohtaan ja integroimaan ajatteluunsa äärettömän moneuden ja sen prosessinomaisen jatkuvan muutoksen, kuitenkin pitäen kiinni käsityksessä, jossa oleminen lähtökohtaisesti järjestäytyy yhtenäiseen totaliteettiin, sillä ääretön moneus ja sen liike voidaan käsittää paradigmaattisesti, jolloin ne paikantuvat kuitenkin tietyn partikulaarin totaliteettiin ja sen järjestyksen viitekehykseen. Samalla myös muutoksen voi käsittää paradigmaattisesti, jolloin muutoksen dynamiikka ei ole pelkästään moneuden liikettä, vaan täysin uusien moneuksien syntymistä (kts. luku 4 & 6).

Tässä tutkielmassa hahmottelen badioulaisen käsityksen kansainvälisestä problematisoimalla vitalistisen käsityksen kansainvälisestä. Tarkoitukseni on implementoida problematisointi asettamalla Badioun ajattelu keskusteluun kansainvälistä vitalistisesti hahmottavien teorioiden kanssa. Tämä kahden vastakkaisen filosofisen koulukunnan debatti onnistuu suoraviivaisimmin käsittelemällä yhtenäistä tematiikka, josta kumpikin koulukunta ammentaa. Tapauksessani tämä tematiikka on multiplisiteetti-käsite, yleisemmin moneus, jota sekä vitalistinen että badioulainen filosofia soveltavat. Nojaan aiheesta väitelleen Becky Vartabedian Deleuzen ja Badioun multiplisiteettikäsitysten hahmotelmaan, jonka mukaan kummallakin multiplisiteetti kuvastaa ontologisesti todellisuutta ja jossa termit *multiplicity* ja *multiple* toimivat synonyymisinä käsitteinä kuvaten todellisuuden yleistä moneutta (kts. Vartabedian 2018).

Näin tarkoitukseni on asettaa vitalistiseen multiplisiteettiin nojaava käsitys kansainvälisestä vastakkain badioulaiseen multiplisiteettiin perustuvan käsityksen kanssa. Tutkielman rakentuminen problematisoinnin kautta toimii siis ikään kuin interventiona vallitseviin vitalistisiin kansainvälisen politiikan teorioihin. Konkreettisesti tämä problematisointi tapahtuu soveltaessani teoria-adaptaatiometodia, joka ottaa lähtökohdaksi jonkin vallitsevan teoreettisen viitekehyksen problematisoinnin, minkä myötä saman ilmiön tutkimiseen voi adaptoida uutta teoreettista näkökulmaa (kts. luku 5). Koska kyseessä on ensisijaisesti interventio kansainvälisen politiikan vitalististen teorioihin, badioulaisen käsityksen konstruoinnissa tarkoitukseni on pääasiallisesti asettaa vastavoima vitalististen teorioiden epäyhtenäisen moneuden kaoottiselle käsitykselle kansainvälisestä ja puolustaa käsitystä yhtenäisestä ja järjestäytyneestä kansainvälisestä, huomioiden kuitenkin vitalististen teorioiden nostamat asiakohdat. Tällöin badioulaisen kansainvälisen käsityksen tarkempi spesifiointi

kansainvälisen politiikan erityiskysymyksiin sekä tarkempi empiirinen sovellus (teoreettisten huomioiden empiiristä illustrointia lukuun ottamatta) asettuvat tutkielmani ulkopuolelle.

Tutkielmani lähtökohta on teoreettinen, koska konstruoin badioulaisen käsityksen kansainvälisestä vitalististen käsitysten problematisoinnin kautta ja näin on myös toimivampaa puhua tutkimuskysymysten sijaan tutkimustavoitteista, sillä tutkielmani ei kata aineistoa, jolle voisin ”esittää tutkimuskysymyksiä”. Koska vitalistisen käsitysten problematisointi toimii produktiivisena kritiikkinä, jonka kautta badioulaisen käsityksen kansainvälisestä voi muodostaa, jaan tutkimustavoitteeni myös kaksipuolisesti problematisointiin ja konstruointiin. Tutkimustavoitteeni ovat:

1. Problematisoida vitalistiset käsitykset kansainvälisestä Badioun vitalismikritiikin avulla

2. Problematisoinnin kautta konstruoida badioulainen käsitys kansainvälisestä

Tutkielmani dispositiota on hankala sijoittaa mihinkään tiettyyn kansainvälisen politiikan tutkimuksen osahaaraan, sillä käsitystä kansainvälisen politiikan areenasta, yksinkertaisesti ”kansainvälisestä”, ei ole seikkaperäisesti tutkittu siten, että se muodostaisi oman tutkimussuuntauksensa. Kansainvälisen teoretisointi on kuitenkin kansainvälisen politiikan tutkimuksen parissa yleistä, eri teorit vain rakentuvat monista erilaisista tutkimushaaroista. Tunnettuihin ja yleisiin käsityksiin kansainvälisestä perehdyn tarkemmin seuraavassa luvussa. Badioun filosofinen projekti sekä yleisesti politiikan tutkimuksen että kansainvälisen politiikan tutkimuksen parissa on myös vähäisesti käsiteltyä.

Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa poikkeukseksi kuitenkin muodostuu Sergei Prozorovin trilogia ”*Void Universalism I-III*” (Prozorov 2014a, 2014b, 2023), jossa hän rakentaa kokonaisvaltaisesti uutta käsitystä maailmanpolitiikasta ja universalismista, jotka pääasiallisesti pohjautuvat Badioun filosofiaan. Tutkielmani erottautuu Prozorovin projektista, sillä vaikka Prozorov hahmottelee trilogian ensimmäisessä kirjassaan, ”*Ontology and World Politics*” (2014a), badioulaista käsitystä maailmasta ja sen ontologiasta, Prozorov ei kuitenkaan asetu siihen kansainvälisen politiikan teorioiden diskurssiin, jossa teoretisoitaisiin käsitystä kansainvälisestä, vaan hän rakentaa ajatusta erilaisista partikulaarista ”poliittisista maailmoista”, jotka läpäisee universaali – kansainvälisestä politiikasta riippumaton – maailmanpolitiikka. Prozorov ei siis teoretisoi kansainvälistä, vaan yleisemmin universaalia

maailmaa, jonka partikulaarinen maailma, ilmentymä, kansainvälinen (mahdollisesti) on muiden partikulaaristen maailmojen kanssa. Prozorov nostaakin esille, että yhtä lailla kansainvälisen lisäksi muitakin kansainvälisen politiikan relevantteja ”viitekehyksiä” kuten diplomatiaa tai esim. humanitaarista apua voi pitää partikulaarisena maailmana. (Prozorov 2014a, 61-62, 65.) Tutkielmani taas keskittyy pelkästään yhden partikulaarisen maailman – kansainvälisen – teoretisointiin. Samalla Prozorov ei myöskään käsittele kansainvälisen politiikan teorioiden vitalistista käännettä, muutamaa huomautusta lukuun ottamatta (kts. Prozorov 2014a, 52, 84-85), mikä minulla toimii juuri lähtökohtana badioulaisen kansainvälisen käsityksen muodostamiselle. Prozorovin työ on kuitenkin tuonut Badioun filosofian maailmanpolitiikkaan ja näin ollen toimii vankkana pohjana minun tutkielmalleni badioulaisesta kansainvälisen käsityksestä.

Tutkielmassani aluksi esittelen kansainvälisen politiikan tutkimuksen parissa tunnettuja käsityksiä kansainvälisestä. Nämä käsitykset olen jakanut Westfalenin rauhan (1648) lähtökohdakseen ottavaan ja valtiosuvereniteettia korostavaan westfalenilaiseen käsitykseen, tietynlaisiin järjestyksen ensisijaisuuteen nojaaviin käsityksiin ja systeemikäsityksiin, jotka tarkastelevat kansainvälistä spesifisti systeeminä. Tunnettujen käsitysten esittelyjen jälkeen siirryn vitalistisen käsitysten pariin ja esittelen kansainvälisen politiikan tutkimuksen osahaaran, joka ottaa lähtökohdakseen ajatella kansainvälistä epäyhtenäisenä moneutena ja prosessinomaisena muutostilana. Tämän luvun yhteydessä avaan vitalistisen multiplisiteetin filosofian, johon vitalistiset teoriat nojaavat. Pohjustuslukujen jälkeen esittelen teoreettisen viitekeh्यkseni eli badioulaisen multiplisiteetin. Samalla myös tarkastelen Badioun vitalismikritiikkiä filosofisella tasolla. Ennen analyysia esittelen vielä lyhyesti metodini, teoria-adaptaation.

Analyysini rakentuu kolmesta osasta. Aluksi problematisoin vitalistiset käsitykset kansainvälisestä konstruoimalla debatit, jotka ilmentävät vitalistisen ja badioulaisen multiplisiteetin ristiriitoja. Debattien kautta muodostuva kritiikki vitalistisia kansainvälisen käsityksiä kohtaan toimii produktiivisena, koska se tuo esiin vitalististen teorioiden sudenkuopat ja näin luo tilan badioulaisella käsitykselle kansainvälisestä. Analyysiluvun toisessa alaluvussa pääsen työstämään tätä badioulaista käsitystä ja tarkoitukseni on hahmotella lyhyt yleisteoreettinen mallinnus badioulaisesta kansainvälisestä. Analyysin lopuksi tuon teoreettisen keskustelun konkreettisemmalla tasolle ja tarkastelen badioulaista kansainvälisen käsitystä kansainvälisen nykyisen kriisikeskeisen asiantilan kautta.

2 Käsitteet kansainvälisestä

Ensimmäistä kertaa termiä ”*international*” käytti Jeremy Bentham vuonna 1789 viitattaessaan laillisiin transaktioihin suvereenien valtioiden välillä (Acharya & Buzan 2019, 33). (Kansain)välinen etymologian tasolla taas viittaa kahden tai useamman kansan (engl. *nation*) välisiin suhteisiin (OED 2023). *Määrittelen tässä tutkielmassa termin ”kansainvälinen” kuitenkin hyvin laajasti tarkoittamaan sitä viitekehystä, jossa kansainvälinen politiikka / maailmanpolitiikka tai mikä tahansa kansallisen sfäärin ylittävä (ei kuitenkaan alueellinen tai regionaalinen) politiikka tapahtuu.* Historian saatossa kansainvälinen on kansainvälisen politiikan tutkimuksessa ottanut monia muotoja ja lisäliitteitä kuten kansainvälinen systeemi, kansainvälinen järjestelmä, valtio-järjestelmä tai maailmanjärjestelmä. Poistaakseni tiettyä teoreettista koulukuntaa implikoivan kielen sekä sisällyttääkseni mahdollisimman monipuolisen katsauksen käsityksistä ”kansainvälisestä”, käytän tarkastellessani eri käsitteitä kansainvälisestä pelkästään termiä ”kansainvälinen” (engl. *the international*) ilman mitään lisäliitteitä. Pidän myös analyysissä ja analyysin implementoinnin jälkeen kiinni neutraalista ”kansainvälisen”-termistä, sillä badioulainen käsitys kansainvälisestä rakentuu metapoliittiseen mallinnukseen, jossa ei ole olemassa yksittäistä kansainvälisen konstellatiota, jota kuvaisi paremmin jokin tietty substantiaalisesti latautunut käsite, vaan kansainvälinen on konsepti, joka keksitään eri historiallisissa tilanteissa uudelleen (kts. luku 6).

Jotta voisin kansainvälisen vitalististen käsitysten problematisoinnin kautta hahmotella badioulaisen käsityksen kansainvälisestä, on tärkeää aluksi ymmärtää tämä historiallinen ja tutkimuksellinen diskurssi, josta erilaiset käsitykset kansainvälisestä nousevat. Tässä luvussa tarkoitukseni on toteuttaa katsaus yleisiin ja tunnettuihin käsityksiin kansainvälisestä kansainvälisen politiikan tutkimuksen parissa. Koska kansainvälistä on käsitelty hyvin erilaisten lisäliitteiden kautta, ei myöskään keskustelu kansainvälisestä ole ollut kovin yhtenäistä. Monesti hahmotelmat perustuvat kansainvälisen politiikan koulukuntiin ja niiden teoreetikoiden keskeisiin teoksiin, jotka käsittelevät pitkälti koko oppialaa ja täten myös kysymystä kansainvälisestä. Toisaalta systeemiteoreettista ajattelua voi pitää erityistapauksena, joka käsittelee kansainvälistä systeeminä ja täten spesifioituu kansainvälisen teoretisointiin. Näin ollen katsaukseni koostuu hyvin monitahoisesta kokoelmasta eri käsitteitä kansainvälisestä, mutta jaotteluni westfalenilaisen systeemin mukaiseen, kansainvälisen

järjestykseen nojaaviin ja systeemiteoreettisiin käsityksiin kansainvälisestä näen tuovan yhtenäisyyttä eri tutkimuksellisista traditioista tulevien käsitysten välille.

Vaikka pääasiallisesti tutkielmani käsittelee kansainvälisen politiikan vitalististen teorioiden problematisoinnin kautta badioulaisen kansainvälisen käsityksen konstruointia, eikä näin ollen analyysini koostu eksplisiittisesti tämän luvun kansainvälisen teoretisoinneista, pidän tärkeänä kuitenkin paikantaa vitalistisen ja badioulaisen käsityksen tässä luvussa käsiteltäviin tunnettuihin ja yleisiin käsityksiin kansainvälisestä, minkä seurauksena pystyn selvemmin osoittamaan, mitä uutta badioulainen käsitys toisi yleisemmin keskusteluun kansainvälisestä. Täten palaan tämän luvun käsityksiin vitalistisia käsityksiä käsittelevässä luvussa 3 sekä analyysiluvussa.

2.1 Kansainvälinen ja Westfalenin rauha

Kolmikymmenisen vuoden sodan lopettanutta vuoden 1648 Westfalenin rauhaa on pidetty kansainvälisen politiikan tutkimuksen parissa historiallisena lähtökohtana westfalenilaiselle systeemille, eli kansainväliselle (systeemille), joka koostuu suvereenista valtioista. Westfalenin rauhan voi siis ajatella isossa kuvassa muodostaneen kansainvälisen politiikan tutkimuksen modernin tutkimuskohteen. (Osiander 2001, 251; Schmidt 2011, 602.) Itse kansainvälisen politiikan osalta Westfalenin rauha loi kansainvälisen yhteisön ja järjestyksen sekä interventio politiikan kieltäneen käsityksen valtioiden suvereniteetista (Schmidt 2011, 604-605).

Vaikka westfalenilaista systeemiä sävyttää rauha ja järjestys, se kuitenkin nykydiskurssissa käsitetään tapahtumana, joka essentialisoi valtion ja myötäili kansainvälisen konfliktuaalista luonnetta. Tämä luenta pohjautuu *realpolitik*-ajattelun pioneerin, Heinrich von Treitschken, käsitykseen Westfalenin rauhasta, jossa rauha ei määrittänyt valtioiden välisiä suhteita, vaan toimi tietynlaisena tapana muodostaa reguloitu vuorovaikutussuhde valtioiden välille. (Ibid., 605.) Tässä diskurssissa Westfalenin rauhan perintönä voi siis pitää tietynlaisen ”hennon järjestyksen” takaamista kansainvälisen politiikkaan, mikä mahdollisti tien pois kansainvälisestä kaaoksesta ja täten puhumisen yhtenäisestä valtioiden välisestä politiikasta. Esimerkiksi kansainvälisen politiikan realisti Henry Kissinger on kuvannut, kuinka rauhan sopijaosapuolet ”[...] *sopivat järjestelyt, jotka tyrehdyttivät verenvuodatuksen*” ja kuinka rauha

”[...] *reflektoi käytännöllistä sopeutumista todellisuuteen, ei uniikkia moraalista oivallusta*” (Kissinger 2014, 3; suom. oma).

Täten westfalenilaista systeemiä voi pitää yhtenäisenä kansainvälisen politiikan klassisen realismin kanssa. Vaikka klassisessa realismissa nähdään vallan sävyttävän politiikkaa yleisesti sekä kansainvälinen areenana, jossa valtapolitiikan taistelua ei voi rauhoittaa samalla tavalla kuin kansallisella tasolla (Lebow 2013, 59, 62), tarkentaa tunnettu klassinen realisti, Hans Morgenthau, westfalenilaisen systeemikäsitteksen mukaisesti Westfalenin rauhan tuovan keskeiset kansainvälisen oikeuden säännöt kansainväliseen politiikkaan, vaikka kansainvälinen politiikka, kuten kaikki politiikka, on kamppailua vallasta (Morgenthau 2006, 29, 284.) Näin kansainvälisestä muodostuu hyvin valtiokeskeinen anarkkinen kamppailun areena, jossa Westfalenin rauha ja sen perintö takaavat kuitenkin jonkinlaisen konsistenssin politiikalle.

Klassisen realismin mukaisen tulkinnan lisäksi Westfalenin rauhan on tulkittu olevan tietynlainen lähtölaukaus sääntöpohjaiselle kansainväliselle ja tietynlaiselle kansainväliselle yhteiskunnalle, jossa rauha oli ensimmäinen askel kohti perustuslaillista kansainvälistä oikeutta (Schmidt 2011, 606). Täten Westfalenin rauhaa voi lukea näkökulmasta, jossa ei ole kyse Kissingerin sanoin pelkästä ”käytännöllisestä sopeutumisesta”, vaan askeleesta kohti kansainvälistä järjestystä ja yhteiskuntaa. Kuitenkin westfalenilainen systeemi on spesifisti yhtenäinen realistisen luennan kanssa (Ibid., 608), koska esim. kansainvälinen yhteiskunta - käsitteeseen nojaavan englantilaisen koulukunnan mukainen tulkinta Westfalenin rauhasta olisi anakronistinen (Ibid., 606-607) ja sääntöpohjaisuuteen perustuva liberalismien koulukunta on alkuajoiltaan ollut kriittinen westfalenilaisen systeemin mukaista valtiokeskeisyyttä kohtaan (kts. esim. Kant 2016/1795; Huggler 2010)².

Ensisijaisesti Westfalenin rauhaa voi kuitenkin pitää tietynlaisena kansainvälisen peruspiirteet esiintuovana syntytarinana, sillä yleinen tulkinta rauhan seurauksista kansainväliselle politiikalle ei heijastele ajanjakson todellisia sopimuksia (Osiander 2001, 266). Tutkielmassani tämä ns. perinteinen käsitys kansainvälisestä edustaa vitalististen teorioiden mukaan partikulaarista ja liian valtiokeskeistä hahmotelmaa kansainvälisestä, josta kyseiset teoriat

² Huggler toteaa, että Kant kannatti ennen hänen kuuluisaa teostaan, ”*Ikuisen rauhaan*” (2016/1795), ajatusta maailmanvaltiosta (Huggler 2010, 129), mutta vaikka hahmotelma maailmanvaltioista karsiutui ja Kant näki *Ikuisessa rauhassa* valtioiden aseman keskeisempänä, teoksen päähahmotelma, valtioiden federaatio, kuitenkin edustaa ensisijaisesti kansainvälisen politiikan liberalismien instituutio-orientoitunutta kansainvälisen hahmottamista.

yrittävät erottautua, kun taas vitalismin problematisoinnin kautta nouseva badioulainen käsitykseni kansainvälisestä näkee, että partikulaarisuutta ei pääse kansainvälisen hahmottelussa karkuun, sillä kaikki oleva ilmenee aina tietyssä lokaalissa historiallisessa tilanteessa, vaikkakaan historiallinen tilanne ei ole ontologinen hahmotelma, jolla olisi jokin essentiaalinen elementti (kuten valtiokeskeisyys) (kts. luku 3.2 & 6).

2.2 Kansainvälinen ja järjestys

”Kansainvälinen ja järjestys” -kategoriolla viitataan kansainvälisen käsityksiin, jotka näkevät tietynlaisen järjestyksen perustavanlaatuisemmin koskevan kansainvälistä kuin (klassisen realismin kanssa yhtenäinen) westfalienilaisen systeemin mukainen käsitys. Tässä kategorisoinnissa luonnollisesti liberalismi nousee klassisen realismin vastinpariksi argumentoidessa järjestyksen puolesta, mutta liberalismiin lisäksi englantilaisen koulukunnan ja konstruktivismin teorioissa korostuvat kansainvälisen yhteiskunnallisuus, instituutiot ja normit.

Lähimmäksi kansainvälisen teoretisointia liberalismi tulee liberalismien teorian järjestysdiskurssin kautta. Kansainvälistä järjestystä (engl. *international order*) voi pitää sovittuina sääntöinä ja järjestelyinä, jotka määrittävät ja ohjaavat valtioiden interaktioita (Ikenberry 2011, 12). Liberaalin järjestyksen voi nähdä koostuvan kolmesta lomittuvasta elementistä: kansainvälisestä oikeudesta ja sopimuksista, jotka luovat pelkät valtiolliset suhteet ylittävän kansainvälisen systeemin, vapaasta kaupasta ja kapitalismista, jotka ovat valtioiden ja kansainvälisten organisaatioiden avulla muodostaneet avoimen ja markkinapohjaisen kansainvälisen talousjärjestelmän sekä kansainvälisistä normeista, kuten ihmisoikeudet, demokratia, kansainvälinen yhteistyö ja oikeusvaltioperiaate (engl. *rule of law*) (Meiser 2017, 24; kts. Deudney & Ikenberry 1999). Tätä yleistä kuvausta liberaalista järjestyksestä katalysoi myös liberalismien koulukunnan institutionaalinen ajattelu, jossa instituutioiden ja niiden välisten suhteiden teoretisointi muodostuu keskeiseksi (kts. esim. Keohane 2012).

Koska järjestys hajoaa sääntöjen ja järjestelyiden hajotessa (Ikenberry 2012, 13), voi liberalismien käsitystä järjestyksestä pitää ikään kuin kansainvälisen yhteen kietovana aineksena, joka muodostuessaan konstruoi kansainvälisestä tietynlaisen yhteisön. Samalla käsitys järjestyksestä ei ole pelkästään liberaalin järjestyksen normatiivista agendaa, vaan esimerkiksi John Ikenberryn järjestysteoriassa järjestys on universaalimpi käsite, joka voi saada

myös liberaalista järjestyksestä poikkeavia muotoja (kts. Ibid., 13-15). Järjestyksen voi ajatella olevan tietynlainen kansainvälisen ja kansainvälisen politiikan tendenssi kohti institutionalisoitunutta kansainvälisen politiikan areenaa. Näin liberalismiin käsitys järjestyksestä ja täten kansainvälisestä on paljon essentiaalisempi ja jopa ontologisempi kuin liberalismiin pintapuolisessa luennassa, jossa korostetaan liberalismia normatiivisena projektina, jolloin liberaali järjestys on sääntöpohjaisuuden ja vapaan kaupan muodossa vain tavoiteltu tila.³

Englantilaisen koulukunnan käsitystä kansainvälisestä järjestyksestä voi pitää liberalismia neutraalimpana, sillä koulukunta näkee kansainvälisen järjestyksen eli kansainvälisen yhteiskunnan (engl. *international society*) vain yhtenä kansainvälisen ”elementtinä”. Kuitenkin tätä elementtiä voi pitää koulukunnan vaikutusvaltaisimpana käsitteenä (Buzan 2014, 13). Englantilaisen koulukunnan teoria ja täten huomiot kansainvälisestä tiivistyvät kolmeen käsitteeseen – kansainvälinen systeemi (engl. *international system*), kansainvälinen yhteiskunta ja maailmayhteiskunta (engl. *world society*) (Little 1995, 15-16) – jotka kaikki mallintavat jollain tavoin sitä tilaa, jossa kansainvälistä tai maailmaa koskeva politiikka tapahtuu.

Kansainvälinen systeemi muodostuu, kun kaksi tai useammat valtiot ovat yhteydessä ja vaikuttavat toisiinsa, jolloin valtiot toimivat osana kokonaisuutta (Bull 2002/1977, 9). Kansainvälisen systeemin politiikka nojaa realismiin koulukunnan mukaiseen voimapolitiikkaan valtioiden välillä (Buzan 2014, 12; kts. Wight 1992, 31-37). Kansainvälinen yhteiskunta on taas verrattavissa kansalliseen yhteiskuntaan, mikä tarkoittaa, että kansainvälisessä yhteiskunnassa valtioilla on keskenään ikään kuin yhteiskuntasopimus, jolloin yhteiset intressit ja identiteetit on institutionalisoitu sekä jaetut normit ja säännöt nousevat keskeiseksi osaksi politiikkaa (Wight 1992, 137; Buzan 2014, 12-13; Bull 2002, 13). Instituutiot kuitenkin tarkoittavat englantilaisen koulukunnan kontekstissa laveasti pitkäjänteisiä käytäntöjä valtioiden välillä, eikä byrokraattisia organisaatioita (kts. esim. Stivachtis 2017, 28-29).⁴ Kansainvälisen yhteiskunnan politiikkaa sävyttää realismiin sijaan rationalismi, jossa taustalla on kansainvälisen oikeuden pioneeri Hugo Grotiuksen mukainen

³ Koska kansainvälisen järjestyksen kehityskulut ovat pääasiallisesti mukailleet liberaalin järjestyksen mukaisia arvoja ja instituutioita (kts. esim. Meiser 2017, 23), voi kansainvälisen politiikan liberalismia pitää myös hyvin normatiivisena projektina. Toki yleisesti kansainvälisen politiikan teorioita voi pitää normatiivisina (kts. esim. Cochran 2009), mutta liberalismissa sen voi ajatella korostuvan juurikin projektin realisoitumisen myötä.

⁴ Esimerkiksi koulukuntaa edustava Kalevi Holsti käsittelee kolonialismin, sodan ja kansainvälisen oikeuden institutionalisoitumista ja de-institutionalisoitumista (kts. Holsti 2009).

ajatus valtioiden kuulumisesta poliittiseen ja moraaliseen ”kvasiyhteiskuntaan”, joka on pohja kansainväliselle oikeudelle (Wight 1992, 39; kts. Buzan 2014, 12).

Maailmayhteiskunta on englantilaisen koulukunnan kolmesta käsitteistä kumouksellinen, sillä se ei ota lähtökohdaksi valtioita ensisijaisina yksikköinä kansainvälisessä politiikassa, vaan ajattelee järjestystä maailmanpolitiikassa ihmiskunnan kautta (Bull 2002, 21). Näin maailmayhteiskunta ylittää valtiojärjestelmän (Buzan 2014, 13) ja luo uuden paradigman kansainväliseen politiikkaan. Kuitenkin Martin Wightin ajattelussa puhtaan kosmopoliittisen yksilöiden maailmayhteiskunnan lisäksi Wight näkee maailmayhteiskuntaa edustavan revolutionismin myös mahdollisesti realisoituvan maailmanvaltion muodossa, mikä tarkoittaisi ”johtavan valtion” (engl. *super-state*) auktoriteetin muodostumista kansallisvaltioiden ylle (Wight 1992, 45, 40-41). Maailmayhteiskunnan idea onkin englantilaisen koulukunnan teoriassa aliteoretisoitu käsite, joka yleensä viittaa vain universaalin kosmopoliittisuuden liberaaliin traditioon (Buzan 2014, 15, 13; kts. Wæver 1992, 98).

Kansainvälinen systeemi, kansainvälinen yhteiskunta ja maailman yhteiskunta näyttävät muodostavan oman metodologian ja erillisen viitekehyksensä, johon kansainvälinen politiikka tai maailmanpolitiikka asettuu. Silti esim. Barry Buzan ajattelee näiden olevan elementtejä, jotka vaikuttavat yhdessä ”kansainvälisten suhteiden universumissa”, jolloin kansainvälisen politiikan tutkijan tehtäväksi jää analysoida, mikä elementeistä vaikuttaa tietyllä hetkellä eniten – eli onko kyse realistisesta, rationalistisesta vai revolutionaarisesta politiikasta (kts. Buzan 2014, 14). Vaikka kyse onkin elementtien yhteisvaikutuksesta eikä englantilainen koulukunta täten aseta mitään näistä mallinnuksista kansainvälisen essentiaalisiksi tilaksi, esittää englantilainen koulukunta liberalismista poiketen ”proto-konstruktivistisen” käsityksen kansainvälisestä yhteiskunnasta, sillä esim. instituutioiden tapauksessa kyse on enemmän käytänteistä (engl. *habit*) ja wittgensteinilaisista, ”sokeasti seurattavista” säännöistä (Dunne 1995, 306-307) kuin liberalismin eksplisiittisen arvopohjaisista byrokraattisista organisaatioista. Samalla englantilainen koulukunta tuo liberalismia holistisemman mallinnuksen ”järjestäytyneestä kansainvälisestä”, sillä se huomioi pelkän instituutio- ja normikeskeisen kansainvälinen yhteiskunta -käsityksen lisäksi myös kansainvälisen tendenssin anarkkiseen voimapolitiikkaan ja toisaalta kumoukselliseen maailmayhteiskuntaan.

Konstruktivismiin voi ajatella vievän loogiseen päätepisteeseensä englantilaisen koulukunnan kansainvälinen yhteiskunta -käsitteen, sillä se lopullisesti de-essentialisoi käsityksen

kansainvälisestä järjestyksestä ja yleisemmin kansainvälisestä. Kaikista perusteellisimmin tätä lähestyy Alexander Wendt teoksessaan ”*Social Theory of International Relations*” (2012/1999), jossa hän toteaa kirjansa olevan ”[...] *valtiojärjestelmän ontologiasta, ja täten kansainvälisestä teoriasta enemmän kuin kansainvälisestä politiikasta sellaisenaan*” (Wendt 2012, 6; suom. oma). De-essentialisointi kohdistuu järjestäytyneen kansainvälisen käsitykseen, sillä lähestymistapaansa Wendt kuvaa ”strukturalistiseksi idealismiksi”, jolla hän tarkoittaa ihmisyhteisöjen rakenteiden ensisijaisesti koostuvan jaetuista ideoista sekä identiteettien ja intressien muodostuvan näiden ideoiden pohjalta (Ibid., 1). Tämän seurauksena Wendt näkee kysymyksen toimija-rakenteen-jakaumasta strukturalistisesti osoittaen, kuinka rakenteet rajoittavat ja sallivat tietynlaista toimintaa, mutta puhtaasta strukturalismista poiketen Wendt myös alleviivaa, että rakenteet syntyvät ja operoivat ainoastaan toimijoiden ja heidän toimintojensa takia (Ibid., 184-185). Näin Wendt näkee kansainvälisen koostuvan toimijoiden ja rakenteiden dialektisesta suhteesta, jossa rakenteet muodostavat raamit toiminnalle, mutta nämä raamit voivat muodostua vain, jos toimijoiden sosiaalinen prosessi generoi ne. Strukturalismin seurauksena Wendt pitää teoriaansa systeemitheorian⁵, koska se ottaa selityskohteeksi koko valtiosysteemin ja sen paikantaessa systeemin toimijoiden, eli valtioiden, käytöksen kansainvälisen systeemin rakenteeseen (Ibid., 11).

Wendtin strukturalismia on konstruktivismin konkreettisimmissa kansainvälisen mallinnuksissa tarkasteltu sääntöjen ja normien suhteen. Esimerkiksi Friedrich V. Kratochwilin kansainvälisen politiikan konstruktivistisessä ajattelussa korostuu sosiaalisen maailman suhde kieleen ja kielen suhde normeihin, sillä kieltä voi pitää säännöillä hallittuna aktiviteettina (Kratochwil 2011, 6)⁶. Kieli mahdollistaa ohjeiden kaltaisten sääntöjen muodostamisen, koska kielellinen kommunikaatio pystyy toimimaan abstrakteilla käsitteillä paikasta ja ajasta riippumatta. Samalla kaikkia toimintaa koskevilla sanoilla on normatiivinen dimensio, sillä ne käsittelevät esim. kieltämistä ja arvioimista.⁷ Itse säännöt ja normit taas ”redusoivat maailman kompleksisuutta” päätöstilanteessa ja täten toimivat tietynlaisina ”apulaitteina” (engl. *guidance*

⁵ En käsittele Wendtiä teoriaa kuitenkaan systeemitheorioiden kanssa, sillä yleisesti konstruktivismia ei voi kuitenkaan pitää systeemitheorian, sen koostuessa myös teorioista, jotka eivät aseta lähtökohdakseen kansainvälistä systeemiä (kts. Kratochwil 2011; Katzenstein 1996a; Katzenstein 1996b; Lebow 2009).

⁶ Kratochwil käyttää termejä säännöt (engl. *rules*), normit (engl. *norms*) ja periaatteet (engl. *principles*) toisten synonyymeinä, ellei spesifisti erottele niitä (kts. Kratochwil 2011, 10).

⁷ Kratochwilille kyse ei kuitenkaan ole kielen merkityksestä, viittauksista tai puhujan mielentilasta, vaan puheaktiteoriasta (engl. *speech-act theory*), joka erottelee puheen lokutionaarisen (jonkin sanominen), illokutionaarisen (tekemällä jotain sanomalla jotain, esim. tekemällä lupaus), ja perlokutionaarisen (vaikutus kuulijaan) vaikutukset, näin syventäen kielen vaikutusvaltaa. (Kratochwil 2011, 6-8.)

devices) (Ibid., 10). Konstruktivismin koulukunnan Peter J. Katzenstein ajattelee tämän mukaisesti, että sosiaaliset normit ovat sopivan käytöksen standardeja toimijoille tietyssä identiteetissä (Katzenstein 1996a, 5). Katzenstein korostaa tämän lisäksi, että normit voivat institutionalisoitua ”historiallisten taisteluiden” myötä ja paikantaa normien pohjaksi kulttuurin (Katzenstein 1996b, 3, 17-18), jolloin Katzensteinin ajattelussa korostuu yhtäläisesti tietynlainen sääntöpohjainen sosiaalinen todellisuus.

Normeihin ja sääntöihin keskittynyt konstruktivistinen käsitys tukee Wendtin ontologista teoriaa kansainvälisestä paikantamalla koko sosiaalisen maailman ja täten myös kansainvälisen struktuurin kieleen ja sen tendenssiin tuottaa normeja. Näin kansainvälinen on alkukantaisessa muodossaan ”järjestäytynyt”. Ontologian ja normien lisäksi konstruktivismin käsitykset kansainvälisestä pohjautuvat liberalismiin lailla kansainvälisen järjestyksen teoretisointiin. Richard Ned Lebow näkee järjestyksen luovan tietynlaisen hierarkian yhteiskuntaan sekä kaavan (engl. *pattern*), joka mahdollistaa yhteiskunnan toimivuuden ja antaa suuntaviivan sosiaaliselle käytökselle (Lebow 2009, 4) – näin asettaen Lebowin analyysin homologiseksi Kratochwilin ja Katzensteinin kanssa. Järjestys ei kuitenkaan ole Lebowin teorian lähtökohta, vaan ”fundamentaaliset motiivit” – kuten kunnioitus, halu, tai järki⁸ – jotka refleктоivat ihmisen universaaleja tarpeita. Nämä ihmismielen primordiaaliset voimat vasta luovat erilaisia järjestyksiä. (Ibid., 29, 505.) Näin Lebowin käsitys kansainvälisestä pohjautuu ihmispsykkeen tendenssiin generoida systemaattisia vaikutuksia yksilöntasosta aina kansainväliselle tasolle (Ibid., 6; kts. Holsti 2010, 1068).

Kansainvälisen järjestys tulee myös keskeiseksi analyysissäni, jossa hahmottelen badioulaisen käsityksen kansainvälisestä erottautumalla vitalistisista kansainvälisen teoretisoinneista. Vitalistiset teoriat näkevät kansainvälisen järjestöttömyyden tilana, jossa järjestys voi olla pelkästään kontingenttia. Badioun kautta voidaan taas nähdä kansainvälisen paikantuvan tietyn historialliseen tilanteeseen ja ilmetäkseen vaatii jonkintasoisen järjestyksen, joka voi olla kuitenkin lavea ja abstraktisti identifioitavissa (kts. luku 3.2; 6).

⁸ Nämä Lebow johtaa muinaiskreikkalaisesta ihmispsykkeen kuvauksesta, jota sävyttää *logistikon* (engl. *reason*), *thumoeides* (engl. *spirit*) ja *epithumetikon* (engl. *appetite*) (Lebow 2009, 505)

2.3 Kansainvälinen ja systeemi

Systeemi on varmasti yksi yleisimmistä täydentävistä liitteistä, joka termille ”kansainvälinen” annetaan. Kuitenkaan systeemi ei terminä tuo välttämättä teoreettisia implikaatioita käsityksille kansainvälisestä ja kansainvälisestä systeemistä voidaankin puhua, kun esimerkiksi viitataan ”westfalenilaisen systeemin” käsitykseen kansainvälisestä suvereenien valtioiden nippuna. Tässä alaluvussa käsittelen kuitenkin teorioita, jotka nojaavat tietynlaiseen systeemijatteluun konstruoidessaan käsityksensä kansainvälisestä, eli teorioihin, joilla systeemi käsitteenä tuo jotakin lisäarvoa kansainvälisen määrittelyssä. Sisällytän tähän katsaukseen systeemitasoa käsittelevän David J. Singerin tasoanalyysin, Kenneth Waltzin neorealistisen teorian kansainvälisestä systeemistä sekä Morton Kaplanin ja Karl Deutschin kyberneettiset systeemiteoriat.

Singerin käsitys systeemistä pohjautuu vuoden 1961 ”*The Level-of-Analysis Problem in International Relations*” -artikkeliin, jossa Singer hahmotteli kansainvälisen systeemin ja sen osasysteemit (engl. *sub-systems*), eli valtiot (Kessler & Kratochwill 2010, 25; kts. Singer 1961). Singerin tasoanalyysin systeemitaso on kokonaisvaltainen konstellaatio, joka käsittää kaikki interaktiot systeemin sisällä ja sen ympäristössä (Singer 1961, 80). Systeemitason tarkoituksena on siis konstruoida tietynlainen ”lintuperspektiivi”, jonka kautta kansainvälisiä suhteita voi tarkastella holistisesti. Singerin mukaan kansainvälisestä politiikasta voidaan tällöin löytää korrelaatioita tiettyjen voimien välillä ja osoittaa, kuinka nämä voimat vaikuttavat valtioihin ja käyttäytymismalleihin (engl. *behavior patterns*) (Ibid., 82). Nämä systeemitason elementit kuvaavat, kuinka Singerin systeemikäsitystä voi pitää ensimmäisenä hahmotelmana ”ylittää” bilateraaliset suhteet, jotka muodostuvat systeemin sisällä (Buzan & Little 2000, 38).

Singerin tasoanalyysi perustuu kahteen, systeemi- ja valtiotasoon, joten Singer luo kaksi vastakkaista tutkimussuuntaa, jotka käsittelevät eri ongelmia eriävistä tutkimusagendoista (Kessler & Kratochwill 2010, 25). Singer itseasiassa kritisoi artikkelissaan omaa systeemitasoaan tuoden esille, kuinka systeemitaso voi keskittyä liikaa systeemiperspektiiviin, homogenisoida valtioita ja tarjota pelkästään korrelaatioita kausaaliteettien sijaan (Singer 1961, 80-82). Näin Singer muodostaa fundamentaalisen konfliktin tasojen välille.

Waltzin pohjapiirros kansainvälisestä systeemistä perustuu hänen teoksessaan, ”*Man, the State and War*” (2001/1959), mallintamaansa yksilön, valtion ja kansainvälisen systeemin tasoihin,

jotka hän näkee tietynlaisina ”kuvina”, perspektiiveinä, joista sodan syitä voi tarkastella. Waltz kuitenkin tuo teoksessa esille, että kansainvälistä politiikkaa voi yleisesti tarkastella näiden kolmen kuvan pohjalta (Waltz 2001, 14). Vaikka Singer ylistäen arvostelussaan Waltzin tasohahmotelmaa (kts. Singer 1960) päätyi linkittämään heidän tutkimussuuntansa yhteen, Waltzin tunnettu teoria kansainvälisestä pohjautuu kuitenkin hänen teokseensa, ”*Theory of International Politics*” (1979), jossa hän hahmottelee kansainvälisen systeemin koostuvan vuorovaikutuksessa olevista yksiköistä ja struktuurista (Waltz 1979, 79), näin keskittyen tasojen tai ”kuvien” sijaan enemmän systeemin teoretisointiin.

Waltz lähtee rakentamaan malliaan kansainvälisestä systeemistä hahmottelemalla sen suhteen kansalliseen poliittiseen järjestykseen ensin. Siinä missä kansallisella poliittisella järjestyksellä on jokin hierarkia, joka määrää sen osien järjestäytymisen, kansainvälisen politiikan kontekstissa ei hierarkiaa ei ole, vaan sitä sävyttää anarkia. Kuitenkin Waltz ajattelee, että kansainvälisessä systeemissäkin vallitsee tietynlainen järjestyksen periaate, struktuuri. Anarkkisen struktuurin olemassaolon Waltz perustelee analogialla mikrotaloustieteeseen, jossa vallitsee strukturalistisena voimana markkinat, jotka ohjaavat ja rajoittavat yrityksiä. (Ibid., 81, 89-90.)

Samalla tavalla kansainvälisessä järjestelmässä struktuuri rajoittaa ja ohjaa ”palkitseamalla” itseään auttavia toimijoita (engl. *self-help actors*), eli valtioita. Premissi itseään auttavista toimijoista on lähtökohta, jonka Waltz antaa toimijoille kansainvälisessä politiikassa, sillä valtioita ei määritä mikään muu kuin halu selvitä. Struktuuri taas ainoastaan vaikuttaa valtioiden heterogeeniseen toimintaan ohjaamalla ja rajoittamalla. (Ibid., 91-92.) Näin struktuuri on Waltzille lähtökohtaisesti eriävä ja singulaarinen taso yksiköiden tasosta, koska struktuurin taso on systeemitasolla (Donnelly 2019, 908). Struktuuriin kuuluu myös kykyjen (engl. *capabilities*) distribuutio, joka määrää toimijoiden positionaalisen aseman systeemissä. Struktuuri muuttuu, kun kykyjen distribuutio muuttuu ja näin ollen kysymys valtioiden määrästä määräytyy Waltzin teoriassa keskeiseksi; esim. systeemin kaksinapaisuuden voi selittää kykyjen jakautuessa pääpiirteittäin kahden valtion kesken. (Waltz 1979, 97-99.)

Vaikka Waltzin ajattelu linkitetään systeemin teoretisointiin (kts. esim. Jervis 1997; Albert 2010, 49), voi Waltzin nähdä yhtäläisesti Singerin kanssa konstruoivan erillistä systeemitasoa, jossa ei ole kyse holistisesti ja immanentisti vaikuttavasta systeemistä, eli systeemitestiasta, vaan vain systeemiä koskevasta (analyttisestä) teoriasta (Donnelly 2019, 911-913).

Systeemitaso on siis Singerille ja Waltzille jollakin tavalla kansainvälisen kokonaisuudesta eriävä entiteetti, eikä kansainvälisen jokaiseen elementtiin vaikuttava voima.

Holistisemmin kansainvälisen systeemin mallintamista voi lähestyä kansainväliseen politiikkaan sovellettujen kyberneettisten systeemiteorioiden kautta. Morton Kaplania voi pitää täällä saralla pioneerina, kun taas Karl Deutsch toi kybernetiikan jäsenellymmän yleisesti systeemiteorian pariin, mutta myös kansainvälisen politiikkaan. Kaplan kuvaa teoksessaan, ”*System and Process in International Politics*” (2005/1957), kuinka politiikkaa voi käsitellä tieteellisesti ainoastaan, jos se käsitetään toiminnan systeemissä (engl. *system of action*), jossa muuttujat ovat niin kiinteässä suhteessa, että tietynlaiset käyttäytymisen säännöllisyydet sävyttävät niiden suhteita keskenään ja ulkoisten muuttujien kanssa (Kaplan 2005, 20). Kaplanin mukaan systeemi on siis säännöllisyyksistä muodostuva kehikko, joka sääntelee esim. valtioiden välistä kanssakäymistä. Samalla systeemin säännöt ovat Kaplanin systeemikäsitelyssä keskeisiä, sillä ne kuvaavat yleisiä suhteita muuttujien välillä tai määräävät systemaattisia rooleja muuttujille ilman muuttujien spesifistä nimeämistä (Ibid., 24). Nämä säännöt ovat kansainvälisen systeemin analyysin suhteen tärkeitä Kaplanille, koska erilaiset systeemihahmotelmat, kuten kaksinapainen tai hierarkkinen kansainvälinen systeemi, pohjautuvat näihin sääntöihin (Ibid., 34-35).

Kaplanin yritys tuoda kyberneettistä teoriaa kansainvälisen systeemin teoretisointiin jäi *avant garde* -statuksestaan huolimatta kuitenkin hyvin aliteoreettiseksi kybernetiikan osalta (Albert 2010, 48) ja sen teoreettisesti keskeisimmät lähtökohdat eivät juurikaan pohjautuneet kyberneettiseen ajatteluun, vaan Kaplanin teoria lähinnä redusoitui muuttujakeskeiseksi, koska Kaplanin käsityksessä systeemi perustui muuttujien muodistamiin säännöllisyyksiin (Albert & Cederman 2010, 6; Albert 2010, 48).

Karl W. Deutschin 1963 julkaistu ”*The Nerves of Government*” -teos mahdollisti kansainvälisen politiikan systeemiteoriaan Kaplania jäsenellymmän kyberneettisen lähestymistavan, jossa kommunikaatio on kaikista keskeisimmässä roolissa (Albert & Cederman 2010, 6; Bryen 1971, 4; kts. Deutsch 1966/1963). Kommunikaation ja informaation käsitteen tuominen systeemiteorioiden pariin erottaa Deutschin Kaplanista, sillä toisinkuin Kaplanilla, Deutschin kommunikaatio- ja informaatiokeskeisyys mahdollistaa oppimisen ja ohjaamisen asettamisen tärkeimmiksi analyttisiksi kysymyksiksi mallissaan. Oppiminen ja ohjaus tekevät sosiaalisesta systeemistä ”kehittyneen” (engl. *advanced*), jolloin systeemi pystyy saavuttamaan

operationaalisen autonomian, ohjaamaan ja opettamaan itseään sekä muuttamaan omia tavoitteitaan. (Albert et al. 2008, 45-46.)

Konkreettinen kyberneettinen systeemi on juuri autonominen ja itseohjautuva, joka muodostuu kommunikaation verkostosta – tietynlaisesta ”oppimisen verkosta” (engl. *learning net*) – jota sävyttää organisoituminen ja kontrolli (Deutsch 1966, 80). Tämän systeemin kommunikaatiotekniikka taas välittää informaatiota. Informaation keskeisyys Deutschilla pohjautuu siihen, että informaatiota ei voi pitää materiaana, vaan entiteettinä, joka pysyy muuttamattomana koko kommunikaation prosessin läpi (Ibid., 82). Näin ollen informaatio on yhteinen nimittäjä koko kommunikaation verkoston prosesseille. Oppimista, itseohjautuvuutta ja informaation keskeisyyttä systeemissä tukee myös Deutschin käsitys palautesilmukasta (engl. *feedback loop*), joksi voi kutsua informaation reagoimisen prosessia, jossa mekanismi reagoi sisään tulevaan (engl. *input*) informaatioon (joka sisältää myös systeemin oman toiminnan) ja muuttaa käytöstään sen pohjalta (Ibid., 88). Deutsch asettaa palautesilmukkamekanismin tasapainotilaa (engl. *equilibrium*) edustavia systeemiteorioita vastaan, sillä kyberneettiset teoriat eivät rajaudu tasaisiin tiloihin, vaan pystyvät dynaamisesti kehittymään ja muuttamaan tilojaan esim. juuri palautesilmukkamekanismin avulla (Ibid., 89-90).

Kansainvälisen systeemin systeemiteoreettinen katsaus kokonaisvaltaisesti jää Deutschilta kuitenkin uupumaan. Vaikka hänen teoksensa ”*The Analysis of International Relations*” (1968) suurelleen nimen perusteella voisi olettaa esittävän kyberneettisen sovelluksen kansainvälisestä systeemistä, Deutsch lähinnä tarkastelee valtioita systeeminä, jotka noudattelevat kybernetiikan peruseriaatteita kansainvälisessä politiikassa ”valtiollinen informaatio”, ”valtion tavoitteet” ja ”palautesilmukan kautta valtion tavoitetta kohti liikkuminen” -hahmotelmien kautta (Deutsch 1968, 75-77, 80-82). Deutschin systeemiteoreettinen relevanssi kansainvälisen politiikan osalta piilee hänen yleisen systeemiteoriansa soveltamisessa, eikä hänen kansainvälisen politiikan analyysissään (kts. esim. Bryen 1971; Drulák & Druláková 2014).

Kybernetiikan traditioita kansainvälisen politiikan parissa on jatkettu soveltamalla Niklas Luhmannin kyberneettistä modernia systeemiteoriaa (engl. *modern systems theory*)

kansainvälisen systeemin ajatteluun (kts. Albert 2004; Albert 2010)⁹. Moderni systeemiteoria on samalla myös yksi ns. ”uusista systeemiteorioista” (engl. *new systems theories*), jotka ovat soveltaneet hyvin erilaisista tieteellisistä traditioista kumpuavia lähestymistapoja kansainvälisen systeemin tutkimukseen (kts. Albert & Cederman 2010, 4). Käsittelen näistä isoa osaa seuraavassa luvussa, sillä ”uudet systeemiteoriat” -kategorisoinnin alle asettuvat moderni systeemiteoria, kompleksiuusteoria ja kvanttimekanistinen sosiaaliteoria edustavat vitalistisia käsityksiä kansainvälisestä. Vitalismin myötä voi uusien systeemiteorioiden osittain nähdä edustavan juuri badioulaisen multiplisiteettikäsitteen vastinparia, jonka problematisoinnin kautta lähestyn badioulaista käsitystä kansainvälisestä.

⁹ Luhmannin systeemiteorian suhteesta kybernetiikkaan (kts. esim. Paetua 2014)

3 Vitalistinen multiplisiteetti ja kansainvälinen

Tunnettujen käsitysten lisäksi kansainvälisen politiikan tutkimukseen on noussut vitalistinen ajattelu, joka on siirtynyt ajattelemaan kansainvälistä prosessinomaisena ja dynaamisena kenttänä, jossa eri kansainvälisen politiikan elementit muodostavat moneuden epäyhtenäisen kaikenkattavan globaalin totaliteetin (kts. luku 3.2; 6). Nämä käsitykset mukailevat Gilles Deleuzeen vitalistisen filosofian ja hänen ympärillään vaikuttaneiden ajattelijoiden käsitystä multiplisiteetista, joka yksinkertaisesti sanottuna ilmentää todellisuuden moneutta ja monimuotoisuutta (kts. luku 3.1). Koska käsityksiä yhdistää Deleuzen vitalistisen filosofian mukainen ajatus multiplisiteetista, kutsun käsityksiä vitalistisiksi. Preferoin termiä ”vitalistinen” ”deleuzelainen” sijaan, sillä kyseiset teoriat eivät ole eksplisiittisesti Deleuzen ajattelusta kumpuavia, vaan mukailevat Deleuzen käsitystä multiplisiteetista.

Tässä luvussa tarkoitukseni on esitellä kansainvälisen politiikan vitalistiset teoriat ja niiden käsityksen kansainvälisestä. Nähdäkseni kansainvälisen politiikan tutkimuksessa vitalistista filosofiaa eksplisiittisesti ja vaikutusvaltaisesti edustavat kompleksisuusteoria, Antonio Negrin ja Michael Hardtin imperiumi-käsite, moderni systeemiteoria sekä Alexander Wendtin kvanttimekanistinen sosiaaliteoria. Vaikka nämä jo implisiittisesti mukailevat vitalistista multiplisiteettikäsitystä, ne myös itse pohjaavat Gilles Deleuzeen ajatteluun. Ennen näiden teorioiden esittelyä avaan kuitenkin, mitä tarkoitan vitalistisen filosofian mukaisella multiplisiteetilla.

3.1 Vitalistinen multiplisiteetti

Vitalistisella multiplisiteetilla tarkoitan mannermaisesta filosofian vitalistisesta traditiosta kumpuavaa käsitystä multiplisiteetista, joka näkyy eritoten filosofi Gilles Deleuzen ja hänen soveltamiensa sekä hänen ajatteluaan jatkavien filosofien parissa. Vitalismi-etuliite toimii tässä yhteydessä erotuksena Badioun multiplisiteettikäsityksestä (kts. luku 4) ja käytän sitä, kun viitataan Deleuzen tai Deleuzen ajattelua soveltavaan käsitykseen multiplisiteetista.

Mannermaisessa filosofiassa vitalismilla viitataan Henry Bergsonin ja Bergsonin ajatuksia kehittäneen Gilles Deleuzen *élan vital* (oma suom. *elämän impulssi*) -käsitteeseen, jonka Deleuze näkee teoksessaan ”*Bergsonism*” (1991/1966) Bergsonia mukailleen virtuaalisen aktualisoimiseksi, erottautumisen prosessiksi ja jakautumisen totaliteetiksi. Deleuze kuvaa,

kuinka elämä esim. jakautuu kasviksi ja eläimeksi, kun taas eläin vaistoksi ja älyksi, kun taas äly jakautuu eri aktualisoitumisen kohteiksi. (Deleuze 1991, 94.) Vitalismi on siis käsitys todellisuudesta jatkuvasti muuttavana ja liikkeessä olevana kompleksisena kokonaisuutena. Vitalismi ja multiplisiteetti yhdistyvät Deleuzen ajattelussa niiden kummankin kuvatessa Deleuzen ontologiaa (kts. esim. Badiou 2000a; Maeng 2020).

Multiplisiteetti-termin etymologinen historia nojaa saksankieliseen *Mannigfaltigkeit*-sanaan (engl. *manifold*; suom. *monimuotoisuus*, *monisto*), joka tarkoittaa Immanuel Kantin epistemologis-ontologisessa ajattelussa ei-määritettyä. *Mannigfaltigkeit* voidaan epistemologisesti määrittää aistien ja kategorioiden avulla, mutta ontologisesti *Mannigfaltigkeit* on täysin määrittämätön, sen muodostaessa rajan, jota kognitio ei voi ylittää (Vartabedian 2018, 12). Deleuzen soveltama matemaatikko Bernhard Riemann perustaa käsityksensä multiplisiteetista *Mannigfaltigkeit*-käsitteeseen ja esittää sen pohjalta avaruuskäsityksen, joka nojaa ei-metriseen multiplisiteettiin, eli multiplisiteettiin, jota voi mitata ainoastaan vertaamalla, erottaen näin multiplisiteetista, jota voi mitata eksakteilla suuruusluokilla. Samalla Riemannin multiplisiteetti on alisteinen jatkuvalla muutokselle sekä koostuu muodottomasta kokoelmasta osia asetettuna vierekkäin (engl. *juxtaposed*), mutta ei kiinnitettyinä toisiinsa. Deleuze ja Felix Guattari vertaavat tätä multiplisiteettia mereen ja aavikkoon – ei-metriseen ja ei-keskitettyyn sekä sileään (engl. *smooth*) ja rihmastomaiseen tilaan. (Deleuze & Guattari 2003, 483; Vartabedian 2018, 60, 68-69.)

Filosofiseen ajatteluunsa Deleuze tuo multiplisiteetin erottamalla sen jo esisokraattisessa filosofiassa tunnetusta ”yhden ja moneuden” (”onko todellisuus ykseys vai moneus?”) -kysymyksestä (kts. esim. Stokes 1971), sillä Deleuze näkee kysymyksen ”vääränä ongelmana” ja multiplisiteetin kuvaavan olemisen luonnetta todellisemmin (Vartabedian 2018, 7; kts. Deleuze 1991, 39-47). Multiplisiteetti on moneutta sellaisenaan, organisoitumisen skeema, jolla ei ole yhtenäisyyttä (Deleuze 2014, 182). Multiplisiteettia voi pitää myös virtuaalisena, eli aktuaalisen vastakohtana, joka kattaa olemisen kaikki mahdollisuudet, tilana jota voi kutsua myös käsitteellä *eventum tantum* eli ”tapahtumaksi sellaisenaan”, jossa kaikki tapahtumat kommunikoivat keskenään ja jossa olemisen totaliteetti jakautuu jatkuvasti ja näin aktualisoituu eli ”ruumiillistuu”, tulee havaittavaksi (Deleuze 1991, 42-43, 47-91, 94; Deleuze 1990, 179-180). Virtuaalisuus siis olemisen tilana edustaa ei-havaittavaa reserviä multiplisiteetin erilaisista aktualisoitumisen mahdollisuuksista, jotka aktualisoituvat kun reservin kokonaisuus jakautuu ja erottautuu jatkuvasti sen elementtien ollessa yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi

ihmisyyttä voi ajatella vain hetkittäisinä aktualisoitumisen momentteina, kun virtuaalisen multiplisiteetin näkökulmasta ihmisyyden on kuitenkin itse ihmistä edeltävien eri solujen jatkuvaa liikettä ja muutosta. Samalla itse aktuaalinen ihminen ei muistuta solujaan, sillä aktualisoituminen tapahtuu erottautumisen kautta.

Multiplisiteetin voi ajatella kuvaavan olemisen jakautumisen ja erottautumisen prosessia, sillä kyseinen prosessi on virtuaalisen, ei aktualisoidun tilan, moneuden erottautumista ja jakautumista. Tämän seurauksena olemisen totaliteetti ei ole yhtenäinen, eikä sillä ole jäykkää perusolemusta. Näin olemisen voi nähdä olevan prosessinomaista, jatkuvaa liikettä, jossa multiplisiteetti kuvastaa sen kompleksista luonnetta. Olemisen kokonaisuuden kuvauksen lisäksi multiplisiteetti myös viittaa itse aktualisoituneisiin entiteetteihin ja niiden struktuuriin, sillä kun jakautumisen ja erottautumisen prosessi aktualisoituu, aktualisoitunut entiteetti ei muutu singulaariseksi ja jäykäksi, vaan pysyy liukenevana (engl. *fluid*) ja stratifioituneena eri (paon)viivoissa samalla, kun se purkautuu vielä uusien paonviivojen kautta. (Rae 2014, 126.) Deleuzen ja Guattarin liitosteoria (engl. *assemblage theory*) avaa tätä multiplisiteetin prosessinomaisuutta, sillä todellisuuden ontologiaa kuvaavan multiplisiteetin voi nähdä olevan eri aktualisoituneiden multiplisiteettien, eli liitoksien, syntymisen ja tuhoutumisen jatkuvana liikkeenä. Tällöin paonviivat viittaavat liitoksien/aktualisoituneiden multiplisiteettien purkautumiseen, josta seuraa olemisen moneuden uudelleen järjestely. (kts. Thornton 2020.) Jos jatketaan ihmisyyden esimerkin parissa; ihmisyyttä ei voi ajatella pelkästään yksittäisenä aktualisoitumisen tuloksena, jonka jälkeen ihminen on singulaarinen, staattinen ja homogeeninen kokonaisuus, vaan ihminen on aktualisoitunut multiplisiteetti, eli prosessi, jatkuvasti kehittyvä ja suhteessa eri elementteihin, jotka muodostavat ihmisyyden ja jotka suhteiden kautta jatkuvasti muovaavat sitä.

Deleuze ja Guattari ovat liittäneet teoksessaan, ”*A Thousand Plateaus*” (2003/1980), tähän multiplisiteetin käsitykseensä metaforan rihmastosta (ransk. *rhizome*) (Deleuze & Guattari 2003, 8; kts. Vartabedian 2018, 29). Rihmaston Deleuze ja Guattari erottavat puusta tai juurista, jotka yhdistävät pisteet ja luovat järjestyksen, kun taas rihmastossa jokainen piste voi yhdistyä mihin tahansa, korostaen näin rihmaston heterogeenisyyttä. Rihmasto ilmentää multiplisiteettia, koska rihmasto kaataa ajatuksen todellisuuden subjekti-objekti-jaosta ja tuo tilalle ajatuksen määrittämisestä (engl. *determinations*), voimakkuuksista (engl. *magnitudes*) ja dimensioista, jotka eivät voi kasvaa numeraalisesti ilman, että ne samalla muuttaisivat multiplisiteettia laadullisesti. (Deleuze & Guattari 2003, 7-8.) Näin rihmasto-multiplisiteetti

välttää yhtenäisyyden, ykseyden ja lineaarisuuden, kun se jakautuu eri määrittäisiin, voimakkuuksiin ja dimensioihin ja koska se on heterogeenisen moneuden jatkuvaa liikettä ja muutosta. Rihmasto metaforana myös havainnollistaa Riemannin matemaattista multiplisiteettia, sillä rihmasto tuo hyvin esiin multiplisiteetin epäyhtenäisen yhtenäisyyden ja jatkuvan muutoksen. Rihmasto voi kuitenkin organisoidua eli territorialisoitua, kun se saa selvän formaation, vaikka se silti nojaa deterritorialisoitumisen mahdollisuuteen eli paonviivojen muodostumiseen, jolloin kyseinen organisaatio hajoaa (kts. Ibid., 9-10). Esimerkiksi konkreettisen sienirihmaston voi ajatella levittäytyvän haarautuvasti ja näin ilmentävän multiplisiteetin mukaista heterogeenisen moneuden liikettä, mutta rihmasto voi kuitenkin territorialisoitua muodostaessaan itiöemän eli sienen maanpäällisen osan. Sienirihmaston elämä ei kuitenkaan lopu tähän, vaan se voi jatkaa liikettään, deterritorialisoitua ja hajottaa näin itiöemää kuvaavan staattisuuden.

Kansainvälistä voi ajatella multiplisiteetti-rihmastona eli tietynlaisena heterogeenisistä elementeistä koostuvana viitekehyksenä, jossa kansainväliseen politiikkaan vaikuttavat elementit muodostavat yhdessä epäyhtenäisen moneuden jakautumisen ja liikkeen. Voidaan esimerkiksi ajatella westfalenilaisen käsityksen mukaisen valtioiden välisten suhteiden monimutkaistuneen, kun tähän bilateraaliseen kanssakäymiseen liittyvät osaksi ei-valtiolliset kansainväliset toimijat, valtion rajat ylittävät poliittiset liikkeet ja esim. koko maapalloa koskettavat globaalit ongelmat. Tämä multiplisiteetin ontologinen ajatus saa siis empiiristä elinvoimaa vallitsevasta globalisaatiosta, sillä globalisaation voi ajatella tuoneen esille kansainvälisen monisyyden luonteen; kansainvälistä ei voi enää pelkistää jäykkiin määritelmiin, vaan lokaalitkin asiat linkittyvät globaaliin verkostoon – tai rihmastoon – ja voidaan puhua ”globalisaation ontologisesta luennasta” (kts. Okur 2007). Luonnollisesti vitalismijohdannaiset kansainvälisen politiikan teorit spesifioivat Deleuzen filosofiaan pohjautuvaa kansainvälisen mallinnusta ja näitä teorioita siirryn käsittelemään seuraavassa alaluvussa.

3.2 Vitalistiset teorit kansainvälisestä

Vitalistiset teorit kansainvälisestä ilmentävät tätä Deleuzen multiplisiteettikäsitystä ja myös yleisemmin vitalistista filosofiaa, johon se pohjautuu. Tarkoitukseni ei ole laajemmin esitellä teorioiden sisältöä, vaan tuoda esiin, kuinka kaikki nämä teorit näkevät kansainvälisen multiplisiteettina. Ensimmäiseksi esittelen kompleksisuusteorian, joka ajattelee kansainvälisen kompleksisena kokonaisuutena, mutta viittaa myös Manuel DeLandan, Deleuzen traditiosta

kumpuavaan liitoteoriaan (engl. *assemblage theory*) ja Manuel Castellsin verkostoajatteluun. Tämän jälkeen pureudun Michael Hardtin ja Antonio Negrin imperiumin käsitteeseen, joka ei suoranaisesti ole kansainvälisen politiikan teoria, mutta laajasti sovellettu kansainvälisen politiikan tutkimuksessa. Hardtia ja Negria voi pitää vitalististen filosofian edustajina, mikä heijastuu heidän ”imperiuminsa”, uuden globaalin järjestyksen, käsittelyyn. Moderni systeemiteoria jatkaa taas systeemiteorioiden kyberneettistä ajattelua (kts. 2.3 luku), jota voi kuitenkin lukea yhtenäisenä Deleuzen eron ja erottautumisen filosofian kanssa. Lopuksi esittelen vielä Alexander Wendtin kvanttimekaniikkaan pohjautuvan sosiaaliteorian, jota Wendt soveltaa myös kansainvälisen systeemiajatteluun. Wendt toteaa edustavansa litteää ontologiaa (engl. *flat ontology*), joksi Deleuzen filosofiaa myös kutsutaan. Jokaisen teorian yhteydessä tuon esiin, miten ne ilmentävät vitalistista multiplisiteettia, vaikka kaikki teoriat jollain tavoin nojaavatkin jo valmiiksi Deleuzeen vitalistiseen filosofiaan. Lopuksi käsittelen teorioita yhtenäisesti ja tuon esiin, kuinka teoriat muodostavat yhdessä vitalistisen käsityksen kansainvälisestä ja millaisessa suhteessa käsitykset ovat ”perinteisempien” (kts. luku 2) käsitysten kanssa.

Monien käsittelemieni vitalististen kansainvälisen politiikan teorioiden voi ajatella tietyn luennan mukaan ”ylittävän” kansainvälisen politiikan ja täten kansojen välisen (kansain)välisen, sillä ne eivät asetu kansainvälistä edelleen sävyttävään westfalenilaiseen kehykseen, jossa kansainvälinen on ensisijaisesti nippu valtioita (kts. luku 2.1). Tässä yhteydessä vitalistisia teorioita voi lukea maailmanpolitiikan perspektiivistä, jossa kyse on koko maailman politiikasta, eikä niinkään pelkästään kansainvälisestä politiikasta. Prozorov onkin kuvannut, kuinka monet kansainvälisen politiikan teoriat edustavat koko universumin politiikkaa, jossa kyse on totaalista, kaikesta politiikasta (kts. Prozorov 2014a, 46). Määritelmäni kansainvälisestä on kuitenkin laava ja se viittaa yleisesti vain siihen viitekehykseen, missä kansainvälinen politiikka tai maailmanpolitiikka tapahtuu (kts. luku 2), eikä täten aseta mitään essentiaalisia vaateita kansainvälisille (esim. valtiokeskeisyyttä). Täten tarkoitukseni on lukea kansainvälisen politiikan vitalistisia teorioita siten, että ne kaikki koittavat mallintaa jossain määrin määritelmäni mukaista kansainvälisen politiikan / maailmanpolitiikan tilaa. Vaikka mallinnukset konstruoivat laajoja ”maailmantilaa” käsitteleviä mallinuksia ja täten laadullisesti erottautuvat (kansain)välisestä politiikasta, ne kuitenkin ovat sisällä siinä diskurssissa, johon perinteisemmätkin mallinnukset kansainvälisestä sijoittuvat. Määritelmäni mukaiseen kansainvälisen käsitykseen mahtuu sisälle essentiaalinen ja rajattu westfalenilainen systeemi, mutta myös esim. modernin systeemiteorian

globaali maailmayhteiskunta (kts. luku 3.2.3). Kaikki käsittelemäni teoriat myös asettuvat kansainvälisen politiikan tutkimuksen tieteenalaan, mikä myös alleviivaa argumenttiani.¹⁰

3.2.1 Kompleksisuusteoria

Kompleksisuusteoria ei ole yhtenäinen teoreettinen suuntaus, vaan koostuu erilaisista teoreettisista ja käsitteellisistä instrumenteista (Walby 2007, 456), jotka yhtäläisesti ajattelevat kompleksisen käytöksen, joka ennen tietokoneiden iteraatioita ja laskutoimituksia tulkittiin kaaosmaiseksi, perustuvan kuitenkin tietynlaiseen struktuuriin, kuitenkin sillä tarkennuksella, että kompleksisuusteoria ei ole kiinnostunut eksakteista ennustuksista struktuurin suhteen. Yhtenäisiä teemoja kompleksisuusteorian sisällä ovat epälineaarisuus, avoimet systeemit, itsenäinen järjestäytyminen ja ”esille tuleminen”, emergenssi (engl. *emergence*). (Bosquet & Simon 2011, 46; Cederman 2010, 138.) Kansainvälisen politiikan tutkimuksen suhteen kompleksisuusteoriaa voi lähestyä juuri kokoelmana erilaisia teorioita, jotka nojaavat kompleksisuusteorian peruseriaatteisiin (Cederman 2010; Bosquet & Simon 2011).

Epälineaarisuus korostuu kompleksisuusteorian verkostoihin (engl. *network*) nojaavissa teorioissa, sillä verkostot liikkuvat ja muodostavat suhteita joka suuntaan (Bosquet & Simon 2011, 46; kts. Capra 1996, 82). Avoimet systeemit taas viittaavat systeemiteoreettiseen ajatteluun, jossa on käännytty suljetusta systeemistä kohti avointa, ympäristön kanssa vaikutuksessa olevaa systeemiä, joka on alisteinen evoluutiolle ja kontingenssille (kts. esim. Keren 1979, 312). Täten kompleksisuusteoria kritisoi kyberneettisten systeemiteorioiden kanssa tasapainotilaan nojaavia systeemikäsitteitä (kts. luku 2.3). Avoimen systeemin logiikka ja epälineaarisuus ilmenevät vitalistisessa multiplisiteettikäsitteessä, sillä Deleuze itsekin kutsuu rihmastokäsitteistään avoimeksi systeemiksi, joka kyseenalaistaa lineaariset sarjat ja kausaliteetit (Deleuze 1981)¹¹. Koska avoimet systeemit ovat tekemisissä holistisen ”ympäristön” kanssa, voi niitä pitää aktualisoituneina multiplisiteetteina, jotka ovat ikään liitoksia, jotka rakentuvat heterogeenisistä elementeistä ja purkautuvat, siirtäen elementit uuteen liitokseen (kts. Bosquet & Simon 2011, 58), jolloin itse ympäristö on koko ”oleva” multiplisiteetti-totaliteettina.

¹⁰ Poikkeuksena voi pitää Hardtin ja Negrin imperiumikäsitteistä, mutta se kuitenkin sovellettu myös kansainvälisen politiikan tutkimuksen viitekehykseen (kts. luku 3.2.2).

¹¹ Deleuzen viite on peräisin *Libération* -lehden julkaisemasta Deleuzen haastattelusta, jonka suora lainaus on löydettävissä Bosquetin ja Simonin artikkelista (kts. 2011, 58).

Itsenäinen järjestäytyminen ja esille tuleminen tarkoittavat individuaalisten entiteettien autonomista interaktiota, joka muodostaa esille tulevia kaavoja ja monisyisiä struktuureja (Bosquet & Simon 2011, 47). Vitalistinen multiplisiteetti on myös lähtökohtaisesti itsenäisesti järjestäytyvä ja ”esille tuleva”, emergentti. Multiplisiteetti on itsenäisesti järjestäytyvä, sillä se kuvaa kaikkien tapahtumien viitekehystä, eli kuinka multiplisiteetin ulkopuolista ei ole (Deleuze 2014, 396). Esille tuleminen, eli emergentit prosessit, ilmentävät myös multiplisiteettia, sillä Deleuzen filosofiassa ”tulemisen” (engl. *becoming*) käsite viittaa multiplisiteetin jatkuvaan prosessinomaisuuteen ja liikkeeseen, mikä juuri mahdollistaa aktualisoitumisen, eli esille tulon (kts. esim. Rae 2014, 126).

Esille tuleminen tuo myös mikro-makro-tason tematiikan keskeisyyden kompleksisuusteoriaan, sillä makrotason prosesseja ja laajempia kaavoja tai struktuureja voi pitää juuri mikrotason prosessien myötä emergentteinä ilmiöinä (Cederman 2010, 136). Näin ollen kompleksisuusteorian ensisijainen kohde on aina mikrotaso, joka on lähtökohta kaikelle kokonaisuuksien analysoinnille, vaikka kompleksisuusteoria esitetään ratkaisuna palauttaa systeemitoeettinen (eli kokonaisuuksien ja totaliteettien) ajattelu kansainvälisen politiikan tutkimukseen (kts. Ibid., 135). Tarkoitukseni on pureutua tähän tematiikkaan tarkemmin problematisoidessani vitalistiset käsitykset kansainvälisestä Badioun vitalismikritiikin pohjalta. Badiou nimittäin pystyy integroimaan individuaalisten entiteettien autonomisen interaktion, tietynlaisen kansainvälisen moneuden vapaan ja horisontaalisen kehkeytymisen, osaksi tiettyä kansainvälistä sävyttävää historiallista tilannetta ja sen organisatorista rakennetta, jolloin emergenssi ei ole ontogeneettista, vaan osa tietyn historiallisen tilanteen järjestyksen logiikkaa (kts. luku 6).

Itse kansainvälisen suhteen kompleksisuusteorian voi teoreettisen antinsa osalta nähdä tuovan ajatuksen monitahoisesta kansainvälisestä, jossa eri kansainväliset toimijat luovat verkostomaisia suhteita ja näin generoivat makrotason ilmiöitä. Kansainvälisen järjestäytyessä makrotasolla järjestys pysyy kuitenkin aina avoimena, kontingenttina ja evolutiivisena. Spesifisti kompleksisuusteorian tutkimissuuntauksessa kumpuavia sovelluksia on esimerkiksi kansainvälisen politiikan liberalismien järjestyksen teoretisointia (kts. luku 2.2) pidemmälle työstänyt Robert Axelrodin ajattelu, joka todistaa, kuinka egoistiset intressit voivat luoda kooperatiivisia lopputuloksia ilman auktoriteettia (kts. Axelrod 1984). Näin kansainvälisen yhteistyöhön nojaava järjestys on mikrotason toimijoiden emergentti prosessi ja kansainvälistä

sävyttää järjestys, mutta sen alla piilee dynaaminen kompleksisuus. Verkostoajattelun suhteen myös Manuel Castellsin¹² informaatioajan tarkasteluun pohjautuvaa verkostoyhteiskuntaa (engl. *network society*) voi pitää kompleksisuusteoriajohdannaisena kansainvälisen teoretisointina (kts. Bosquet & Simon 2011, 54). Castells näkee verkostoyhteiskunnan olevan sosiaalinen rakenne, joka koostuu sosiaalisen organisaatioiden interaktioista ja sosiaalisesta muutoksesta, mikä rakentuu digitaalisen informaation ja kommunikaatioteknologian pohjalle (Castells 2004, xvii). Verkostoihin perustuva sosiaalinen rakenne on myös hyvin dynaaminen ja muovautuva kokonaisuus (Bosquet & Simon 2011, 54). Nämä verkostot toimivat globaalisti ja täten Castells uumoileekin westfalenilaisen systeemin muutosta, kun valtiot ohitetaan verkostojen myötä tai ne uudelleen järjestetään ”jaetun suvereniteetin” verkostoihin, joita ohjaavat kansallisten hallitusten lisäksi ylikansalliset instituutiot (Castells 2000, 694). Näin kompleksisuusteoria haastaa westfalenilaisen systeemin valtioessentialismia.

Sen lisäksi, että kompleksisuusteoria mukailee vitalistista filosofiaa, sen liitosteoriaan nojaava osahaara edustaa Manuel DeLandan vitalistista sosiaaliteoriaa kansainvälisen politiikan tutkimuksen parissa (kts. Bosquet & Simon 2011, 52). DeLanda perustaa teorian Deleuzen ja Guattarin liitosteoriaan (kts. luku 3.1), jota DeLanda pitää Deleuzen ja Guattarin tavoin teoriana kokonaisuuksista, jotka koostuvat heterogeenisistä osista (DeLanda 2006, 3). DeLanda rakentaa teoriansa vasten organismin metaforaa, sillä DeLanda hahmottelee liitoksen itsenäisesti olemassa olevista (engl. *self-subsistent*) osista, joiden suhteet ovat ulkoisia toisille. Näin kokonaisuutta voi pitää pelkästään kokoelmana tai sommitelmana eli liitoksena. (Ibid., 9.) Liitoksen osat ovat kontingentisti pakollisissa (engl. *contingently obligatory*) suhteissa toisiinsa, vastoin organismin suhteiden loogista tarpeellisuutta (engl. *logically necessary*) (Ibid., 11). Toisin sanoen liitoksen suhteet muodostuvat itsenäisten osien hetkellisistä kohtaamisista, eikä niitä voi päätellä valmiiksi annetun rakenteen pohjalta, kuten loogista tarpeellisuutta mukailevan organismin tapauksessa.

Prosessina tätä suhteiden ja käytänteiden muodostumista voi pitää Deleuzen ja Guattarin rihmasto-multiplisiteetin territorialisoitumisena ja deterritorialisoitumisena, (kts. luku 3.1), mikä viittaa prosessiin, jossa osat tulevat osaksi liitoksen territoriota ja homogenisoituvat tai *vice versa* samat osat voivat hajottaa liitoksen stabiilin identiteetin transformoitumalla uuteen

¹² Castells ei itse viittaa työssään kompleksisuusteoriaan, mutta esim. Stalder (2006, 170-175), näkee selvän yhtäläisyyden Castellsin verkostoajattelun ja kompleksisuusteorian välillä, mikä korostuu kun huomioidaan kompleksisuusteorian epäyhdenäinen teoreettinen viitekehys.

liitokseen (Ibid., 12). Liitosteorian mukaisten heterogeenisten osien voi siis nähdä muodostuvan vitalistisen multiplisiteetin mukaisesti samasta multiplisiteetin rihmastomaisesta viitekehystä, josta ne territorialisoituvat liitokseen ja hajottavat liitoksen eli deterritorialisoituvat, siirtyen takaisin puhtaan multiplisiteetin viitekehukseen, jolloin prosessi alkaa alusta.

Tämän sosiaalisen ontologian pohjalta DeLanda hahmottelee, kuinka esim. finanssitalouden resurssit virtaavat valtioiden yli, laillisten ja laittomien työntekijöiden liikkuvuus on ylikansallista sekä työnjako (engl. *division of labour*) on kansainvälisesti järjestäytynyt. DeLanda viittaa myös annalistisen koulukunnan historioitsija Fernand Braudelin ”maailmatalouden” (engl. *world-economy*) käsitteeseen, jossa erilaiset kaupungit ja niihin perustuvat transnationaaliset organisaatiot muodostavat valtioiden rajoja leikkaavan maantieteellisen tilan. (DeLanda 2006, 118; kts. Braudel 1972, 387.) Näin DeLanda hahmottelee sosiaaliteoriaa, joka ei tunnista tunnettuja kansainvälisen politiikan käytäntöjä, vaan koittaa nähdä niitä syvemmälle konstruoidessaan tiloja, jotka paljastuvat tunnettuja käytäntöjä dynaamisemmiksi ja kompleksisemmiksi. Finanssitalous, työntekijöiden globaali työnjako ja esim. maailmataloudet muodostavat tällaisia tiloja, kun ne rakentuvat liitoksiksi. Kansainvälisen teoretisoinnin kontekstissa liitoksia voi tarkastella esim. ihmisten välisinä, mikä osoittaa, kuinka erilaiset globaalit verkostot ja organisaatiot, mutta myös kaupungit ja valtiot koostuvat ihmisten erilaisista liitoksista, mikä todistaa liitosten emergentin luonteen, sillä liitoksia ei voi redusoida takaisin kuitenkaan yksittäisiin ihmisiin (kts. Bosquet & Simon 2011, 52-53). Näin kansainvälistä voi pitää vain kontingentteina liitoksina, joihin erilaiset elementit paikantuvat hetkellisesti jatkaen liikettään kohti uusia liitoksia.

3.2.2 Imperiumi

DeLandan tavoin Michael Hardt ja Antonio Negri jatkavat suoraan Deleuzen vitalistisessa traditiossa hahmotellessaan käsitystään kansainvälisestä teoksessaan ”*Imperiumi*” (2005/2000), joka paikantuu enemmän postmarxilaiseen teoreettiseen kirjallisuuteen kuin kansainvälisen politiikan tutkimukseen, vaikka aiheeltaan se pureutuu kansainvälisen perusluonteeseen käsitellessään maailmanjärjestyksen tematiikkaa. Hardtin ja Negrin imperiumin käsite on kuitenkin ollut hyvin vaikutusvaltainen ja saanut hyvin jalansijaa myös kansainvälisen politiikan tutkimuksessa (kts. esim. Okur 2007; Korab-Karpowicz 2009; Kaisler 2011).

Imperiumilla Hardt ja Negri tarkoittavat maailmanjärjestystä, joka on sekä järjestelmä että hierarkia; rakenne, joka on muotoutunut horisontaalisesti järjestäytyneenä dynaamisena ja joustavana systeeminä. Tämä käsitys pohjautuu globaalin poliittisen järjestykseen muutokseen, jossa globalisaatio, ylikansallinen pääoma ja maailmanmarkkinat ovat haastaneet valtioiden suvereniteetin ja korvanneet sen imperiumin singulaarisella ja ylikansallisella järjestelmällä. DeLanda mukailleen Hardt ja Negri korostavat imperiumin deterritorialisoivaa luonnetta, sillä se on valtakeskuksen sijaan hajautettu valtakoneisto. (Hardt & Negri 2005, 11-12, 31.) Imperiumi on siis ikään kuin abstrakti kone, joka hajottaa ja järjestelee uuteen muotoon westfalenilaisen systeemin perinteisiä elementtejä ja luo näin joustavan, dynaamisen ja monenkirjavan maailmanjärjestyksen. Koska imperiumi rakentuu deterritoriaalisuuden prosessiin voi imperiumi pitää DeLandan liitosteorian tavoin multiplisiteetin ilmentymänä, sillä imperiumin ollessa ”hajautettu valtakoneisto” se heijastelee multiplisiteetin jakautumisen ja erottautumisen liikettä (kts. luku 3.1), kun imperiumi järjestää westfalenilaisen systeemin elementit uudelleen.

Tämä imperiumin valtioiden ja westfalenilaisen systeemin uudelleen järjestäminen konkreettisesti realisoituu globaalien organisaatioiden, kuten Maailmanpankin, Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailman kauppajärjestön muodostumisessa sekä ylikansalliseen oikeuteen heijastuneina universaaleina arvoina (Ibid., 34, 327). Kuitenkin Hardt ja Negri korostavat imperiumin tendenssinomaisuutta; sitä, kuinka imperiumi ei ole täydellisesti realisoitunut projekti, vaan prosessinomaisesti muotoutuva (Hardt & Negri 2004, xii) ja näin ollen imperiumia ei pitäisi liiallisesti identifioida tiettyjen instituutioiden kehityskulkuun, sillä globaaleja organisaatioita ja ylikansallista oikeutta voi pitää vain hetkittäisenä deterritorialisoitumisen liikkeen pysähdyksenä – territorialisoitumisena. Hardt ja Negri tulkitsevat esim. Yhdistyneiden kansakuntien ja Yhdysvaltojen olevan vain uuden globaalin vallan keskittymiä ja näin transistorinen askel kohti puhdasta globaalia järjestystä, jossa kansallisvaltiot ovat totaalisesti näivettyneet (Korab-Karpowicz 2009, 86). Tämä imperiumin tendenssinomaisuus mukailee eritoten käsitystä multiplisiteetista, sillä multiplisiteetti on virtuaalinen tila, joka kätkee sisäänsä potentialisuuden, jolloin imperiumin aktuaaliset muodot eivät ole sen mielenkiintoinen piirre, vaan sen potentiaalisten muotojen mahdollisuudet (kts. luku 3.1).

Hardtin ja Negri projekti ei kuitenkaan jää pelkästään kansainvälisen politiikan keskustelun tasolle, vaan imperiumikäsitteen tarkoituksena on myös muuttaa paradigma, joka nojaa

tietylnlaiseen kansainvälisen politiikan ja kansallisen politiikan jakoon. Tämä näkyy Hardtin ja Negrin korostaessa Deleuzen ajattelusta johdettua immanenssia (kts. esim. Deleuze 1997), jolla he viittaavat maailman tietynlaiseen tasaistumiseen, joka yhtenäistää koko maailman globaaliin yhteiskuntaan. Immanenssi tulee esiin eritoten maailmanmarkkinoiden kontekstissa, sillä maailmanmarkkinat vaativat ”tasaisen tilan”, jossa heterogeeniset virrat liikkuvat vapaasti. (Hardt & Negri 2005, 323-324.) Samalla imperiumi tietynlaisena globaalina järjestyksenä rakentuu Deleuzen kontrolliyhteiskunnan käsitteen (kts. Deleuze 1992b) ympärille, millä Hardt ja Negri viittaavat vallan paradoksaaliseen luonteeseen sen kietoessa yhteiskunnallisen elämän jokaisen ainesosan ja näin luoden ”maksimaalisen pluraalisuuden” ja ”singulaarisuuden miljöön” (Hardt & Negri 2005, 41). Toisin sanoen globaali järjestys tuo universaalisti yhteen kaikki yhteiskunnalliset elämän elementit, jotka yhdessä paradoksaalisesti muodostavat kuitenkin hyvin heterogeenisen joukon. Sen lisäksi, että kansainvälisen ja kansallisen politiikan tilalla on vain imperiumin ”globaalin moneuden” kompleksinen ja monisyinen politiikka, myös globaali järjestys vaikuttaa sekä globaalisti että lokaalisti. Badioulaisesta perspektiivistä tämä kuvaa hyvin vitalistisen filosofian tendenssiä konstruoida yksi totaalinen, epäyhtenäinen ja heterogeeninen multiplisiteetti, jolloin kansainvälinen muodostuu ei-positioiduksi ja käsittämättömäksi viitekehyykseksi. Olemisen voi järjestäytyä vain partikulaarisiin ja lokaaleihin historiallisiin tilanteisiin, jolloin niitä edustaa rajattu konsistentti multiplisiteetti, minkä myötä kansainvälinen on myös aina rajattu ja lokaali historiallinen tilanne (kts. luku 6).

Imperiumin heterogeeniseen yhtenäisyyteen Hardt ja Negri perustavat myös hahmotelmansa imperiumin vastarinnasta. Käsite, jota he käyttävät tässä yhteydessä, on väki (engl. *multitude*), jonka Hardt ja Negri kontrastoivat kansan (engl. *people*) kanssa. Siinä missä kansa viittaa tietynlaiseen identiteettiin, joka redusoi erilaisuudet yhtenäisyyden nimissä, väki koostuu singulariteeteista, eli subjekteista, joiden erilaisuutta ei voi redusoida samanlaisuuteen. Väki edustaa tietynlaista moneutta, jonka synonyyminä voi käyttää esim. rykelmää (engl. *crowd*) tai väkijoukkoa (engl. *mob*). Väki siis pysyy sisäisesti erilaisena sen koostuessa sosiaalisten subjektien moneudesta, joita ei yhdistä identiteetti, vaan mikä väelle on yhtenäistä (engl. *common*) (Hardt & Negri 2004, 99-100.) Näin väestä muodostuu imperiumin kääntöpuoli, sen vallankumouksellinen subjekti (Hardt & Negri 2005, 378), mikä on nähtävissä, kun se kääntää pääläelleen imperiumin hajautetun ja monimuotoisen yhtenäisyyden; sen sijaan, että nämä piirteet kuvaisivat imperiumin *status quota*, ne voivat myös muodostua sen vastavoimaksi, kun vastavoima on singulaareista subjekteista koostuva väki. Koska Hardt ja Negri viittaavat väen moneuteen sekä subjektien erilaisuuteen ja singulariteettiin, voi väkeä myös lukea yhtenäisenä

vitalistisen multiplisiteetin kanssa. Väen käsitteessä Hardt ja Negri yrittävät työstää imperiumin alistetuista subjekteista koostuvaa heterogeenisen moneuden epäyhtenäistä kokonaisuutta – poliittisten toiminnan multiplisiteettia (kts. Lazzarato 2010, 23).

3.2.3 Moderni systeemiteoria

Moderni systeemiteoria viittaa Niklas Luhmannin ajatteluun pohjautuvaan systeemiteoriaan, joka on tuotu myös kansainvälisen politiikan systeemiteorioiden tutkimuksen pariin (kts. esim. Albert 2010; Albert & Hilkermier 2004). Koska käsittelem tässä alaluvussa modernia systeemiteoriaa kansainvälisen politiikan teoreettisena sovelluksena, viittaan pääasiallisesti modernia systeemiteoriaa soveltaviin kansainvälisen politiikan tutkijoihin ja eritoten Mathias Albertiin, joka on erikoistunut modernin systeemiteoriaan soveltamiseen kansainvälisen politiikan kontekstissa. Moderni systeemiteoria ei ole valtavirtaisessa luennassa yhtä eksplisiittisesti vitalistinen teoria kuin esimerkiksi kompleksisuusteoria tai Hardtin ja Negrin imperiumikäsitys, mutta modernin systeemiteorian ympärille on myös muodostunut teorian kriittinen luenta, joka nojaa pääasiallisesti Deleuzen ajatteluun (kts. Richter 2023; Philippopoulos-Mihalopoulos 2013).

Modernin systeemiteorian tapauksessa jo pintapuolisella tasolla yhteyden kansainväliseen politiikkaan voi nähdä, sillä Luhmann käsittelee systeemiteoriassaan maailmayhteiskuntaa (engl. *world society*; saks. *weltgesellschaft*) (kts. esim. Luhmann 1982a), sillä yhteiskunta koostuu kaikesta sosiaalisuudesta, eikä sosiaalista merkitystä ole yhteiskunnan ulkopuolella. Tällöin yhteiskunta pitää käsittää holistisesti koko maailmana, maailmayhteiskuntana, joka globalisaation aikana käsittelee kompleksista ja bifurkaation tilassa olevaa globaalia systeemiä (Albert 2004, 13, 16). Yhteiskunnan sosiaalisuus taas perustuu kommunikaatioon, ja modernin systeemiteorian sosiaalinen maailma rakentuu pelkästään kommunikaation pohjalta. (Albert 2019, 3.) Tämä maailmayhteiskunta ei kuitenkaan perustu minkäänlaiseen deliberatiiviseen ja yhtenäiseen yhteisöön, vaan moderni systeemiteoria kuvaa yhteiskuntaa sisäisesti erottautuneeksi (engl. *internally differentiated*) (Albert 2004, 18; kts. Luhmann 1982b, 229-255).

Maailmayhteiskunnan erottautuneisuus on funktionaalista erottautuneisuutta, eli yhteiskunta jakautuu yhteiskunnan alasysteemeihin, joita määrittää tietty funktio, välittäjä (engl. *medium*), eli tietynlainen koodi. Nämä alasysteemit muodostavat siis oman

kommunikaatiojärjestelmänsä. Yhteiskunnan alasysteemejä ovat esimerkiksi oikeus ja talous, joiden koodeina voi pitää talouden tapauksessa rahaa ja oikeuden tapauksessa laillinen/laiton - jaotelmia. (Albert 2004, 18; Diez 2004, 33.) Taloudessa raha toimii vastikkeena, joka koodaa asiat taloudellisesti merkitseviksi, kun taas oikeudessa asian laillisuus/laittomuus muodostaa sen oikeudellisen relevanssin. Näin pääsääntöisesti systeemien erottautumiset eivät ole territoriaalisia, vaan systeemien funktionaalisuus takaa niiden globaalim toimivuuden (Diez 2004, 33). Alasysteemien muodostaessa ”oman kielensä” ne ovat operatiivisesti sulkeutuneita ja täten kykenemättömiä kommunikoimaan keskenään suoraviivaisesti. Systeemit kuitenkin observeerivat ympäristöään (eli muita systeemejä) oman funktionsa pohjalta ja näin kopioivat ympäristön erilaisuutta itseensä (Albert 1999, 249).

Tämä systeemien operatiivinen sulkeutuneisuus eli itseviittaavuus (engl. *self-reference*) muodostaa Hannah Richterin mukaan linkin Deleuzen ja Luhmannin välille. Richterin mukaan kummankin ajattelu pohjautuu ontogeneesiin, jossa ”maailman rakentaminen” on samalla ”itsensä rakentamista” (Richter 2023, 51). Deleuze viittaa Luhmannin ajattelua mukailevaan Gilbert Simondoniin, joka Luhmannin lailla nojaa kyberneettiseen teoriaan muodostaessaan ”individuaation” käsitteen kuvatessaan, kuinka individuaali sekä miljöö muodostuvat yhtenäisesti, mikä tuottaa yhden singulaarisen luovan prosessin (Ibid., 59-60; kts. Simondon 1992, 301; kts. Deleuze 2007). Ajatus yhdistyy Luhmannin käsitykseen autopoieesista, sillä autopoieettiset systeemit jatkuvasti luovat ja spesifioivat niiden omaa organisaatiota ja näin tuottavat systeemin holistisesti, eli sen kaikki elementit ja yksilöt (Richter 2023, 53-55, 60; kts. Luhmann 1995, 32-34.) Näin systeemi tuottaa itse oman funktionsa, *raison d'être* -periaatteensa (Richter 2023, 54).

Systeemin sisäisen autopoieesin lisäksi Richter yhdistää Luhmannin systeemiteorian Deleuze-johdannaiseen kaoottisen pluriversumin (engl. *chaotic pluriverse*) käsitteeseen, jolla hän kuvaa rinnakkaisten maailmojen multiplisiteettia, jossa maailmat ovat ”maailmantekemisen” mahdollisia tuloksia. Samoin Luhmannin ajattelussa systeemit muodostavat multiversumin, kaoottisen ulkoisuuden, jossa maailmat (systeemit) rakentuvat kontingenttien ja läpileikkaavien itsetuotannon (engl. *self-production*) viivojen kautta. Vaikka pintapuolisesti tämä systeemien muodostama interaktiivinen viitekehys näyttäytyy mahdottomana, kun huomioidaan Luhmannin korostavan systeemien autopoieettista sulkeutuneisuutta, mutta Luhmannin sosiaalishistoriallisen luennan kautta voidaan osoittaa, kuinka maailmayhteiskunnan alasysteemit eivät ole aina olleet autopoieettisesti sulkeutuneita, vaan rakentuneet

yhtenäisemmästä systeemien ympäristöstä ja historian saatossa eriytyneet funktionaalisesti, minkä myötä modernissa systeemiteorian parissa voi ajatella Deleuzen mukaista potentiaalisten maailmojen levittäytymistä ja avautumista (engl. *unfolding*).¹³ (Richter 2023, 67-69.) Näin maailmayhteiskunnan alasysteemien sisäinen autopoieesi kykenee olemaan myös holistista, koko maailmayhteiskuntaa koskevaa, autopoieesia. Modernin systeemiteorian maailmayhteiskuntaa voidaan siis lukea jakautuvana ja erottautuvana multiplisiteettina, jonka rihmastomainen moneus on maailmayhteiskunnan nykyisessä muodossa aktualisoitunut funktionaaliin alasysteemeihin, mutta samalla vallitsevat systeemit ovat kontingenteja ja näin alisteisia hajoamaan takaisin multiplisiteettiin ja järjestäytymään uudelleen.

Konkreettisesti kansainvälisen teoretisointiin modernin systeemiteorian voi ajatella pureutuvan, kun se tuo esille kansainvälisen politiikan tutkimuksen kohteen muutoksen; kansainvälinen on muuttunut heterogeenisemmäksi poliittiseksi tilaksi, jossa on valtioiden lisäksi myös muita toimijoita. Kuitenkin tämän huomion ovat tuoneet jo aiemmat vitalistiset käsitykset kansainvälisestä ja modernin systeemiteorian lisäyksenä voi enemmänkin pitää tämän monisyisen tilan yhteiskunnallistamista. (kts. Albert 2004, 13-15.) Yhteiskunnallistaminen ei kuitenkaan modernin systeemiteorian tapauksessa vaadi yhtenäistä kansainvälistä, vaan juuri maailmayhteiskunnan sisäinen erottautuneisuus mahdollistaa yhteiskuntakäsityksen ja tietynlaisen lavean viitekehyksen, jossa erilaiset systeemit eri funktioineen voivat toimia. Moderni systeemiteoria ei silti kyseenalaista vallitsevaa westfalenilaista systeemiä, sillä se näkee maailmayhteiskunnan jakautuneen sekä funktionaalisesti että regionaalisesti, mikä tarkoittaa, että maailmayhteiskunnan poliittinen systeemi on pääasiallisesti erottautunut territoriaaliin valtioihin (Ibid., 22-23).

Näin moderni systeemiteoria edustaa vitalistisista kansainvälisen käsityksistä maltillisempaa luentaa, sillä se muodostaa tietynlaisen kompromissin, jossa vallitsee toisaalta tyypillinen valtiojärjestelmä, mutta myös globaalisti jakautuneet systeemit, jotka operoivat valtion rajat ylittäen oman funktionaalisen toimintansa perusteella. Tarkastellessa modernia systeemiteoriaa Deleuze-johdannaisen kriittisen tulkinnan näkökulmasta valtiojärjestelmää ja muita

¹³ Modernin systeemiteorian kommunikatiivisuus ottaa kuitenkin funktionaalisesti erottautuneen yhteiskunnan annettuna, sillä Luhmann ontologisoii kommunikaation kautta konstruktivistisesti muodostetun yhteiskunnallisen tilan, eikä näin ole kiinnostunut analysoimaan yhtä radikaalisti kuin Deleuze potentiaalisten maailmojen jatkuvaa kehkeytymistä. Luhmann ei ole siis kiinnostunut systeemiteoriassaan tarkastelemaan mahdollisia systeemejä, vaan pelkästään tarkastelemaan vallitsevaa maailmayhteiskuntaa, mutta tämän perusteella ei voida kuitenkaan todeta, että funktionaalisten systeemien uudelleen järjestäytymistä ei voisi tapahtua. (kts. Richter 2023, 70.)

maailmayhteiskunnan alasyteemejä voi kuitenkin pitää vain multiplisiteetin historiallisina aktualisoitumisina, jotka voivat murtua ja järjestäytyä uudelleen. Badiou kuitenkin lähestyy muutosta ensisijaisesti paradigmaattisena, jolloin hän näkee muutoksen myös eri multiplisiteettien murtumisena ja syntymisenä sekä haastaa vitalististen teorioiden käsittämän multiplisiteetti-totaliteetin kehkeytymisen ainoana muutoksen muotona. Voiko maailmayhteiskunnan uudelleenjärjestelyn sijaan ajatella myös täysin uutta maailmayhteiskuntaa tai siitä poikkeavaa viitekehystä (kts. luku 6)?

3.2.4 Wendtin kvanttimekanistinen sosiaaliteoria

Alexander Wendt on liikkunut vuonna 1999 julkaistun *Social Theory of International Politics* -teoksen jälkeen pois konstruktivistisesta koulukunnasta ottaessaan projektikseen yhdistää fysikaalisen ja sosiaalisen ontologian hyödyntäen kvanttimekanismia (kts. Wendt 2015, 29). Wendtin tavoite ei kuitenkaan spesifisti rakennu kansainvälisen politiikan tutkimuksen ympärille, vaan hän yrittää teoksensa *Quantum Mind and Social Science* (2015) nimen mukaisesti laajemmin soveltaa tulkintaansa kvanttimekanismista yhteiskuntatieteisiin. Samalla kuitenkin Wendt itse ja muut kansainvälisen politiikan tutkijat ovat soveltaneet Wendtin projektia kansainväliseen politiikan tutkimukseen (kts. esim. Wendt 2010; Wendt 2022; Albert & Bathon 2020).

Koko Wendtin teoreettista ajattelua – sekä konstruktivistista että kvanttimekanistista – sävyttää vahvasti toimija-rakenne-jakauma, jonka kautta hän käsittää yleisesti sosiaalisia muodostelmia, kuten valtiota tai kansainvälistä (systeemiä) (Wendt 2015, 268; Wendt 2010, 293; kts. luku 2.2). Näin Wendtin siirtymän konstruktivismista kvanttimekanistiseen sosiaaliteoriaan voi paikantaa toimija-struktuuri-kysymykseen. Vaikka siirtymä yhteiskuntatieteiden teoreettisesta ajattelusta fysiikan pariin on tieteen siilojen perspektiivistä suuri muutos, substanssin suhteen Wendtin käsitys toimija-struktuuri-jakaumasta ei ole merkittävästi muuttunut, sillä kuten Wendtin konstruktivistisessä teoriassa, myös hänen kvanttimekanistisessa ajattelussaan toimija ja rakenne muodostavat yhtenäisen vuorovaikutussuhteen, jossa kummatkin konstituivat toisensa (kts. Wendt 2015, 260; Wendt 2012, 184-185).

Kuitenkin Wendtin kvanttimekanistisessa sosiaaliteoriassaan hän argumentoi struktuureiden olevan fysikaalisesti jaettujen mentaalisten tilojen superpositioita, eli sosiaalisia aaltofunktioita (engl. *wave function*) (Wendt 2015, 258). Tämä hahmotelma pureutuu kvanttimekaniikan

perusajatukseen lomittumisesta (engl. *entanglement*), jossa entiteetit vaikuttavat toisiinsa ei-lokaalisti. Samalla entiteetit ovat superpositiossa (eli samanaikaisesti useassa realisoituneessa tilassa), jolloin toisen entiteetin mittaus vasta määrittää oman ja siihen vuorovaikutussuhteessa olevan entiteetin olemuksen. (kts. Orzel 2010, 59, 123.) Toisin sanoen sosiaaliset struktuurit ovat ihmisten lomittuneiden mielentilojen potentiaalisuuksia, jotka voivat realisoitua esim. yhtenäiseksi toiminnaksi. Lomittuminen tekee toimija-rakenne-jakaumasta ontologisesti emergentin, jolloin todellisuudella ei ole muuta pohjaa kuin toimijan ja rakenteen yhteisvaikutus – jatkuva kvanttimekanistinen muutostila (engl. *quantum flux*) (Wendt 2015, 257). Wendt ei spesifisti erittele, mitä tarkoittaa tällä kvanttimekanistisella muutostilalla, mutta viittaa siihen ”perusosien fuusiona” (engl. *fusion of basal properties*), jossa osat vaikuttavat täysin ilman ”identiteettiä” ja josta sosiaaliset rakenteet ja toimijat vasta nousevat esille (kts. Ibid., 256-257).

Vaikka edelleen voidaan argumentoida, että Wendtin teoriassa ei ole tapahtunut paradigmaattista muutosta, sillä konstruktivistinen ajatus toimijan ja rakenteen yhteiskonstituutiosta pysyy. Kvanttimekanistinen teoria kuitenkin tarjoaa vitalistisemmän luennan niiden suhteesta; rakenne ja toimija ei enää vain muodosta toisiaan, vaan ne syntyvät samasta kvanttimaailman kaoottisesta tulemisestä (engl. *becoming*) prosessista. Wendt kutsuukin ontologiaansa litteäksi ontologiaksi (engl. *flat ontology*) korostaen näin sitä, että rakenteet eivät muodosta omaa, toimijoiden yläpuolella vaikuttavaa tasoaan, vaan toimijoiden ja rakenteiden emergenssi tapahtuu holistisesti ja horisontaalisesti, jolloin ne kummatkin ovat vain puhtaita potentiaalisuuksia. Koska kummatkin ovat jaettujen mielentilojen puhtaita potentiaalisuuksia, ne määrittävät toisensa vasta kun ne aktualisoituvat konkreettisissa tilanteissa. (Ibid., 258, 260, 265.)

Litteä ontologia kuvaa Wendtin projektin lisäksi uusmaterialistisia teorioita, kuten Deleuzen ja Bruno Latourin ajattelua, minkä yhteyden myös Wendt tunnistaa (kts. Ibid., 243). Litteä ontologia Deleuzen ajattelussa on suhteessa filosofi Baruch Spinozan käsitykseen substanssista – eli olemisen ontologiseen viitekehykseen, jossa kaikki elementit vaikuttavat (kts. esim. Nadler 2012, 85) – sillä Deleuze kääntää ajatuksen olemisen yhdestä substanssista yhteiseen immanenssin tasoon (ransk. *plan d'immanence*), johon kaikki kehot, mielet ja yksilöt on sijoitettu (Deleuze 1988, 122). Taso on immanentti ja litteä, sillä oleminen ei voi olla erillinen, transsendentti aines olevista, eikä sen olevia voida alistaa muiden entiteettien (kuten jumalan tai ideoiden) alle. Näin olemisen ykseys pohjautuu affirmatiiviseen erottautumiseen eli

erottautumiseen, jossa entiteetti muodostaa itsensä, mutta säilyttää samalla suhteensa erottautumisen kohteeseen ja näin poistaa erottautumista yleensä sävyttävän ”negatoimisen”. Tätä kuvausta litteästä ontologiasta vastaa Deleuzen käsitys multiplisiteetista. (Bryant 2011, 7-9.) Kuvaus näkyy multiplisiteetin käsitteessä, sillä se koostuu rihmastomaisesta moneuden liikkeestä, liikkeen toimiessa erottautumisen ja jakautumisen kautta (kts. luku 3.1), jolloin multiplisiteetti irrottautuu olemista hierarkkisesti tarkastelevista lähestymistavoista.

Multiplisiteetti on siis yhdistävä tekijä Wendtin ja Deleuzen litteässä ontologiassa; Wendt näkee todellisuuden litteän tason jatkuvana kvanttimekanistisena muutostilana, josta syntyy emergentisti toimijoita ja rakenteita niiden perusosien yhteisvaikutuksen kautta, kun taas Deleuze immanenttina tasona, jossa yhtä lailla aktualisoitumiset nojaavat emergenttiin erottautumisen ja jakautumisen prosessiin. Vahvemmin Deleuzen perspektiivistä luettuna Wendtin ontologinen ajattelu perustuu siis tietynlaiseen kaaottisen ja ei-yhtenäiseen viitekehukseen, jonka elementtien yhteisvaikutuksesta syntyy toimijoiden ja rakenteiden potentiaalisuuksia, jotka aktualisoituessaan määrittävät toisensa.¹⁴ Näin ennen aktualisoitumistaan toimijat sekä rakenteet ovat Deleuzen hahmottelemassa virtuaalisessa tilassa, tilassa, joka kattaa todellisuuden kaikki mahdollisuudet. Tässä yhteydessä Deleuzen *oeuvre*a on myös luettu yhtäläisenä kvanttimekaniikan kanssa. Esimerkiksi Arkady Plotnitsky on tuonut Deleuzen virtuaalisen käsitteen kvanttimaailmaan osoittamalla, kuinka kvanttikenttäteorian, kaikkia mahdollisia tapahtumia kuvaava Feynmanin diagrammi, koostuu esim. elektronien, positronien ja fotonien muodostamasta vorteksista, kaaottisesta tilasta, joka realisoituessaan partikkeleiksi mukailee Deleuzen virtuaalisen (multiplisiteetin) aktualisoitumista (Plotnitsky 2006, 48-51; kts. luku 3.1). Wendtin erittelemättä jättämää ”kvanttimekanistista muutostilaa” ja ”perusosien fuusiota” voikin lukea – ainakin metaforan tasolla – Feynmanin diagrammina, puhtaana virtuaalisuutena, josta mahdolliset aktualisoitumiset, kuten toimijan ja rakenteen tilannesidonnainen toiminta, realisoituvat.

¹⁴ Tässä yhteydessä Peter Lenco on tuonut esille, kuinka Wendtin malli ei täysin vastaa Deleuzen litteää ontologiaa, koska Wendt pitää kiinni subjektin essentiaalisuudesta korostaessaan toimijaa yhteisvaikutuksen toisena osapuolena. Deleuzelle taas kaikki olemisen asiantila ovat virtuaalisen vaikutuksen tulosta, jolloin subjektin essentiaalisuudelle ei jää tilaa. (Lenco 2014, 18-19.) Toisaalta Wendtin kvanttimekanistisen muutostilan pitää sisällään ajatuksen toimijoiden ja rakenteiden puhtaasta potentiaalisuudesta, jolloin voisi myös haastaa Lencon kritiikkiä subjektiessentiaalisuudesta. Kvanttimekanistisen muutostila -käsitteen perusteellisempi käsittely voisi olla vastaus tähän kysymykseen. Kuitenkaan en näe, että subjektiessentiaalisuus vie maton alta koko Wendtin projektin yhtäläisyydestä Deleuzen multiplisiteettikäsitteeseen, vaan on enemmänkin (mahdollisesti) tarkentava kritiikki.

Toimija-rakenne-kysymys muodostuu tärkeäksi sosiaalisten kokonaisuuksien ja täten myös itse kansainvälisen suhteen, sillä Wendt näkee esim. valtion sentralisoituna sosiaalisena struktuurina, joka on organisoitunut elementtien, kuten kansalaisuuden ja suvereniteetin kielen ympärille sekä perustuu tähän diskurssiin osallistuvien toiminnalle. Kvanttitermein valtio on sosiaalisen struktuurin tavoin ei-lokaalisti jaettu aaltofunktio eli potentiaalinen, ei aktuaalinen, todellisuus. Tämä potentiaalisuus kuitenkin aktualisoituu lokaalisti, kun ihmiset toiminnan, kuten äänestyksen tai verojen maksun kautta, materialisoivat hetkellisesti valtion olemassaolon. (Wendt 2015, 268.) Näin voi ajatella, että valtio syntyy sosiaalisen rakenteen tavoin rakenteen ja toimijan yhteiskonstituivasta kvanttimekanistisesta muutostilasta, Deleuzen mukaisesti multiplisiteetin erottautumisesta ja jakautumisesta, mikä generoi rakenteen (valtio) lisäksi sen toimijat (esim. kansalaiset). Samalla valtio on kuitenkin vain jaettujen mielentilojen potentiaalinen rakenne, jonka realisoituminen on kiinni toimijoiden, kuten kansalaisten toiminnasta ja näin kansalaiset toimijoina aktualisoituvat vain hetkellisesti valtion rakenteena esim. äänestystilanteessa.

Vaikka Wendtin pääteos kvanttimekanistisesta sosiaaliteoriasta, *Quantum Mind and Social Science*, ei pääasiallisesti käsittele kansainvälistä, Wendt tuo kuitenkin muualla esille, että valtion tavoin kansainvälistä (systeemiä) voi myös pitää sosiaalisena rakenteena (kts. Wendt 2010, 293). Kvanttimekanistisen teoria näin tuo kansainvälisen teoretisoitiin ajatuksen kansainvälisen muodostumisesta kvanttimekanistisesta muutostilasta tai Feynmanin diagrammista – eli multiplisiteetin erottautuessa. Kansainvälisestä muodostuu potentiaalisuus, joka sosiaalisena rakenteena aktualisoituu toimijoidensa kanssa *ad hoc* -konstellaatioissa. Näin ollen kansainvälistä voi ajatella tilanteina, jossa hetkellisesti muodostuu ”kansainvälisiä rakenteita” ja kansainvälisiä toimijoita, jotka ilmentävät kansainvälistä sosiaalisena muodostelmana. Voidaan esimerkiksi ajatella luonnonkatastrofia kontingenttina tilanteena, joka saa kansainvälisen yleisön ja täten muodostaa kansainvälisiä rakenteita esimerkiksi erilaisten toimijoiden fasilitoidessa resursseja ja apuvoimia katastrofialueelle. Näin Wendtin mallissa kansainvälinen on hyvin taipuisa ja kykenevä ottamaan erilaisia muotoja. Wendtin hahmotelma avaa myös tilaa holistisemmalla kansainvälisen käsitykselle, sillä Mathias Albert ja Felix Bathon ovat tuoneet esille, kuinka Wendtin kvanttimekanismi voisi laajentaa modernin systeemiteorian maailmayhteiskuntakäsityksen (kts. luku 3.2.4) vielä laajemmin koko maailman kontekstiin, sillä kvanttimekaniikka ylittäisi sosiaalisen todellisuuden ja luonnon rajat ja voisi täten selittää fysikaalisesti laajemmin koko maailman sosiologista käyttäytymistä (kts. Albert & Bathon 2020, 444). Badioulaisen tulkinnan valossa tässä Wendtin mallinnus

konstruoi yhden multiplisiteetti-totaliteetin, eikä käsitä todellisuuden järjestäytymistä partikulaarisiin historiallisiin tilanteisiin, tietynlaiseen lokaaleihin maailmoihin, joita myös kansainvälinen edustaa (kts. luku 6).

3.2.5 Yleisesti vitalistisista käsityksistä kansainvälisestä

Vaikka ”vitalistiset käsitykset kansainvälisestä” on muodostamani sateenvarjokäsite hyvin erilaisille ja eri tieteellisiä lähestymistapoja soveltaville kansainvälisen politiikan teorioille, niitä kuitenkin yhdistää vitalistisen filosofian ja eritoten Deleuzen vitalistisen filosofian peruseräpäätet. Aina kompleksisuusteoriasta Wendtin kvanttimekanistiseen sosiaaliteoriaan vitalistiset teorit ottavat lähtökohdakseen moneuden ja tarkemmin multiplisiteetin ja sen dynaamiseen liikkeen. Kompleksisuusteoria teoretisoi moneuden, joka liikkuu joko erilaisten verkostojen tai liittoksin välillä. Hardtin ja Negrin imperiumin käsite taas territorialisoitumisen ja deterritorialisoitumisen kautta muuttaa multiplisiteetin tavoin jatkuvasti kansainvälistä, muodostaen näin dynaamiseen globaalin moneuden maailmanjärjestyksen. Moderni systeemiteoria luo multiplisiteettia mukailevan kaoottisen pluriversumin, maailmayhteiskunnan moneuden viitekehyksen, ja Wendtin sosiaaliteoria näkee kansainvälisen rakenteiden ja toimijoiden muodostavan jatkuvasta kvanttimekanistisesta muutostilasta, eli (tulkintani mukaan) kvanttikenttäteorian vorteksista. Yhtenäisesti nämä teorit ajattelevat kansainvälisen olevan multiplisiteetti, jossa koko maailman kattava ja erilaisista elementeistä koostuva moneuden prosessinomaisuus on kansainvälisen perustila. Samalla näissä teorioissa korostuu aktuaalisten poliittisten muodostumien kontingentti luonne, eli Deleuzen filosofian mukainen multiplisiteetti aktualisoituneena entiteettinä (kts. luku 3.1). Kompleksisuusteorian alainen liittoteoria näkee kansainväliset muodostelmat ensisijaisesti hetkittäisinä liittoksinä, Hardt ja Negri näkevät Yhdistyneet kansakunnat ja Yhdysvallat vain järjestyksen yksittäisinä momentteina, Luhmann taas maailmayhteiskunnan funktionaalisina systeemeinä ja Wendtille kansainväliset toimijat ja rakenteet muodostavat *ad hoc* -konstellaatioita.

Verrattuna ”tavallisempiin” käsityksiin kansainvälisestä (kts. luku 2) vitalistiset käsitykset joko asettuvat vastavoimaksi näille tai radikalisoivat niiden peruseräpäätet. Lähtökohtaisesti kaikki vitalistiset käsitykset ottavat kritiikin kohteekseen westfalenilaisen systeemin (kts. luku 2.1), sillä se edustaa jäykkää ja essentiaalista mallinnusta kansainvälisestä, koska se hahmottaa kansainvälisen pelkkänä valtioiden nippuna, kun taas vitalistiset teorit nojaavat moneuden

liikkeeseen, jossa on lähtökohtaisesti jo enemmän toimijoita ja ne muodostavat vielä jatkuvasti uusia kansainvälisen muodostelmia. Koska vitalistiset teoriat pohjautuvat kansainvälisen prosessinomaisuuteen ja multiplisiteetin kehkeytymiseen, ovat kansainvälistä järjestyksen kautta teoretisoivat käsitykset (kts. luku 2.2) myös vitalismin kritiikin kohteena, sillä järjestys on vitalistisille teorioille ainoastaan kontingenttia. Englantilaisen koulukunnan (proto)-konstruktivismiin ja itse konstruktivismiin radikalisoi Wendtin kvanttimekanistinen ajattelu, joka ottaa lähtökohdaksi kvanttimekanistisen muutostilan tehden kansainvälisestä vain *ad hoc* -konstellaatioita. Systemikäsitystä kansainvälisestä, eritoten kybernetiikkaan nojaavaa (kts. luku 2.3), vie vitalismin suuntaan moderni systeemiteoria sen kriittisen luennan esitellessä maailmayhteiskunnan autopoieettisen muutostilan perusolemuksen.

Vitalistiset käsitykset kansainvälisestä edustavat jossakin määrin uutta paradigmaa, jossa on siirrytty essentiaalisista ja reduktiivisista kansainvälisen mallinnoista kohti epäyhtenäistä moneutta ja prosessinomaisuutta. Onko kansainvälisen moneus kuitenkin vain vitalistisen multiplisiteetin moneutta vai voiko moneutta ajatella myös organisoituneemmin? Tähän kysymykseen uskon Badioun teoreettisen ajattelun olevan vastaus, jonka käsittelyyn siirryn seuraavassa luvussa.

4 Teoreettinen viitekehys – Badiou ja multiplisiteetti

Taustoituselukujen pohjalta voidaan todeta, että kansainvälisen politiikan tutkimuksessa kansainvälinen käsitetään westfalenilaisen, kansainväliseen järjestykseen nojaavan ja systeemitoreettisen käsitysten lisäksi myös ”vitalistisesta” näkökulmasta, jossa käsityksiä yhdistää ajatus kansainvälisestä Deleuzen vitalistisen filosofian mukaisena multiplisiteettina. Koska vitalistiset käsitykset kansainvälisestä ovat vakiinnuttaneet asemansa kansainvälisen politiikan tutkimuksessa, on luontevaa tarkastella niiden asemaa kriittisesti; ovatko ”perinteisempien” käsitysten lisäksi dynaamisesti moneuden liikettä kuvaavat vitalistiset käsitykset ainoa vaihtoehto ajatella kansainvälistä ja sen vallitsevaa moneuden tilaa?

Yhtenä vaihtoehtona ja suorana vastalauseena vitalistisille käsityksille voi pitää Badioun multiplisiteettikäsitystä, joka rakentuu spesifisti suhteessa Deleuzen käsitykseen. Jotta voisin tutkielmani tutkimustavoitteen (kts. luku 1) mukaisesti soveltaa tämän Badioun multiplisiteettikäsitteen kansainvälisen teoretisointiin, on aluksi luontevaa esitellä Badioun käsitys ja sen suhde Deleuzen käsitykseen puhtaasti filosofisella ja teoreettisella tasolla. Tässä luvussa tarkoitukseni on siis avata Badioun käsitys multiplisiteetista aluksi tuomalla esiin Deleuzen ja Badioun pitkään jatkunut filosofinen debatti, jossa keskeisenä kiistakysymyksenä on multiplisiteetin luonne, minkä jälkeen siirryn esittelemään itse Badioun multiplisiteettikäsitystä. Tämä luku muodostuu teoreettiseksi viitekehyykseni, mikä tarkoittaa, että tutkielmani tieteellinen lähestymistapa on lähtökohtaisesti ”badioulainen”.

4.1 Badioun vitalismikritiikki

Koska Badiou on kutsunut Deleuzen ontologiaa ”vitalistiseksi ontologiaksi” (kts. Badiou 2000a), viittaan Badioun vitalismikritiikillä Badioun Deleuze-kritiikkiin ja eritoten Deleuzen multiplisiteettikäsitteen kritiikkiin, mutta tutkielmani kontekstissa tämän voi laajentaa Deleuze-johdannaiseen vitalistiseen ajatteluun, sillä vitalismi toimii tapauksessani vain sateenvarjokäsitteenä Deleuzen multiplisiteettikäsitystä soveltaville kansainvälisen politiikan teorioille (kts. luku 3). Badiou on kutsunut suhdettaan Deleuzeen ”paradoksaaliseksi tandemiksi” (Badiou 2000b, 4) jolla hän viittaa heidän suhteensa antagonistiseen, mutta samalla produktiiviseen luonteeseen. Tässä yhteydessä Badiou nimittäin toteaa ”[...] *Kehittäessä moneuden (engl. multiple) ontologiaa, se oli vis-à-vis Deleuze, eikä kukaan muu, johon paikansin minun pyrkimykseni*” (Ibid., 3; oma suom.). On siis selvää, että Badioun ja Deleuzen

debatti moneudesta, ja tarkemmin multiplisiteetista, ei ole pelkkä sivuhaara Badioun filosofiassa ja näin ollen sen tarkastelu on tärkeää tutkiessa Badioun käsitystä multiplisiteetista sekä sovellettaessa Badioun ajattelua – esimerkiksi kansainvälisen teoretisointiin.

Badioun Deleuze-kritiikki tuo Deleuzen tavoin esiin esisokraattisen kysymyksen yhdestä ja monesta (kts. luku 3.1), sillä vastoin Deleuzen omaa käsitystään filosofisesta *oeuvrestaan*, Badiou esittää Deleuze-kritiikille omistetussa teoksessaan, ”*Deleuze: The Clamor of Being*” (2000b/1997), että Deleuzen ontologiaa ei kuvaa moneus¹⁵, vaan olemisen ykseys. Vaikka Deleuze koittaa ”ylittää” kysymyksen yhdestä ja moneudesta viittaamalla todellisuuteen multiplisiteettina, joka jakautuu ja erottautuu aktualisoituneihin multiplisiteetteihin (kts. luku 3.1), Badiou lainaa Deleuzeta kuvatessaan, kuinka tämä moneus kuitenkin redusoituu ykseyteen: ”*Yksi ja sama ääni koko tuhatääniselle moneudelle, yksi ja sama meri kaikille pisaroille, yksi Olemisen melu kaikille oleville*” (Badiou 2000b, 10-11; kts. Deleuze 2014, 396; oma suom.). Redusoituminen siis tapahtuu, koska Deleuzen ykseys ei ole numeraalista tai identtistä ykseyttä, vaan ykseys muodostaa Deleuzella disjunkttiivisen synteessin, josta erottautuvat olevat syntyvät ja muodostavat hajanaisen (engl. *disjointed*) ja divergentin kokonaisuuden. Badiou päätyykin vertaamaan tätä kokonaisuutta Spinozan substanssiin (kts. luku 3.2.4) kuvaten, kuinka Spinozan yhtenäisen substanssin äärettömät attribuutit loppupeleissä palautuvat tähän substanssin ykseyteen. Näin Deleuzen filosofiaa sävyttävä ero ja erottautuminen ovat loppupeleissä modaalista ja formaalia, eikä todellista (Badiou 2000b, 24-26.) Tätä Deleuzen multiplisiteetin ykseyttä voi myös lähestyä täysin loogisesti: jos todellisuuden alkukantaisin tila on *eventum tantum*, kaikkien tapahtumien kokonaisuus (kts. luku 3.1), eli ääretön multiplisiteetti, sitä ei voi käsittää puhtaana äärettömänä moneutena, sillä ollakseen multiplisiteetti, substantiivina, se vaatii tietynlaisen kokonaisuuden, i.e. ykseyden, ja todellinen ääretön taas nojaa äärettömiin äärettömyyksiin, joissa ajatus kokonaisuudesta hajoaa (tästä tarkemmin seuraavassa alaluvussa).

Deleuzen ykseyteen liittyen Badiou myös kiistää Deleuzen projektia kuvaavan virtuaalinen-aktuaalinen-kaksijaon (kts. luku 3.1), sillä tämä jako ei luo toistensa välille mitään ontologista eroa. Badiou tulkitsee, että kummatkin ovat aitoja (engl. *real*), sillä virtuaalinen on ”ykseyden

¹⁵ Badiou viittaa läpi teoksen multiplisiteetti-termillä Deleuzen todellisuuden moneuden aktualisoituneihin entiteetteihin ja yleisemmin Deleuzen ontologiseen moneuteen *multiple*-termillä, kun taas Deleuze itse ja Deleuze-tutkijat ajattelevat Deleuzen multiplisiteetin kuvaavan aktualisoituneiden multiplisiteettien lisäksi Deleuzen ontologiaa ja todellisuuden ”perusolemusta” (kts. luku 3.1). Nojaan kuitenkin johdannossa erittelemään Vartabedian määritelmään, jossa *multiple*- ja *multiplicity*-termit toimivat toistensa synonyymeinä.

dynaaminen toimijuus” ja aktuaalinen sen *simulakrum*¹⁶ (Ibid., 34, 49.) Toisin sanoen virtuaalinen on multiplisiteetin ykseyttä, joka aktualisoituu, tulee havaittavaksi, ”simulaatiossa” eli entiteetissä, joka ei kuitenkaan muistuta virtuaalista. Näin kaksijako loppupeleissä on vain multiplisiteetin rihmastomaista liikettä eli ykseyden dynamiikkaa. Tämä ykseys on Deleuzelle totaliteetin jatkuvaa muutosta, jossa totaliteetti on auki (Ibid., 49) ja aktualisoituu jatkuvasti virtuaalisen multiplisiteetin kaaoksesta. Virtuaalinen on Badioun luennassa siis ykseyden ääretön varasto erilaisia aktualisoitumisia, olemisen tietynlainen pohja (kts. Ibid., 46) – puhdas multiplisiteetti. Tämä aktualisoitumisen liike ja ykseyden dynamiikka liittyy myös Deleuzen tapahtuman käsitteeseen, sillä Deleuzelle tapahtuma muutoksena on ”vitalistista jatkumista” ja ”ykseyden tulemista” (Badiou 2019, 326, 328). Tapahtuma ilmentää siis ykseyttä sen prosessinomaisuuden kautta, osoittaen, kuinka Deleuzelle todellisuus on suuri totaliteetti, jonka aktualisoitumiset muodostavat todellisuuden jatkuvan liikkeen. Siksi Deleuzen ontologia muodostaa *eventum tantumin*, singulaarisen tapahtuman, jossa olemisen kaikki tapahtumat muodostavat yhden epäyhtenäisen ykseyden (kts. Ibid., 329; luku 3.1).

Konkreettisemmalla tasolla Badioun vitalismikritiikin voi paikantaa Deleuzen ja Badioun poliittiseen teoriaan, sillä Badioun julkinen kritiikki on saanut alkunsa jo 1970-luvun lopulla, kun Badiou kirjoitti ”George Peyrol” pseudonyymillä vielä eksplisiittisen maolaista¹⁷ kritiikkiä Deleuzen poliittisesta orientaatioista UCFML:n (*Union des Communistes de France Marxiste Leniniste*) kautta. Tekstissään ”*The Fascism of the Potato*” (2012a/1977) Badiou arvostelee Deleuzen ja Guattarin teosta ”*Rhizome*” (2003/1976)¹⁸ osoittaen, kuinka Deleuzen ja Guattarin filosofian mukainen, erilaisia intressejä yhdistelevä moneuden poliittinen liikehdintä antoi Toukokuu 68 -liikkeelle sen elinvoimaisuuden, mutta samalla unohtaessaan yhteiskunnan antagonistisen luonteen huomioivan marxilaisen dialektiikan he päätyivät mukailemaan yhteiskunnan ykseyttä poistaen poliittisesta toiminnastaan näin ykseyden antagonismiin, i.e. luokkakonfliktiin, nojaavan vallankumouksellisen toiminnan. Täten Deleuzen rihmastokäsityksestä muodostuu ”*suitseton minkä tahansa apologia*” (Badiou 2012a, 196-197; oma suom.). Deleuzelle ja Guattarille muutos on siis multiplisiteetin yhteyksien laajentumista,

¹⁶ Tämän termin Badiou todennäköisesti ottaa Jean Baudrillardilta, jolle *simalakrum* tarkoittaa juuri simulaatioita, joka ei kuitenkaan enää muistuta itse alkuperäistä kohdetta tai jolla ei ylipäätään ole ollut alkuperäistä kohdetta (kts. Baudrillard 1994).

¹⁷ Tällöin Badioun teoriakin erosi hänen ”*Being and Event*” -trilogiaan perustuvasta *oeuvre*sta, sillä Badioun filosofia pohjautui vielä vahvasti esim. dialektiikkaan. Kuitenkin kritiikin keskeinen osa – Deleuzen ykseyden arvostelu – pysyy kohtalaisen samankaltaisena. Tarkemmin Badioun filosofisesta kehityksestä ja maolaisuudesta (kts. esim. Pluth 2010, 17-28; Bosteels 2011, 110–156).

¹⁸ Käännös löytyy teoksesta ”*A Thousand Plateaus*” (2003).

jolloin muutos pysyy vielä saman multiplisiteetin sisällä (kts. Vartabedian 2018, 35). Vaikka Badioun kritiikki pohjautui tässä vaiheessa vielä marxilaiseen dialektiikkaan, on sen multiplisiteetin epäyhtenäisen ykseyden taantumuksellisuuden korostus nähtävissä myös Badioun nykyisessä ajattelussa (kts. esim. Badiou 2000b). Multiplisiteetti, joka nojaa yhteiskunnan yhtenäiseen pohjaan, ei ole kykenevä yhteiskunnan paradigmaattiseen muutokseen, vaan poliittinen toiminta tulee vääjäämättä redusoitumaan ykseyden erilaisiksi ilmentymiksi, minkä takia Badiou näkee sen (proto)-fasistisena politiikkana. Tämän politiikkakäsityksen voi myös laajentaa kansainvälisen politiikan vitalistisiin teorioihin, jotka vaikuttavat pintapuolisesti juhlistavan kansainvälisen pohjattomuutta ja jatkuvaa muutosta, mutta loppupeleissä päätyvät konstruoimaan yhden multiplisiteetti-totaliteetin, jonka politiikka pysyy yhden paradigman sisällä (kts. luku 6).

4.2 Badioun multiplisiteettikäsitys

Badioun multiplisiteettikäsitys ei Deleuzen tavoin rakennu kantilaisesta filosofiasta ja riemannilaisesta matematiikasta (kts. luku 3.1), vaan Badioun käsitys perustuu eksplisiittisesti matemaattiseen joukko-oppiin. Joukko-opissa voi nähdä metafyyssisen klangin, sillä joukon voi määritellä ”[...] moneudeksi objekteja, jotka muodostavat yhden entiteetin tai yhdeksi entiteetiksi, joka ymmärretään objektien multiplisiteetiksi (Burhanuddin 2015, 36, oma suom.; kts. Badiou 2008, 62). Jokaista entiteettiä voi näin ajatella joukkona ja jokainen entiteetti on olemassa joukossa; ”jokainen on kollektiivi ja kaikki on kollektivisoitu johonkin toiseen, oleminen on joukkona olemista” (Burhanuddin 2015, 37; oma suom.) Badioun ajattelussa ontologia on lähtökohtaisesti siis minkä tahansa organisoidun moneuden komposition lakien tutkimista (Pluth 2010, 39). Ontologian yleisyyden voi myös yhdistää Badioun politiikkakäsitykseen, joka on vahvasti metapoliittinen; Badiou ei yritä luoda normatiivista poliittista teoriaa, joka neuvoisi tietynlaiseen poliittiseen toimintaa, eikä myöskään teoretisoida politiikan toiminta-aluetta, jota ranskalaisessa teoreettisessa ajattelussa kutsutaan *le politique* -termillä, erotuksena päivänpolitiikan, *la politique*, tutkimisesta (kts. Nurminen 2020, 432; kts. Badiou 2012b). Täten Badioun filosofiassa erilaisten organisoituneiden moneuksien tutkiminen tarkoittaa myös irtautumista jostain essentiaalisesta poliittisesta viitekehyksestä, jolloin myös kansainvälisen tutkimisessa ei ole tarkoitus hahmottaa tiettyä yhtä kansainvälistä, vaan erilaisia organisoituja moneuksia, jotka keksivät kansainvälisen aina uudestaan ja täysin eri tavalla.

Selvemmin itse multiplisiteettikäsitteeseen joukko-oppi yhdistyy Badioulla matemaatikko George Cantorin kautta. Cantorille on olemassa kahdenlaisia multiplisiteetteja: konsistenttejä ja ei-konsistenttejä. Konsistentti on suljettu ja organisoitu joukko, eli tyypillinen joukko-opin joukko, kun taas ei-konsistentti ei ole suljettu tai organisoitu, tietynlainen ”äärettömyyksiä äärettömyys”. Badiou kuitenkin erottaa Cantorin ei-konsistenssin multiplisiteetin hahmotelmasta, sillä toisinkuin Cantor, Badiou ei tulkitse, että ei-konsistenssi multiplisiteetti voitaisiin jotenkin ”laskea” jonkin ”jumalallisen hahmon”¹⁹ avulla. Ei-konsistentti multiplisiteetti on ei-mikään (engl. *no-thing*), avoin äärettömyys, jota ei voi totalisoida (Vartabedian 2018, 5.) Ei-konsistenttiä multiplisiteettiä voi pitää laskemattomana multiplisiteettina, jolla ei ole sen takia presentaatiota – eli puhtaana tyhjyytenä (engl. *void*) (Badiou 2005, 55). Näin Badioulla on matemaattinen perusta Deleuzelle osoitetulle äärettömyyden ykseyden kritiikille (kts. luku 4.1), sillä ei-konsistentin multiplisiteetin status äärettömyyksiä äärettömyytenä on puhdas tyhjiys, eikä kokonaisvaltaista yhtä äärettömyyttä voi olettaa positiiviseksi olemisen tilaksi.

Badioulle oleminen kuitenkin alkaa tyhjiydestä ja ei-konsistenssi multiplisiteetti tulee konsistentiksi ”yhdeksi-laskemisen” (engl. *count-as-one*) prosessin kautta, jolloin siitä muodostuu tilanne (engl. *situation*) (Badiou 2005, 26-27). Tilanne on siis olemisen strukturoitu presentaatio, jossa ”laskeminen” poistaa olemisen ei-konsistentin luonteen (Vartabedian 2018, 84). Laskeminen on siis tapa muodostaa primordiaalisesta äärettömyyksiä äärettömyydestä jokin koherentti kokonaisuus. Tilanne kuvastaa tiettyä positioita, asioiden tilaa (engl. *state of affairs*) (Burhannudin 2015, 68), eli historiallista tilannetta. Tilannetta Badiou kutsuu teoksensa, ”*Logics of the Worlds*” (2019/2006), myötä maailmaksi (engl. *world*) (kts. Badiou 2019, Ii), sillä teos tarkoittaa Badioun ajattelua tilanteen/maailman suhteen. Maailma on Badioulle ”olevien identifikaation paikallinen sijainti” (Ibid., 67). Oleminen organisoituna konsistentiksi multiplisiteetiksi on Badioulle siis *täällä* olemista, lokaali maailma, joka sijoittaa olevan kontekstiin ja kontekstina asettaa oleville tietynlaisen struktuurin, joka asettaa olevat suhteessa toisiinsa kyseisessä maailmassa (Pluth 2010, 69). Tätä struktuuria Badiou kutsuu transsendentaaliksi, joka antaa merkityksen identiteeteille ja eroille tietynlaisessa maailmassa, muodostaen täten kyseisen maailman organisatorisen rakenteen. Maailma on loppupeleissä

¹⁹ Cantorin matematiikan ristiriitaisena löydöksenä voi juuri pitää ei-konsistenttiä multiplisiteettiä, sillä katolilaisena Cantor ei halunnut hyväksyä äärettömyyden epäyhdenäisyyttä, vaan ajatteli matemaattisen ajattelunsa vastaisesti, että loppupeleissä jumala takaa äärettömyyden yhtenäisyyden (kts. Badiou 2011, 111-115).

vain ”täällä olemisen logiikka”, joka järjestää ja tarjoaa koheesion ”äärettömyyksiensä äärettömyydelle”, universumille. Näin olemisen ilmenee vain paikallisissa maailmoissa, organisoituneissa tilanteissa, eikä kokonaisvaltaisessa universumissa – kuten Deleuzella. (Badiou 2019, 58, 73.) Badiou kuitenkin erottaa transsendentaalin käsitteensä saksalaisesta idealismista ja mielen fenomenologiasta, sillä Badiou ei käsitä transsendentaalia subjektin tai subjektien tuotteena, vaan transsendentaali takaa olevan ilmenemisen, sillä ollakseen olemassa olevan pitää ilmetä lokalisoidun maailman transsendentaalin indeksissä (kts. Shaw 2010, 437). Näin Badioun fenomenologia on puhtaan loogista, koska oleva äärettömyyksiensä äärettömyytenä on mahdoton käsitettäväksi; sen täytyy muodostua konsistenttiin multiplisiteetin, joka saa organisaationsa transsendentaalin kautta. Tätä voi demonstroida esimerkiksi kirjan ja sen sivujen avulla; on loogista ajatella, että 700-sivuisessa kirjassa on olemassa esim. sivu 387, mutta ei sivua 723. Kirjaa voi pitää siis transsendentaalina, joka jäsentää kirjan sivut logiikkansa mukaisesti, eikä esim. sivun 387 ilmeneminen ole kiinni tiedostavasta subjektista.

Badioun filosofista *oeuvre*a ei kuitenkaan tarvitse pitää paluuna tietynlaiseen strukturalismiin (kts. Burhannuddin 2015, 23-24), jossa tietyn maailman transsendentaali muodostaisi jäykän, hiarkkisen ja reduktiivisen järjestyksen – järjestyksen, jollaista Deleuze ja Guattari voisivat nimittää ”puumaiseksi” (engl. *arborescent*) (kts. Deleuze & Guattari 2003, xii). Puuta ei kuitenkaan välttämättä tarvitse pitää näin ”taantumuksellisenä” metaforana. Esimerkiksi Sergei Prozorov on kuvannut, kuinka tietyn lokaalin maailman sisälle mahtuu tulemisen liikettä tai autopoieettinen muutostila, mutta se on vain ”fenomenologista tulemistä”, eikä sillä ole ontogeneettistä pohjaa (Prozorov 2014, 76), kuten Deleuzen filosofiassa. Badiou itse puhuu maailman sisäisestä modifikaatiosta, joka ei ole ”todellista muutosta”, vaan transsendentaalin auktorisoimaa intensiivistä variaatiota (Badiou 2019, 303). Tämänmukaisesti myös Prozorov kuvaa, kuinka kaaos ei voi olla olemisen perustila, ellei se ole tietyn maailman transsendentaalin järjestyksen mukaista kaaosta (Prozorov 2014a, 84). Järjestys ei ole Badioulle siis tyypillinen strukturalistinen toimintaa ohjaava rakenne, vaan ”täällä olemisen logiikka”, eli lähinnä tapa tehdä epäkonsistentin multiplisiteetin puhdas kaaos käsitettäväksi paikantamalla se tiettyyn konsistenttiin moneuteen, joka on silti moneus, eli monisyinen ja monitahoinen konstellaatio. Näin puu voi olla loppupeleissä taipuisa puu, esim. kumiviikuna (lat. *ficus elastica*), jolla on olemassa tietty laeva järjestys, mutta joka myös sallii järjestyksen sisällä tapahtuvaa dynaamista liikettä.

Puumetaforan jäykkyyttä Badioulla vastustaa myös tapahtuman (ransk. *l'événement*) käsite. Tapahtumalla Badiou tarkoittaa pelkkää maailman modifikaatiota holistisempaa poikkeusta, poikkeusta maailman konsistenssista multiplisiteetista ja sitä indeksoivasta transsendentaalista järjestyksestä (kts. Badiou 2019, 303). Tapahtuma näin ollen haastaa koko lokaalin maailman perustan ja destabilisoi vallitsevat olemisen lait. Badioun hyvin yleisen kuvauksen takia tapahtumakäsitystä voi soveltaa hyvin laajasti ja Badiou puhuukin tapahtumista tieteessä, politiikassa, taiteessa ja rakkaudessa (kts. Badiou 2019, 5). Samalla kuitenkin Badioun oma poliittinen orientaatio on rajannut poliittisen tapahtumakäsityksen soveltamista, sillä Badiou on ulkoparlamentaarisena vasemmistolaisena itse hyvin kriittinen erilaisten holistisen murroksien tapahtumapotentiaalista, jos ne eivät ole haastaneet vallitsevaa liberaalidemokraattista ja kapitalistista järjestelmää.²⁰ Lähestyn tutkielmassani tapahtumakäsityksen soveltamista enemmän yleisten poliittisten tapahtumien ja Badioun formaalin filosofian sovelluksen näkökulmasta, enkä lähtökohtaisesti Badioun oman poliittisen orientaation.

Tapahtuma sijoittuu ”tapahtuma-alueelle” (engl. *evental site*), joka asettuu tiettyyn lokaaliin maailmaan, mutta siten, että alueella ei ole yhteisiä elementtejä maailman kanssa. Tapahtuma-alue on kyseisen maailman ”epäselvä aukko normaalissa sosiaalisessa rakenteessa”. Kanonisena esimerkkinä tapahtuma-alueesta voi pitää proletariaattia kapitalistisissa yhteiskunnissa, sillä proletariaatti tunnustetaan kyllä, mutta se edustaa vain muodotonta massaa porvarillisessa julkisessa tilassa (kts. Hallward 2003, 116, 118.) Näin tapahtuma saa ”elinvoimansa” maailman epätäydellisyydestä, siitä faktasta, että vallitseva maailma ei ole integroitunut kaikkea itseensä, vaan tapahtuma-alue vallitsevan maailman ”sokeana pisteenä” tuo esille, kuinka epätäydellisyyden myötä voidaan vielä ajatella täysin uusia ja erilaisia maailmoja.

Tapahtuma avaa ”äärettömien äärettömyyksien” rekisterin (kts. Luzar 2019, 8), jota Badiou nimittää ”*Being and Event*” -trilogian viimeisessä niteessä, ”*The Immanence of Truths*” (2022a/2018), absoluutiksi, joka on samaan aikaan puhdas tyhjiys, mutta myös kaikkien mahdollisten joukkojen kokonaisuus (Badiou 2022a, 43). Tästä rekisteristä syntyy totuus (ransk. *vérité*), joka luo uuden konsistentin multiplisiteetin (Ibid.) ja täten myös uuden

²⁰ Arabikevään poliittisen liikehdinnän myötä Badiou on esimerkiksi kuvannut, kuinka vuodet 1980-2011 ovat olleet liberaalidemokratian intervallista aikaa (Badiou 2012c, 40) viitaten siihen, kuinka kyseisellä ajanjaksolla ei olla nähty poliittisia tapahtumia. Samalla kuitenkin Badioun omat esimerkit tapahtumista, kuten Lokakuun vallankumous tai Pariisin kommuuni, voidaan myös nähdä epäonnistuneina vallankumouksina, jotka eivät ole tapahtuman tavoin ”murtaneet olemisen lakeja” ja tuoneet esille tapahtuman luomaa totuutta (kts. alempaa).

maailman uudella transsendentilla järjestyksellä. Totuutta edustaa tapahtuman johdannaisefektit, jotka tuovat esille täysin uuden organisoitumisen tavan (uuden konsistentin multiplisiteetin) maailmaan (kts. Badiou 2022b, 23). Totuus on poikkeava luomus, joka ei voi syntyä vallitsevien olemisen lakien pohjalta, mutta se kuitenkin tuotetaan tiettyssä lokaalissa maailmassa, jolloin totuus esiintyy ”immanenttina poikkeuksena” tullen esiin tapahtuma-alueelta ja edustaen täten sosiaalisen rakenteen epäselvää aukkoa (kts. Badiou 2022b, 20-21; kts. Hallward 2003, 120). Badiou monesti viittaa esimerkiksi Arnold Schönbergin kehittämään atonaaliseen musiikkiin totuutena (kts. esim. Badiou 2019, 42), sillä Schönberg kehitti täysin uuden musikaalisen konstellation tai ”maailman” (i.e. multiplisiteetin) purkamalla tonaaliseen keskukseen ja tiettyyn nuottiin nojaavan hegemonisen tavan tuottaa musiikkia. Ennen Schönbergiä atonaalisuus oli vallitsevassa musikaalisessa maailmassa ollut täysin muodoton, ei-musikaalinen tapa, ja näin ollen tonaalisen maailman epäselvä aukko tai sokea piste.

Badioulainen totuus uuden organisoidun moneuden (multiplisiteetin) ilmentymänä edustaa siis tietynlaista olemisen uutta paradigmaa. Yhtymäkohtia voi löytää esimerkiksi Thomas Kuhnin tieteen paradigmoista tai Michel Foucaultin episteemeistä, jotka kuvaavat, kuinka tieteen, ja Foucaultin tapauksessa yleisemmin ihmiskulttuurien, historia koostuu hegemonisista paradigmoista, jotka aina murtavat uutta paradigmaa edeltävän paradigman, jolloin ne eivät pysty keskustelemaan keskenään, eikä historiaa voi täten tulkita lineaarisena kehittymisenä (kts. Kuhn 1962; Foucault 2023). Badiou toteaaakin, että on ainoastaan totuuksien historiaa (kts. Meillassoux 2011, 1), eli tapahtuma-totuuden ulkopuolella ei ole todellista historiallista liikettä – puhdasta muutosta.

Tapahtuma kuitenkin tarvitsee subjektin, joka ottaa haltuunsa olemisen lakeihin vaikuttavan tapahtuman. Subjektista tulee tapahtuman toimija, joka ylläpitää tapahtuman luomaa totuutta ja lojaalisti uskoo sen nimeen. (kts. Badiou 2022b, 23.) Badiou kutsuukin subjektia ”*minkä tahansa generisen (totuus)prosessin lokaaliksi konfiguraatioksi, jonka myötä totuutta ylläpidetään*” (Badiou 2005, 411; oma suom.). Subjekti on lokaali, sillä vaikka tapahtuma liikkuu ”maailman rajalla”, sen sijoituessa lokaalin maailman epäselvää aukkoa edustavalle tapahtuma-alueelle subjekti kuitenkin edustaa tapahtuma-totuuden äärellistä osaa, jossa totuus tulee osaksi uuden maailman rakennetta ja sen päivittäistä toimintaa. Badioulainen subjekti onkin ikään kuin selvyuden ja varmuuden ruumiillistuma tapahtuman aiheuttavan kaoottisen murroksen keskellä (kts. Hallward 2003, 143). Esimerkiksi Schönbergin tapauksessa tonaalisen musiikin hegemonian murtaminen oli tapahtuma ja sen johdannaisefektit – atonaalisen musiikin

esiintulo – oli totuus, mutta pelkästään tapahtuma-totuutena, ilman totuutta ylläpitävää subjektia, atonaalinen musiikki voisi jäädä yksittäiseksi kokeiluksi. Subjekti mahdollistaa, että atonaalisuuden musikaalinen sanoma jää elämään ja ylläpitää sen luomaa uutta musikaalista maailmaa.

5 Metodi – Teoria-adaptaatio

Taustoituselukujen jälkeen, ennen analyysiin siirtymistä, avaan vielä lyhyesti metodologisen lähestymistapani sekä osoitan millä tavalla hyödynnän sitä itse analyysissä. Isossa kuvassa pro gradu -tutkielmaani voi pitää yksinkertaisena teoreettisena tutkielmana, jossa teoretisoinnin muotona on Badioun filosofian soveltaminen kansainvälisen mallintamiseen. Toisaalta teoreettista soveltamista voi metodin tasolla lähestyä tieteellisesti täsmällisemmin (engl. *rigour*) teoria-adaptaation näkökulmasta, joka spesifisti palvelee tutkimukseni perustavoitetta – Badioun *oeuvre*n adaptointia kansainvälisen teoretisointiin.

Teoria-adaptaatio kuuluu käsitteellisen tekstin metodologiseen kaanoniin, johon yleensä viitataan *conceptual paper* -termillä (kts. esim Jaakkola 2019; Gilson & Goldberg 2015), joka nimensä pohjalta tarkoittaa tiettyä tapaa kirjoittaa tieteellistä artikkelia. Käsitteellinen tekstin argumentit pohjautuvat datan sijasta aikaisempien käsitteiden ja teorioiden osoittamien huomioiden assimilaatioon ja yhdistämiseen (Hirschheim 2008). Käsitteellistä tekstiä voi lähestyä polttopisteilmion (engl. *focal phenomenon*) tai polttopisteteorian (engl. *focal theory*) näkökulmasta. Polttopisteilmiossa on kyse jostain tutkimusalaan kuuluvasta ilmiöstä, joka on havaittavissa, mutta sitä ei ole aikaisemmin tutkittu, jolloin käsitteellisen tekstin tarkoituksena on käsitteellistää ilmiö. Polttopisteteoriassa tarkoituksena on taas argumentoida, että tietty käsite, teoria tai tutkimusalue on epäkoherentti tai epätäydellinen, jonka seurauksena tutkimus vaatii uusia käsitteitä tai teorioita. (Jaakkola 2019, 19.) Koska tarkoitukseni on problematisoida kansainvälisen politiikan tutkimuksen vitalistiset teoriat ja niiden käsitys multiplisiteetista osoittamalla, että Badioun multiplisiteettikäsitys tarjoaa uuden tavan käsitellä moneutta kansainvälisessä politiikassa, nojaan tutkielmassani polttopisteteorian lähestymistapaan.

Käsitteellisen analyysin parissa teoria-adaptaatio edustaa teorian kehittämiseen, muuttamiseen ja revisioon nojaavaa metodologiaa, joka esittää uuden tulokulman tiettyyn tutkimustraditioon (Ibid., 23). Teoria-adaptaatio ottaa siis lähtökohdaksi vallitsevan teoreettisen keskustelun ja koittaa tehdä siihen tietynlaisen intervention. Näin ollen teoria-adaptaatio ei ota hyppyä teorian rakentamiseen (engl. *theory building*) (Ibid., 18), vaan haluaa pysytellä osana sitä teoreettista keskustelua, jota sen on tarkoitus kehittää. Tällöin teoria-adaptaatioita voi soveltaa esim. vallitsevan teorian tai käsitteen problematisointiin, jolloin dilemmat ratkaistaan uusilla teoreettisilla katsannoilla tai käsitteillä, vallitsevan teorian tai käsitteen käyttötarkoituksen

laajentamiseen tai uuden teorian/käsitteen esiintuomiseen ja uusien tulokulmien esittämiseen, soveltaen uusia teoreettisia lähestymistapoja (Ibid., 22).

Tutkielmassani korostan teoria-adaptaation intervention aspektia, sillä badioulainen käsitys kansainvälisestä rakentuu tapauksessani ensisijaisesti revisioimalla vitalistisia käsityksiä kansainvälisestä. Vitalistista multiplisiteettikäsitystä mukailevat kansainvälisen politiikan teoriat toimivat tutkielmassani siis vallitsevana teoreettisena keskusteluna, johon tarkoitukseni on tarjota vaihtoehto pysymällä kuitenkin ”kansainvälisen mallintamisen” tutkimustradition sisällä. Korostan näin teoria-adaptaation tarjoamaa intervention metodia produktiivisena kritiikkinä, joka mahdollistaa revision kautta luoda laajemman katsauksen samaan ilmiöön, i.e. kansainvälisen teoretisointiin. Konkreettisesti tämä revisio tapahtuu analyysiluvussani muodostamieni debattieni kautta. Revisio debattien muodossa mahdollistaa näin metodin mukaisesti myös uuden tulokulman esittelyn tutkittavaan ilmiöön, eli badioulaiseen multiplisiteettikäsitkseen nojaavan kansainvälisen mallintamisen.

6 Analyysi – Badiou ja kansainvälinen

Kuten tuon teoreettisessa viitekehyksessäni esille, Badioun ajattelu on hyvin sovellettavissa yleisesti kokonaisuuksien, esim. yhteiskunnallisten kokonaisuuksien kuten kansainvälisen, tutkimiseen, sillä näitä voi lähestyä Badioun ontologian mukaisesta ”organisoidun moneuden komposition lakien” tutkimuksen perspektiivistä (kts. luku 4.2). Tällöin sovellettaessa Badiouta kansainvälisen politiikan tutkimukseen ja tarkemmin kansainvälisen teoretisointiin, kyse ei ole lähtökohtaisesti substantiaalisesta sovelluksesta, jossa Badioun ajattelusta olisi löydettävissä sisällöllisiä kommentteja esimerkiksi kansainvälisen kaksinapaisuudesta tai YK:n toiminnasta. Badioun soveltamisen anti kansainvälisen teoretisointiin perustuu siis kansainvälisen tarkasteluun organisoitujen moneuksien kautta, missä moneus viittaa kansainvälisen politiikan relevanttien elementtien ja toimijoiden moneuteen. Koska tarkoitukseni on mallintaa kansainvälistä multiplisiteetin käsitteen kautta ja otan lähtökohdakseni vitalististen teorioiden lailla moneuden teoretisoinnin, muodostuu Badiou-luentaani kuitenkin myös substantiaallinen puoli, sillä tarkastelen samaa asiantilaa kuin vitalistiset teorit, eli kansainvälistä globalisaation ja yleisemmin monitahoisen ja dynaamisen politiikan aikakaudella.

Analyysissä tarkoitukseni on konstruoida tutkimustavoitteineni mukaisesti badioulainen käsitys kansainvälisestä vitalististen käsitysten problematisoinnin kautta (kts. luku 1). Vitalististen käsitysten problematisointiin keskityn analyysin ensimmäisessä alaluvussa muodostamalla debatin, jossa toiselle puolelle sijoittuu vitalistista multiplisiteettikäsitystä mukailevat käsitykset kansainvälisestä ja toiselle puolelle Badioun multiplisiteettikäsitys. Tämän asetelman kautta Badioun ajattelun voi integroida osaksi kansainvälisen politiikan tutkimuksen keskustelua, sillä debattien tarkoituksena on Badioun vitalismikritiikin kautta tuoda esiin vitalististen käsitysten ongelmakohdat ja tarjota vaihtoehtoinen, enemmän järjestelmällinen, partikulaarien kokonaisuuksien ajatteluun nojaava ja paradigmaattista muutosta teoretisoiva käsitys multiplisiteetista ja sen sovelluksesta kansainvälisen teoretisointiin. Tämän jälkeen pystyn luomaan sommitelman Badioun kansainvälisen käsityksestä analyysiluvun toisessa alaluvussa. Lopuksi korostan badioulaisen käsityksen relevanssia osoittaessa, miten se tarjoaa käyttökelpoisen viitekehysten vallitsevaan kriisikeskeisen kansainvälisen tarkasteluun.

6.1 Debatti kansainvälisestä: vitalistinen multiplisiteetti versus badioulainen multiplisiteetti

Debattien teemat pohjautuvat vitalistisen multiplisiteettikäsitteen ja Badioun multiplisiteettikäsitteen teoreettisiin kiistakysymyksiin, joita käsittelemme kansainvälisen politiikan tutkimukselle relevantilla tavalla. Debateiksi muodostuvat kysymykset järjestyksestä, totaliteetista ja muutoksesta. Nämä teemat ovat johdettavissa multiplisiteettikäsitteistä, mutta samalla ne ovat yleisiä kysymyksiä pohdittaessa kansainvälisen peruseriaatteita.

6.1.1 Totaliteetti

Totaliteetin kysymys palautuu kansainvälisen politiikan vitalistisissa teorioissa multiplisiteetin kokonaisvaltaisuuteen ja badioulaisen tulkinnan mukaan epäyhtenäiseen ykseyteen, sillä Deleuze-johdannainen multiplisiteettikäsitteys näkee, ettei multiplisiteetin ulkopuolista ole, jolloin on olemassa ”yksi olemisen meri kaikille pisaroille” (kts. luku 3.1; 4.1) – kokonaisvaltaisen ja disjunkttiivisen moneuden ykseydelle. Vitalistisissa teorioissa tämä tulee esiin kompleksisuusteorian korostaessa kansainvälistä moneutena, joka liikkuu kaikkialle kurottavissa verkostoissa tai liitoksissa (kts. luku 3.2.1), Hardtin ja Negrin imperiumikäsitteen pohjautuessa yhteen ”pluraalisuuden miljöön” globaalin moneuden tilaan (kts. luku 3.2.2), modernin systeemiteorian alleviivatessa kansainvälistä sisäisesti erottautuneena globaalina maailmayhteiskuntana (kts. luku 3.2.3) sekä Wendtin kvanttimekanistisen sosiaaliteorian paikantaessa kansainväliset toimijat ja rakenteet kvanttimekanistisen muutostilan perusosien fuusioksi, joka tarkastelee koko maailman sosiologista käyttäytymistä (kts. luku 3.2.4). Tämän lisäksi vitalistinen multiplisiteetti jatkuvasti generoi erottautumisen ja jakautumisen liikkeen kautta uusia aktualisoitumisen kohteita, oli sitten kyseessä kompleksisuusteorian alaisen liitosteorian erilaiset liitokset, modernin systeemiteorian funktionaaliset systeemit tai Wendtin toimija-rakenne *ad hoc* -konstellatit. Näitä aktualisoitumisia voi kansainvälisen kontekstissa pitää erilaisina poliittisina muodostelmina (kts. luku 3.2.1-3.2.4), jolloin kansainvälinen moneus myös jatkuvasti akkumuloituu. Vitalistisissa teorioissa kansainvälinen siis näyttääytyy kaikenkattavana hajanaisena kansainvälisenä moneutena.

Kuten tuon teorialuvussa ilmi, Badioun käsitystä totaliteetista voi päinvastoin ajatella partikulaarisen lokalisoidun maailman kautta, jossa multiplisiteetti on ”laskettu” eli ikään kuin paikannettu ja redusoitu tietynlaiseen konsistenttiin kokonaisuuteen. Badiou teoretisoi myös

vitalististen teorioiden multiplisiteetti-totaliteettia muistuttavan ”äärettömyksien äärettömyyden”, ei-konsistentin multiplisiteetin, jonka rekisteristä erilaiset konsistentit multiplisiteetit eli lokalisoidut maailmat lasketaan, mutta tällä totaliteetilla ei ole kuitenkaan ilmenemisen statusta, jolloin se edustaa pelkkää tyhjyyttä. Jos kansainvälisellä ei ole loppua tai mitään sitä positioivaa viitekehystä, onko kansainvälistä olemassa? Vaikka johdannossa esittelemäni Prozorovin projekti maailmanpolitiikan ontologiasta pohjautuu erilaisten ”poliittisten maailmojen” teoretisointiin, Prozorov liikkuaan kansainvälisen politiikan tutkimuksen rajamailla antaa myös lyhyen, mutta eksaktisti tutkielmaani mukailevan käsityksen kansainvälisestä lokalisoituna maailmana:

Sillä, kuten olemme huomanneet, kansainvälisen viitekehys ei voi olla kokonaisuus, sen pitää olla partikulaarinen maailma muiden joukossa. Kansainvälinen ei menetä mitään tästä partikulaarisuudesta ollessaan suuri maailma, joka kattaa sisäänsä koko planeetan.
(Prozorov 2014a, 61; oma suom.)

Kansainvälinen Badioun linssien läpi näyttäytyy siis tietynlaisena paikannettuna totaliteettina, lokaalina maailmana, johon ei-konsistentti multiplisiteetti on järjestäytynyt. Prozorov tuo tässä yhteydessä paradoksaalisuuden esille, sillä multiplisiteetin järjestäytyessä tiettyyn transsendentaaliin järjestykseen tietyissä lokalisoidussa maailmassa, olemisesta tulee *täällä* olemista, mutta samalla kansainvälinen empiirisesti voi kattaa (tietyissä tapauksissa) koko planeetan. Tämä pintapuolinen paradoksaalisuus selittyy Badioun matemaattisella joukko-opilla, sillä ei-konsistentillä multiplisiteetilla – jota vitalististen teorioiden moneus edustaa – ei ole ilmenemisen muotoa, sen edustaessa käsittämätöntä ja epäyhtenäistä äärettömyyden äärettömyyttä, jolloin olemisen on aina partikulaarista, paikannettuna tiettyyn maailmaan, jossa se mukailee kyseisen maailman järjestyksen periaatteita. Lokaalisuus kansainvälisen kontekstissa voi viitata kansainvälisen konkreettiseen maantieteelliseen lokaalisuuteen, mutta yleisemmin se viittaa kansainvälisen spesifeihin ilmenemisiin, jossa kansainvälinen on rajattu johonkin tiettyyn totaliteettiin, sillä olemisen pitää järjestäytyä aina partikulaarisesti.

Käsitys kansainvälisestä lokaalina maailmana tulee jo esiin, kun kyseenalaistetaan narratiivi, jossa kansainvälisen historia alkaa vasta Westfalenin rauhasta ja kehittyy siitä nykyiseen globalisoituneeseen tilaansa, jolloin eurooppalainen valtiojärjestelmä ja sen kehityksestä kumpuava konstellatio olisi ainoa kansainvälinen (kts. Buzan & Little 2000, 2). Esimerkiksi Barry Buzan ja Richard Little ovat tarkastelleet vaihtoehtoisessa historialuennassaan

maailmahistoriaa viiden vuosituhannen ajalta, löytäen useita erilaisia partikulaarisia kansainvälisiä (systeemejä). Heidän historiallisen analyysinsä aloittavat jo 3500 ea. vaikuttaneet Sumerin kaupunkivaltiot, jotka loivat kansainvälisen systeemin Tigris- ja Eufraat-jokien ympärille. Kaupunkivaltiokokonaisuudet ovat yleisemmin historiassa muodostaneet kansainvälisiä systeemejä, esimerkiksi Kreikan *polisien* ja renessanssiajan Italian tapauksissa. Kaupunkivaltioiden tavoin erilaiset imperiumit ovat luoneet lokaaleja ja partikulaarisia kansainvälisiä systeemejä. Esimerkiksi Egyptin ja Inkojen imperiumit ovat rakentuneet keskusalueista, laajoista liikenneyhteyksistä ja yleensä jokien ympärille muodostaen täten kansainväliseen verrattavia poliittisia konstellaatioita. (Ibid., 1, 174, 176-177, 183-186.) Laajennettaessa kansainvälisen historiaa siis huomataan, kuinka se koostuu monimuotoisista partikulaarisista kokonaisuuksista eri historiallisina ajanjaksoina.

Sen lisäksi, että westfalenilainen systeemi on yksi kansainvälinen muiden joukossa, kansainvälinen on myös nykyisessä muodossaan lokaali ja partikulaari konstellaatio. Ensinnäkin Westfalenin rauhasta kehittynyt kansainvälinen on ollut läpi historiansa – ja on edelleen – hyvin länsikeskeinen totaliteetti. Yli vuosisadan ajan sotavoimien ja taloudellisen voiman keskittyminen länteen on auttanut rakentamaan länsikeskeisen globaalin järjestyksen sekä luomaan hallinnan kaikkiin sosiaalisiin sfääreihin turvallisuudesta, tuotannosta ja vaihdosta, energiasta ja ekologiasta aina ideologiaan ja tietoon (Chu & Zheng 2021, 1). Konkreettista keskittymistä myös uusintaa kansainvälisen politiikan tutkimuksen länsikeskeisyys, sillä käsitys kansainvälisestä pohjautuu Euroopan historiaan, ja tutkimuksessa postkoloniaaliset ja maailmanhistorialliset näkökulmat jäävät vähäisiksi (Anievas & Nişancıoğlu 2015, 6). Näin ollen länsikeskeisyyttä voi pitää hyvin pitkäaikaisena ja holistisena kansainvälisen lokalisoitumisen muotona, vaikuttaen kansainvälisen erilaisissa historiallisissa muodoissa – lokaaleissa maailmoissa.

Pitkään kansainvälistä sävyttäneen länsikeskeisyyden sekä Buzanin ja Littlen vaihtoehdoisen historiakäsityksen lisäksi kansainvälisen lokaalia ja partikulaarista luonnetta voi tarkastella myös lähihistorian lokaaleina maailmoina, jolloin vitalististen teorioiden mukainen moneus kansainvälisen politiikan toimijoiden, elementtien ja esim. erilaisten poliittisten muodostelmien suhteen on ollut vallitseva asiantila. Esimerkiksi tyypillinen narratiivi Kylmän sodan kaksinapaisen kansainvälisen järjestyksen kaatumisesta ja sen jälkeisestä täysin globalisoituneesta kansainvälisestä ei välttämättä ole kovin todenmukainen, jos ajatellaan Lähi-idän tilanteen kehkeytymistä vuosien 1990-1991 Persianlahdensodasta 11.9.2001

tapahtuneisiin terroristi-iskuihin New Yorkissa ja Washingtonissa. Iskujen jälkeen kansainvälinen selvästi otti partikulaarisen muodon ja muodosti oman lokaalin maailman, jossa kansainvälisen moneuden avautumisen ja esim. toimijoiden heterogeenisyyden korostumisen sijaan kansainvälinen politiikka paikantui ”sota terrorismia vastaan” -maksiimin myötä rajattuun valtiokeskeiseen turvallisuusagendaan ja täten on jopa verrannollinen Kylmän sodan kaksinapaiseen kansainväliseen. (kts. esim. McGlinchey 2022, 9-10; Coward 2006, 54-55.)

Tässä yhteydessä Badiou toinen määritelmä lokaalille maailmalle, eli tilanne, tai historiallinen tilanne (kts. luku 4.2), kuvastaa paremmin moneuden järjestäytymistä kansainvälisessä politiikassa. Vaikka 1990-2000 -luvut vaikuttivat olevan globalisaation ja täten kansainvälisen politiikan moneuden ja heterogeenisyyden esiinmarssi, kansainvälinen kuitenkin asettui aina vallitsevaan partikulaariin historialliseen tilanteeseen, kuten koko kansainvälistä politiikkaa sävyttävään terrorismin vastaiseen sotaan. Vastaavasti voidaan ajatella, että vallitsevassa globalisoituneessa kansainvälisessä Ukrainan sota toimii historiallisena tilanteena, joka rajaa moneuden partikulaariin historialliseen tilanteeseen, jossa kansainvälinen on järjestäytynyt kyseisen tilanteen ympärille. Näin ollen kansainvälistä voi lukea erilaisina historiallisina tilanteina, jossa kansainvälisen moneus erilaisten toimijoiden, toimintojen tai esim. ilmiöiden suhteen paikantuu ajanjaksoa kuvaavaan poliittiseen konstellation muodostaen rajatun ja yhtenäisen lokaalin maailman.

Badioun rajatun ja yhtenäisen lokaalin maailman ei kuitenkaan ole tarkoituksena kuitenkaan redusoida kansainvälisen moneutta, eikä täten myöskään haastaa ajatusta monisyydestä ja heterogeenisemmästä kansainvälisestä, jonka vitalistiset teoriat tuovat esille ja jota pidän tutkielmassa vallitsevana asiantilana (kts. luku 3.2). Badiou kuvaa, kuinka ”*ääretön on olemisen banaali määritelmä*” (Badiou 2008, 56; oma suom.) tuoden esiin lokaalien maailmojen / historiallisten tilanteiden äärettömyyden. Tätä voi perustella joukko-opin teoreettisen ytimen avulla, sillä joukkoa voi ajatella kokonaisuutena, joka jakautuu äärettömiin (esim. joukko [1,2,3,4] jakaantuu alajoukkoon [1-2], joka taas esim. alajoukkoon [1-1,5] ja niin edelleen). Kuitenkin joukko-opissa piilee myös Badioun moneuden teoretisoinnin ydin suhteessa vitalistiseen multiplisiteettiin; moneuden äärettömyys joukko-opin tavoin pohjautuu johonkin alkuperäisiin joukkoon (esimerkin tapauksessa joukko [1,2,3,4]), joka on konsistentti multiplisiteetti ja täten edustaa tietyn lokaalin maailman rajattua moneuden äärettömyyttä. (kts. esim. Pluth 2010, 41-42, 87-88.) Ääretön moneus on banaalia, koska kaikki lokalisoidut maailmat, todellisuuden erilaiset tilanteet, ovat loppupeleissä äärettömiä. Voidaan esimerkiksi

ajatella yliopiston luentosalia, joka ensisilmäyksellä näyttäytyy hyvin äärelliseltä sen koostuessa keskeisistä luentosalin tekijöistä, kuten liitutaulusta ja istumapaikoista, mutta luentosalin äärettömyys tulee esille, kun keskeisiin tekijöihin vaikutuksessa olevat minimaalisemmat tekijätkin otetaan huomioon (esim. liitutaulun rakennusmateriaali ja sen eri elementit).

Kansainvälinenkin lokalisoituna maailmana on täten ääretön ja avoin moneuden heterogeenisyydelle, mutta sillä erotuksella vitalistisista teorioista, että tämä moneus on paikantunut aina johonkin kansainvälisen historialliseen tilanteeseen, lokalisoituu maailmaan. 1990-luvun kiihtyneen globalisaation myötä esiin tulleet kansainvälisen laajenemisen muodot, kuten uusien toimijoiden esiintulo tai erilaisten poliittisten muodostelmien lisääntyminen ovat osana kansainvälistä, mutta siten, että ne sijoittuvat ensisijaisen joukon, multiplisiteetin, sisälle, eli esimerkkien tapauksessa ”sota terrorismia vastaan” -maailman ja Ukrainan sota -maailman mukaisiin kansainvälisen historiallisiin tilanteisiin.

Esimerkiksi erilaiset kansainvälisen politiikan instituutiot toimivat terrorismin vastaisessa sodassa suhteessa valtiokeskeiseen turvallisuusparadigmaan. Joan Fitzpatrick kuvaa, kuinka ihmisoikeuskysymyksiä ei pystynyt yhtä lailla tuomaan esille YK:n terrorisminvastaisissa aloitteissa tai kuinka Yhdysvallat nauttivat ekseptionalismista ihmisoikeusrajoitusten suhteen (Fitzpatrick 2003, 246). Näin kansainvälisen liberaalia institutionalismia – ja sen laajentamaa kansainvälisen toimijoiden moneutta – ei ohitettu esim. irtautumalla täysin niiden toiminnasta, vaan moneus asettui terrorismin vastaisen sodan historialliseen tilanteeseen. Yhtälailla Ukrainan sotaa ei voi redusoida pelkästään valtiokeskeisen realismin paluuksi, vaan kansainvälistä sodan keskellä olevana historiallisena tilanteena sävyttää monenlaiset Ukrainan sotaan liittyvät poliittiset muodostelmat, kuten Ukrainan tukemiseen käytetty Euroopan rauhanrahasto tai Ukrainan pakolaistaakka vastuullisesti jakava EU:n institutionaalinen järjestely (kts. Chachko & Linos 2022, 779, 781). Globalisaation mukana tullut kansainvälisen moneuden voi täten nähdä lokaalina moneutena, jossa heterogeeniset toimijat ja instituutiot toimivat ensisijaisen joukon (”sota terrorismia vastaan” -maailman ja Ukrainan sota -maailman) alajoukkona, eli lokaaliin ja rajattuun maailmaan integroituneina, mutta vain ensisijaisen joukon rajoissa. Teoretisoimalla kansainvälisen historiallinen tilanne ja sen ”lokaali äärettömyys”, Badiou myös eroaa ”perinteisimmistä” käsityksistä, jota käsittelevät kansainvälistä jollakin tavoin erillisenä toiminta-areenana, kuten Singerin tasoanalyysi, Waltzin systeemiteoria sekä valtioessentialismiin nojaava westfalenilainen systeemi (kts. luku

2.1; 2.3). Vaikka Badioulle kansainvälisen on yhtä lailla olla oma toiminta-areenansa, eikä kaiken kattava viitekehys, vastoin perinteisempiä käsityksiä se on vain tietty spesifi historiallinen tilanne, joka koostuu äärettömistä kansainvälisen politiikan tekijöistä.

Kansainvälinen on siis lokaali maailma, joka on partikulaari siten, että se muodostuu aina rajoitetun historiallisen tilanteen ympärille, jolloin kansainvälisessä korostuvat esim. tietyt toimijat tai instituutiot. Vaikka kansainvälinen kuvastaa laajaa ja heterogeenistä poliittista viitekehystä, sitä ei voi kuitenkaan lukea, edes nykyisen maailmanpolitiikan aikakaudella, vitalististen teorioiden mukaisena kaiken politiikan epäyhtenäisenä viitekehysenä, sillä näin ollen se edustaisi ei-konsistenttiä multiplisiteettia ja täten käsittämätöntä äärettömyyksiä äärettömyyttä. Tämä ei kuitenkaan tee kansainvälisestä reduktionistista ja äärellistä toimintakehystä, joka pelkistyy vain esim. muutamaan toimijaan tai instituutioon, vaan kansainvälinen on lokaalina maailmanakin ääretön, mutta ääretön lokaalisti. Tällöin eri historiallisissa tilanteissa tietyt toimijat tai instituutiot voivat korostua, mutta se ei kuitenkaan poissulje sitä ääretöntä moneutta, joka kansainvälistä laajana, tietyissä historiallisissa tilanteissa koko planeetan laajuisena, toimintakehysenä sävyttää. *Kansainvälinen siis sijoittuu aina tiettyyn vallitsevaan lokaaliin maailmaan, historialliseen tilanteeseen, jonka ympärille kansainvälinen moneus on paikantunut.*

6.1.2 Järjestys

Kansainvälisen totaliteetin ja sen moneuden lisäksi debatti vitalistisen ja badioulaisen multiplisiteettikäsityksen välillä perustuu keskeisesti myös kansainvälisen moneuden organisoitumiseen, eli kysymykseen järjestyksestä, joka mallinnettaessa poliittisia kokonaisuuksia, kuten kansainvälistä, muodostuu keskeiseksi kysymykseksi, jota esimerkiksi kansainvälisen politiikan liberalismi, englantilainen koulukunta sekä konstruktivismi ovat pohtineet (kts. luku 2.2). Kansainvälisen politiikan vitalistisilla teorioilla kansainvälinen on ensisijaisesti järjestöttömyyden tila, jossa multiplisiteetti jatkuvasti tuottaa erilaisia aktualisoitumisen kohteita, tuhoaa niitä ja järjestää ne uudelleen (kts. luku 3.1). Tällöin moneuden jatkuvasta holistisesta ja kaaosmaisesta interaktiosta muodostuu kansainvälisen ontogeneettinen perustila. Kuitenkin ajatus järjestyksestä esiintyy multiplisiteetin hetkittäisissä aktualisoitumisen kohteissa, jolloin järjestyksestä muodostuu kontingenttia.

Tämä koko järjestöttömyyden ja kontingentin järjestyksen prosessi näkyy kompleksisuusteoriassa esille tulemisen, eli emergenttien prosessien myötä, sillä emergenssi on jatkuvasti luova prosessi, sillä se koostuu individualistisista entiteeteistä, jotka interaktion kautta luovat uusia muodostelmia ja struktuureja kansainvälisessä (kts. luku 3.2.1). Hardtin ja Negrin imperiumin käsite taas perustuu imperiumin maailmanjärjestykseen, joka jatkuvasti deterritorialisoi itseään eli multiplisiteetin moneuden rihmastomaisen liikkeen lailla järjestää kansainvälisen peruselementtejä jatkuvasti uudelleen (kts. luku 3.2.2). Moderni systeemiteoria taas nojaa perustavanlaatuisen autopoiesiin, jossa maailmayhteiskunta rakentuu sen osien yhtenäisvaikutuksen kautta, jolloin multiplisiteetin omaisesti maailmayhteiskunta uudelleen tuottaa ja luo omaa olemustaan yhä uudelleen (kts. luku 3.2.3). Lopuksi Wendtin kvanttimekanistinen sosiaaliteoria pohjautuu jatkuvaan kvanttimekanistiseen muutostilaan, jota voi verrata – ainakin Feynmanin diagrammin pohjalta – virtuaaliseen multiplisiteettiin, josta erilaiset aktualisoitumiset, kuten toimijan ja rakenteen tilannesidonnainen toiminta kansainvälisessä politiikassa, muodostuvat (kts. luku 3.2.4).

Badioulle järjestys taas on ontologinen fakta ja täten hyvin alkukantaisesti osana todellisuutta. Jotta ei-konsistentistä multiplisiteetista voi tulla jollakin tavoin käsitettävä, muutakin kuin puhdas tyhjiys, sen pitää järjestäytyä konsistentiksi multiplisiteetiksi. Konsistentti multiplisiteetti vielä indeksoituu transsendentaaliin järjestykseen ja näin tuottaa strukturoivan periaatteen, joka määrää identiteetit ja erot, eli organisatorisen rakenteen vallitsevassa historiallisessa tilanteessa. Historiallisen tilanteen moneudella on siis lähtökohtaisesti myös jonkinlainen järjestys, vaikka järjestys olisi laeva ja hankalasti identifioitavissa. Moneuden myötä transsendentaali järjestystä maailman organisoivana periaatteenä voi olla myös hyvin monisyinen ja monitahoinen. (kts. luku 4.2.) Badioulainen interventio kansainvälisen politiikan vitalististen teorioiden järjestyksessä on siis erottautumisen ja jakautumisen prosessien sekä yleisesti rihmastomaisen liikkeen tunnistaminen, mutta sen paikantaminen silti historiallisen tilanteen alkukantaiseen järjestykseen, jolloin erottautuminen ja jakautuminen on lähtökohtaisesti modifioitumista tai Prozorovia mukaillen ”fenomenologista tulemista” vallitsevan järjestyksen sisällä. Tällöin myös vitalististen teorioiden kontingentit järjestykset asettuvat jonkin perustavanlaatuisemman järjestyksen sisälle. Badioun järjestyskäsite ei kuitenkaan palaudu kansainvälisen politiikan tutkimuksen ”perinteisimpiin” käsitteisiin (kts. luku 2.2), sillä ne eivät hahmota järjestystä Badioun tavoin ”olemisen logiikkana”, jolloin olemisen logiikkana voi olla myös moneuden kaaos ja abstraktisti identifioitava järjestys.

Badioun käsityksen vallitsevasta kansainvälisen järjestyksestä voi paikantaa Badioun ajatuksiin globalisaatiosta, jota Badiou lähestyy globaalien kapitalismin näkökulmasta. Badioun tunnettu kääntäjä Alberto Toscano argumentoi, että Badioun mukaan pääomaa sävyttää transnationaalinen ja intervallinen liike, joka operationaalisena periaatteena on abstraktisti identifioitavissa, mutta silti kykenevä muodostamaan transsendentaalin järjestyksen. (Toscano 2004, 213, 220.)²¹ Näin huomataan, että nykyisessä globalisaation tilan kontekstissa Badiou argumentoi kaoottisemman ja dynaamisemman järjestyksen puolesta, kuitenkin ajautumatta vitalistisen tradition mukaisesti järjestyksen hylkäämiseen tai sen pelkän kontingenssin korostamiseen. Globaalien kapitalismin mukaisesti voidaan myös ajatella kansainvälisen järjestyksen olevan abstraktisti identifioitavissa, mutta kuitenkin pohjautuvan olemisen järjestäytymisen ontologiseen faktaan ja täten indeksoituvan tiettyyn transsendentaaliin järjestykseen. Hahmotellessa Badioun teoriaa globaalista kapitalismista Toscano myös kuvaa, kuinka Badioun ajattelu ”ei ole täysin vieras” Hardtin ja Negrin kuvaukselle globalisaatiosta erojen ja identiteettien tuotannon regiiminä (Toscano 2004, 220; kts. Hardt & Negri 2005, 45). Vaikka Badioun filosofiaa voi ajatella vastakohtaisena Hardtin ja Negrin projektille, ajatus imperiumista ensisijaisesti järjestyksenä, joka on hyvin taipuvainen ja täynnä erilaisia identiteettien ja erojen potentiaalisuuksia, mutta silti järjestys, mukailee globalisaation kuvauksen mukaisesti ajatusta dynaamisesta järjestyksestä, jonka Badiou liittää myös pääoman globaaliin liikkeeseen. Näin badioulaisen käsityksen kansainvälisestä voi nähdä Hardtin ja Negrin tavoin korostavan kansainvälistä järjestyksenä, joka on horisontaalisesti järjestäytynyt dynaaminen ja joustava systeemi ja jossa globalisaatio, ylikansallinen pääoma ja maailmanmarkkinat ovat keskeisiä luomassa järjestyksen elastisuutta (kts. luku 3.2.2).

Kuitenkin tässä yhteydessä pitää huomioida, että Hardt ja Negri asettuvat selvästi vitalistiseen traditioon kansainvälisen teoretisoinnin suhteen ja Hardtin ja Negrin järjestys ei Badioun tavoin ole teoreettinen lähtökohta ja ontologinen fakta, vaan erilaisten emergenttien prosessien ja niihin reagoimisen tuloksena muodostunut deskriptiivinen huomio, jolloin spontaanit globaalit voimat ovat ontogeneettisiä, kun taas järjestys sattumanvaraista²². Hardtin ja Negrin ajatus

²¹ Toscano menee niin pitkälle analyysissään, että väittää Badioun käsityksen globaalista kapitalismista ja globalisaatiosta vastustavan lokaaliin maailmaan asettumista (kts. Toscano 2004, 220), mutta nähdäkseni tämä asettuu hyvin vahvasti koko Badioun *oeuvre*a vastaan, sillä Badioulle oleminen ilmenee vain partikulaarisissa ja lokaaleissa maailmoissa, ei yhtenäisessä ”universumissa” (kts. esim. Badiou 2019, 73). Toscano myös itse toteaa, että hänen ajatuksensa ”maailmattomasta transsendentaalista” (engl. *wordless transcendental*) ei käsitteenä löydy Badioun ajattelusta (kts. Toscano 2004, 220).

²² Tämä tulee esille Hardin ja Negrin imperiumin käsityksessä, jonka he argumentoivat syntyneen globalisaation spontaanien ja heterogeenisten voimien ja niiden mukaisten juridisten käytäntöjen kautta. Tällöin globalisaatio

maailmanjärjestyksestä alleviivaa hyvin huomiota laveasta ja dynaamisuuden ”sallivasta” järjestyksestä, jonka puolesta Badiounkin voi nähdä argumentoivan hänen teoreettisen kirjallisuutensa yhdistyessä hänen substantiaalsiin kommentteihinsa globalisaatiosta ja kapitalismista, mutta muuten Hardtin ja Negrin imperiumi mukailee vitalististen teorioiden mukaista hahmotelmaa järjestyksestä toissijaisena ja pelkästään kontingenttina.

Ensisijaisesti tämän dynaamisen ja sallivan kansainvälisen järjestyksen voi nähdä vaikuttavan globaalissa taloudessa, kuten voidaan jo huomata Badioun globalisaatio- ja kapitalismihuomioiden pohjalta.²³ Vitalististen teorioiden mukaisesta näkökulmasta nykyistä globaalia taloutta voi pitää turbulენტtina, arvaamattomana ja epälineaariseen liikkeeseen pohjautuvana. Esimerkiksi rahakierron sijaan globaalissa kapitalismissa on enemmänkin kyse liikkeistä, jotka eivät noudata kierron mukaista tasapainotilan efektiä, vaan pääomat liikkuvat asymmetrisissä virtauksissa, mikä mukailee verkostoajattelun epälineaarisia kehityskulkuja (Gillespie 2013, 209-210). Yhtä lailla kapitalistinen talous rakentuu liitosteoriaa mukaillen ihmisten ja materiaalien deterritorialisoituneeseen luonteeseen ja vapaaseen liikkeeseen tuotantoprosesseissa ja markkinoilla (Fox 2022, 111). Globaalista taloudesta näin muodostuu kompleksinen, heilahteleva ja jatkuvassa bifurkaation tilassa oleva systeemi (kts. Connolly 2011, 130) – ikään kuin Wendtin kvanttimekanistinen muutostila.

Sovellettaessa kuitenkin Badioun huomiota järjestyksestä ontologisena, mutta dynaamisena ja sallivana, on globaali talous vitalististen teorioiden mukainen, mutta samalla kansainväliseen integroituneena rakenteena se on organisoitunut vallitsevan kansainvälisen historiallisen tilanteen transsendentaalin järjestykseen, joka koodaa tilanteen erot ja identiteetit – organisatorisen rakenteen. Esimerkiksi tällä hetkellä globaalim talouden voi ajatella vaikuttavan historiallisessa tilanteessa, jossa viime alaluvun kuvaukseni mukaisesti tilannetta sävyttää Ukrainan sota. Tällöin globaali talous vaikuttaa Badioun dynaamisen ja lavean järjestyksäesityksen mukaisesti erilaisissa epälineaarisisa globaaleissa virtauksissa (kuten vitalististen teorioiden tapauksessa), mutta koska Ukrainan sota strukturoi vallitsevaa

toimii lähteenä juridisille ratkaisuille, jolloin ne yhdessä muodostavat imperiumin mukaista yhden poliittisen voiman maailmanjärjestystä. (Hardt & Negri 2005, 4, 9.) Imperiumi ei ole siis täysin muodostunut ontogeneettisista prosesseista sattumanvaraisesti, mutta ne ovat olleet sen liikkeelle paneva voima.

²³ Lukemalla kansainvälistä laajentuneena konstellaationa, joihin on integroitunut laajemmin erilaisia toimijoita ja elementtejä (kts. luku 3.2), globaali talous on keskeisesti osa määritelmäni mukaista kansainvälistä, sillä sen muodostaessa esim. markkinoiden, valtioiden, monikansallisten firmojen ja kansainvälisten organisaatioiden kanssa ”kansainvälisten suhteiden poliittisen talouden” (kts. esim. Gilpin 2001, 17-18), se kuuluu viitekehykseen, jossa kansainvälinen politiikka tapahtuu (kts. luku 2).

kansainvälistä, voidaan esimerkiksi materiaalien vapaassa liikkeessä huomata poikkeus Ukrainan viljantuotannon osalta Afrikkaan, Ukrainan ollessa Afrikan yksi tärkeimmistä viljantuottajista (kts. Eurooppa-neuvosto 2024). Globaali talous on myös järjestynyt uusiin geopoliittisiin jakaumiin ja näin ollen rajoittanut globaalin kapitalismin vapaata bifurkaatioita. Venäjä on poissuljettu läntisen yhteisön käymästä kaupasta ja täten muodostanut uusia syvempiä kauppasuhteita BRICS-maiden yhteisössä (Apolinario & Branco 2022, 20). Näin huomataan, että vaikka kansainvälinen järjestys on laeva ja ”salliva”, kansainvälisen moneuden pitää ilmetäkseen asettua konsistentiksi multiplisiteetiksi tiettyyn historialliseen tilanteeseen, jolloin tilanteella on myös transsendentaali järjestys. Vallitsevassa kansainvälisessä sitä voidaan pitää tilanteena, jota sävyttää Ukrainan sota, asettaen näin myös kompleksiselle globaalille taloudelle organisatorisen rakenteen.

Yleisemmin vitalistiset teoriat luovat pohjan kansainväliselle politiikalle, joka perustuu epälineaarisiin kehityskulkuihin (esim. kompleksisuusteoria), de- ja reterritorialisaation liikkeeseen (esim. imperiumikäsitys ja liitosteoria), autopoieettiseen kehkeytymiseen (moderni systeemiteoria) ja jatkuvaan muutostilaan (Wendt). James N. Rosenau kuvaa, kuinka maailmanpolitiikka on astunut turbulenssin aikakaudelle, jossa ”*maailma avaruusaluksen lailla kohtaa myrskyjä, laskuja ja tuulen leikkauksia, sen siirtyessä muuttuviin ja kartoittamattomiin kokemusmaailmiin*” (Rosenau 1990, 7; oma suom.) Kansainvälisen perustilaksi muodostuu tietynlainen globaali kaaos. Tätä kansainvälisen politiikan perustilaa kuvaa hyvin – kompleksisuusteorian analyttisiin työkaluihin perustuva (kts. esim. Colander & Kupers 2014, 115-116) – kaaosteoria ja sen huomio ”perhosefektistä” (engl. *butterfly effect*). Kaaosteorian kehittäjä Edward Lorenz argumentoi metaforisesti kuuluisassa esimerkissään, kuinka Braziliassa tapahtuva perhosten siipien lepatus voi aiheuttaa lopputuloksena tornadon Texasissa (kts. Lorenz 1993).

Jatkaen ”sota terrorismia vastaan” -esimerkin parissa (kts. luku 6.1.1), voidaan esimerkiksi ajatella 9/11-terroristi-iskujen jälkeisessä valtiovetoisessa turvallisuusparadigmassa tapahtuvaa yksityishenkilön toteuttamaa terrori-iskua. Vaikka isku voi muodostua globaaliksi ilmiöksi sen aiheuttaman pelon ilmapiiriin myötä, yksittäisenä ilmiönä isku on hyvin arvaamaton, kun ajatellaan mitkä kaikki lokaalit ja globaalit kehityskulut sekä monimutkainen valikoima muunnelmia ja mahdollisuuksia ovat johtaneet juuri tietyn iskun toteutumiseen (kts. Crenlinsten 1999, 192). Isku vaikuttaa siis perhosefektin kaltaiselta tapahtumalta. Kuitenkin isku tapahtuu vallitsevassa kansainvälisen politiikan konstellaatioissa – terrorismin vastaisen

sodan mukaisessa historiallisessa tilanteessa, jolla on oma transsendentaali järjestys. Tällöin kaoottiseen prosessiin, epälineaariseen kehityskulkuihin ja muutostilaan pohjautuva ilmiö on kuitenkin osa tiettyä lokaalia maailmaa, jonka järjestys rakentuu terrorismin vastaisen sodan ympärille ja näin ollen tapahtuu tilassa, jossa terrorismin torjunta ja terrorismi kuuluvat transsendentaalin järjestyksen koodaamaan erojen ja identiteettien kokonaisuuteen. Terrori-iskut luonnollisesti ovat vaikuttaneet valtiokeskeiseen turvallisuusparadigmaan, mutta esim. Marie Breen-Smyth toteaa, kuinka terrorismin torjunta on myös luonut erilaisia alienoituja ”epäiltyjä yhteisöjä” (engl. *suspect community*), mikä taas katalysoi radikalisoitumista ja terrori-iskuja (Breen-Smyth 2014, 234). Näin ollen turbulentit ja kaaosmaiset prosessit kansainvälisessä politiikassa ei tapahdu tyhjiössä, vaan vallitsevassa historiallisessa tilanteessa, jolla on jokin tietty organisatorinen rakenne.

Kansainvälisen suhdetta spesifisti vitalististen teorioiden kontingenttien järjestyksien valossa voi tarkastella kompleksisuusteorian alaisen verkostoajattelun kautta. Hyvän esimerkin tarjoaa Manuel Castellsin käsite globaalista (siviili)yhteiskunnasta, jonka Castells nostaa kansainvälisen politiikan traditionaalisen westfalenilaisen valtiojärjestelmän tilalle (kts. Castells 2008). Castells luo ikään kuin (verkostoajattelunsa pohjalta) kokonaiskuvan, miltä vitalististen teorioiden kansainvälinen voisi näyttää kontingenttien järjestyksien suhteen ja näin ollen se asettaa hyvän mahdollisuuden tarkastella kansainvälistä järjestystä sekä vitalistisen että badioulaisen käsityksen valossa.

Castells tuo esiin neljä trendiä globaalien yhteiskunnan puolesta: kansallisten poliittisten systeemien kyvyttömyys toimia globaalien ongelmien suhteen, ei-valtiollisten organisaatioiden nousu, globalisaation prosessiin liittyvät sosiaaliset liikehdinnät sekä julkisen mielipiteen muuttuminen horisontaaliseksi, spontaaniksi ja globaaliksi esimerkiksi internetin verkostojen myötä. Samalla Castells myös näkee kansallisvaltioiden vaikuttavan verkostoissa, jotka voivat olla konstitutionaalisesti määritelty kuten EU, asiakohtaisia kuten NAFTA tai koordinaation ja debattien tiloja kuten APEC. Tämä valtioiden verkostosysteemi nojaa pragmaattisiin *ad hoc* -päätöksiin, poistaen näin poliittisen representaation. Globaalien yhteiskunnan uudet toimijat ja uusi horisontaalinen kommunikaatioverkosto muodostavat kansallisvaltioiden verkoston kanssa uuden ”julkisen tilan”, joka pohjautuu multimodaaliseen kommunikaatioon. (Ibid., 83-90.)

Näin Castellsin visio kansainvälisen muutoksesta nojaa pitkälti vitalististen teorioiden korostamiin kontingentteihin järjestyksiin, joissa erilaiset uudet globaalit toimijat valtioiden kanssa muodostavat uusia verkostoja, jolloin kansainvälinen politiikka näyttäytyy heterogeenisten toimijoiden valossa globaalin moneuden liikkeeltä, joka kristalloituu paikoitellen (joskus pitkäjänteisemmin, esim. EU) erilaisiin poliittisiin muodostelmiin. Badiouta voi lukea myötämielisenä tälle kansainvälisen katsaukselle, sillä Badioun teoreettinen ajattelu sallii lavean järjestyksen ja Badioun omat substantiaaliset kommentit globalisaatiosta mukailevat Castellsia. Kuitenkin badioulaisesta perspektiivistä on tärkeä tarkentaa, missä tämä horisontaalinen ja dynaaminen kansainvälisen liike syntyy. Se syntyy jonkin järjestyksen ympärille, jonka operationaalinen periaate määrää tietyn ”olemisen logiikan”, jonka mukaisesti toimia. Castellsin kuvauksen tapauksessa voidaan ajatella, että globaalin siviiliyhteiskunnan transsendentaali järjestys pohjautuu globaalin yhteiskunnan hegemoniseen ideologiaan. Esimerkiksi Robert W. Cox, Stephen Gill ja David Law ovat tuoneet Castellsin tavoin esiin, kuinka kansainvälinen politiikka rakentuu globaalin (siviili)yhteiskunnan ympärille, jossa erilaiset kansainväliset organisaatiot tuottavat kansainvälisen yhteiskunnallistumisen ilman poliittista auktoriteettia. Cox, Gill ja Law kuitenkin alleviivaavat Antonio Gramscin ajattelusta johdetusta yhteiskuntateoreettisesta viitekehyksessään, että tämä yhteiskunta pohjautuu hegemoniseen maailmanjärjestykseen, joka paljolti mukailee kansainvälisen kaupan ja yksityisten yritysten intressejä. He näkevät myös Castellsin mukaisesti organisaatioiden tuottavan horisontaalisia verkostoja sillä erotuksella, että verkostojen toimintaa kuitenkin loppupeleissä fasiltoi vallitseva hegemoninen järjestys. (Cox 1993, 62; Gill & Law 1993, 103.)

Kun huomataan kontingenttien järjestyksien paikantuvan laajempaan globaalia siviiliyhteiskuntaa strukturoivaan organisatoriseen rakenteeseen, Castellsin esimerkki alleviivaa, kuinka Kylmän sodan jälkeinen²⁴ globalisoitunut vapaan kaupan ja vapaan liikkeen konfliktiton kansainvälinen ei ollut täysin autonomisten toiminnan ja horisontaalisen järjestäytymisen tila, vaan sitä strukturoi hegemoninen maailmanjärjestys, johon kuului

²⁴ Tässä kohdin Castellsin hahmotelma voi olla ajallisesti ristiriidassa ”sota terrorismia vastaan” -historiallisen tilanteen kanssa, sillä argumentoin luvussa 6.1.1, että kansainvälinen järjestäytyneen lähes heti Kylmän sodan jälkeen kyseiseen historialliseen tilanteeseen. Vaikka tarkoitukseni ei ole muodostaa tarkkaa historiallista luentaa kansainvälisestä, voidaan kuitenkin argumentoida, että Kylmän sodan jälkeen oli myös Castellsin mukainen ajanjakso kansainvälisessä politiikassa ennen valtiovetoista turvallisuusparadigmaa 9/11-iskujen jälkeen.

koodata järjestyksen organisatorinen rakenne siten, että se salli kyseisen tilan osana vertikaalista järjestystä.

Sen lisäksi, että kansainvälinen on aina spesifi ja partikulaari historiallinen tilanne, lokaali maailma, johon kansainvälisen politiikan relevantit elementit asettuvat, sitä myös aina hallinnoi tietty järjestyksen logiikka – badioulaisittain transsendentaali järjestys. Kuten kansainvälisen totaliteetin tapauksessa kansainvälinen ei voi olla kaikenkattavan politiikan areena, sillä se edustaisi käsittämättömissä olevaa ei-konsistenttiä multiplisiteettiä, joten ei kansainvälinen voi myöskään operoida ilman jonkinlaista ensisijaista järjestystä, sillä vain ei-konsistentti multiplisiteetti on totaalisen järjestyksen ja tietyn moneuden, i.e. konsistentin multiplisiteetin, ilmeneminen vaatii struktuurin moneudelle. Koska otan tutkielmassa lähtökohdakseni vitalististen teorioiden kuvaaman monitahoisen ja dynaamisen kansainvälisen asiantilan (kts. luku 6), badioulainen kansainvälinen on yhtäläisesti prosessinomainen ja jatkuvasti kehkeytyvä poliittinen konstellaatio, mutta samalla se tuo esiin, kuinka tämä konstellaatio kuitenkin muodostuu ensisijaisen järjestyksen alaiseksi. Vaikka järjestys sallisikin kohtalaisen horisontaalia ja autonomista liikettä sekä liikkeen hetkittäisiä pysähdyksiä kontingenteissa järjestyksissä, se on kuitenkin järjestys, joka ensisijaisesti strukturoi kansainvälistä. *Kansainvälinen järjestys on siis kansainvälisen vallitsevan historiallisen tilanteen organisatorinen rakenne, jonka järjestyksellinen periaate voi olla laeva ja siihen voi esim. kuulua kaaos kansainvälisen politiikan asiantilana, mutta tämä kaaos voi olla osa vain tiettyä organisatorista rakennetta, sillä moneuden ilmeneminen vaatii aina jonkintasoisen järjestyksen.*

6.1.3 Muutos

Vitalististen multiplisiteetin perspektiivistä moneuden liikkeen voi nähdä olevan myös muutoksen tai uuden luomisen prosessi, sillä rihmastomainen moneuden liike ei mukaile mitään lineaarisia kaavoja tai ennalta määrättyjä suuntia, vaan edustaa täysin luovaa prosessia. Peter Hallward esimerkiksi näkee Deleuzen ensisijaisesti luomisen filosofina ja kuvaa Deleuzen keskittyvän enemmän aktiviteettiin ja liikkeeseen kuin sen lopputulokseen tilana tai entiteettinä, mikä näkyy erottautumiseen perustuvassa multiplisiteetissa, sillä erottautuminen kuvaa luovia liikeratoja (engl. *trajectory*), jotka ohittavat erilaiset stabiilit identiteetit (kts. Hallward 2006, 2, 13). Samalla kuitenkin multiplisiteetin moneuden liike aina hetkittäisesti ”pysähtyy”, minkä Deleuzen kuvaama aktualisointi tai territorialisoituminen osoittavat. Näin myös viime

alaluvussa käsittelemäni kontingentit järjestykset ovat luovan erottautumisen lopputuloksia. Oli kyseessä kompleksiuusteorian verkostot ja niiden avoimuus ja evoluutio, Hardtin ja Negrin imperiumin hetkittäiset ilmenemismuodot ja niiden deterritorialisaatio, modernin systeemitteorian funktionaaliset systeemit ja niiden palautuminen holistiseen autopoiesiin tai Wendtin *ad hoc* -toimija-rakenne-muodostelmat ja niiden jatkuva kehkeytyminen kvanttimekanistisessa muutostilassa, voi muutosta lukea ns. paonviivoina (kts. luku 3.1) eli multiplisiteetin purkautumisena jostain aikaisemmasta rakennelmasta, johon multiplisiteetti-totaliteetti on jähmettynyt, mutta samalla multiplisiteetin purkautumisen jälkeen multiplisiteetti järjestytyy uuteen rakennelmaan. Koska multiplisiteetti koostuu paonviivojen moneudesta, voi kokonaisvaltaisesti muutosta ajatella vitalististen teorioiden kontekstissa multiplisiteetti-totaliteetin jatkuvana kehkeytymisenä.

Tämä toisaalta herättää paradoksin Deleuzen ja Deleuze-johdannaisesta filosofiasta: jos todellisuus on pelkkää multiplisiteetin kehkeytymistä ja hetkittäisiä aktualisoitumisen pysähdyksen tiloja, miksi kyseisessä filosofiassa kuitenkin teoretisoidaan staattisempia muodostelmia ja niistä pakenemista? Tätä paradoksia voi lähestyä Deleuzen ja Guattarin makro- ja mikropoliittikajaottelun kautta. Makropoliittiset entiteetit kuten valtio tai luokka ovat staattisempia instituutioita, mutta samalla ne rakentuvat ensisijaisen mikropoliittisen prosessin ympärille, joka korostaa kaoottista ja epälineaarista kehkeytymistä (May 2012, 127-128). Mikropoliittikkaa voi näin lukea yhtenäisenä multiplisiteetin kanssa, jolloin staattiset instituutiotkin ovat multiplisiteetin aktualisoituneita muotoja. Instituutioiden lukeminen staattisina on kuitenkin vitalistisen multiplisiteettikäsityksen vastaista, sillä ollessaan multiplisiteetin aktualisoitunut muoto, se pysyy myös auki multiplisiteetille ja täten jatkuvasti muovautuu ympäristönsä kanssa (kts. luku 3.1).

Koska muutos on vitalististen teorioiden kontekstissa yhden multiplisiteetin kehkeytymisen prosessia, erilaiset organisoitumiset verkostoissa, liitoksissa tai esim. tietyissä funktionaalissa systeemeissä edustavat yleensä muutoksen teoretisointia kyseisten teorioiden parissa, sillä organisoitumiset kuvaavat juuri pakenemisen erilaisia liikeratoja, jotka pakenemisen seurauksena päätyvät luomaan jonkinlaisia täysin uusia, ja ei-koordinoituja organisoitumisen muotoja. Esimerkiksi Castellsin verkostoajattelun kuvaamat globaalin (siviili)yhteiskunnan internetin muovaamat kontingentit järjestykset (kts. luku 6.1.2) voivat näyttäytyä uusina muodostelmina. Esimerkiksi 2010 alkaneen Arabikevään aikana eri maiden kansalaiset käänsivät internetin sosiaaliset mediat tilana osaksi järjestäytymistään, mikä toimi

vastareaktiona itsevaltaisille hallituksille, luoden yhteisöjen avulla uusia kansainvälisiä poliittisia muodostelmia (kts. esim. Comunello & Anzera 2012) ja täten deterritorialisoiki kyseisten maiden perinteisiä makropoliittisia instituutioita, jotka eivät olisi sallineet internetissä tapahtuneen liikehdinnän laajuutta ja luonnetta. Samalla sosiaalisen median tilat järjestäytymisen muotoina muovasi telekommunikatiivisen teknologian käyttötarkoituksia. Näin internetin erilaiset järjestäytymisen tilat syntyivät perinteisten instituutioiden ja internetin perinteisten käyttötarkoitusten paonviivoista ja loivat uusia poliittisia tiloja.

Kansainvälisen muutoksen kannalta erilaisia uusia toimijoita myös pitää paonviivojen luomina muodostelmina. Esimerkiksi globaalit terroristijärjestöt edustavat paonviivaa tavallisista kansallisista armeijoista, jotka ovat perinteisesti sävyttäneet kansainvälistä ja sen organisoitumista. DeLanda on tuonut liitosteoriaansa (kts. luku 3.2.1) yhteydessä esiin heterogeenisten elementtien liitoksista rakentuvan nomadisen armeijan (esim. paramilitaariset järjestöt), joka operoi deterritorialisoituneemmin ja joustavammin kuin esim. territorialisoitunut kansallinen armeija, vaikka kansallinen armeija yhtäläisesti toimii makropoliittisena liitoksena erilaisia militaarisia elementtejä (kts. DeLanda 2016, 69-70). Don Handelman argumentoikin terroristijärjestöjen sopeutuvan transnationaaliin, globaaleihin ja urbaaneihin ekologioihin niiden rihmastomaisten organisaatioiden myötä. Esimerkiksi Al Qaida muodostui erilaisista *ad hoc* -soluista, eikä pitänyt sisällään keskitettyä hallintoa, minkä seurauksena solut pystyivät toteuttamaan lokaaleja tehtäviä omasta halustaan ja innovoimaan erilaisia organisatorisia muodostelmia. (Handelman 2011, 232, 239.) Tällöin terroristijärjestöt eivät edusta pelkästään toimijoina paonviivoja kansallisen armeijan muodostelmista, vaan jatkuvasti generoivat uusia muodostelmia.

Hardt ja Negri ovat taas teoretisoineet kansainvälisen (tai imperiumin) muutosta poliittisten liikkeiden kannalta. Hardt ja Negri näkevät imperiumin muutoksen pohjautuvan ”väen” käsitteeseen (kts. luku 3.2.2), jota voi pitää spontaanina ja hetkittäisenä liittoutumisina ilman keskusjohtoa, jolloin väestä muotoutuu ei-yhteisöllinen ja eroaviin singulariteetteihin perustuva poliittisen toiminnan muoto. (kts. Brown & Szeman 2006, 377-378.) Hardt ja Negri liitetäänkin keskeisesti 2000-luvun alussa syntyneisiin globaaliliikkeisiin, joissa monet erilaiset poliittiset ryhmittyvät erilaisine tarkoituksiperineen muodostivat vastarinnan muotoja maailmanjärjestykselle, imperiumille, esimerkiksi muodostamalla suuria mielenosoituksia kansainvälisten organisaatioiden tapahtumien ympärille (Monti & Purokuru 2018, 75-77).

Esimerkiksi vuoden 2011²⁵ Occupy Wallstreet -liike vastustaessaan finanssikapitalismia onnistui kokeilemaan uusia organisoitumisen muotoja luodessaan protestista osallistavan ”todellista demokratiaa nyt” ilmentävän toiminta-areenan (Rättilä 2014, 202). Näin erilaiset poliittiset ryhmittymät itsenäisinä singulariteetteina muodostavat spontaaneja ja hetkittäisiä liittoutumia, jotka luovat kansainväliseen uusia poliittisia muodostelmia.

Näitä erilaisia organisoitumisen esimerkkejä voi pitää muutoksena vitalistisen multiplisiteetin näkökulmasta, sillä ne nojaavat multiplisiteetin moneuden liikkeeseen ja kehkeytymiseen, jossa uudet muodostelmat edustavat multiplisiteetin uusia aktualisoitumisia ja sen moneuden purkautumisia paonviivoina jostakin staattisimmasta multiplisiteetin aktualisoitumisen muodoista. Vaikka sovelsin esimerkeissäni kompleksisuusteorian alaista verkostoajattelua, liitosteoriaa ja Hardt ja Negrin käsitystä väestä, myös modernia systeemiteoriaa ja Wendtin kvanttimekanistista sosiaaliteoriaa voi yhtä lailla soveltaa vitalistisen multiplisiteetin muutoksen teoretisointiin. Arabikevään uudet poliittiset tilat, terroristijärjestöt sekä globaaliliikkeen organisoitumiset voi myös nähdä uusina funktionaalisina systeeminä, jotka hajottavat jähmettyneet systeemit maailmayhteiskunnassa tai Wendtin toimija-rakennekonstellatioina, joissa kansainvälinen ottaa spontaanin muodon uudessa konstellaatiossa, sillä kaikki käsittelemäni kansainvälisen politiikan vitalistiset teoriat mukailevat multiplisiteetin kehkeytymisen prosessia.

Kuten toin teorialuvussa esille, Badioulle muutos on taas lähtökohtaisesti paradigmaattista. Tämä näkyy Badioun tapahtuman käsitteessä, sillä tapahtuma murtaa ”olemisen lait”, eli ne peruseriaatteet, joiden ympärille jokin tietty lokaali maailma rakentuu. Multiplisiteetin kontekstissa tämä tarkoittaa, että Badioulle muutos implikoi täysin uutta konsistenttiä multiplisiteettia eli täysin uutta organisoitua moneutta uudessa historiallisessa tilanteessa, kun taas vitalistinen muutos nojaa saman, ykseyttä edustavan, multiplisiteetin kehkeytymiseen ja jatkuvaan muutokseen, jolloin muutos redusoituu saman moneuden uudelleen järjestelyksi. Vitalististen teorioiden ongelmaksi tällöin muodostuu kokonaisvaltaisen muutoksen ajattelu: jos muutos pelkistyy vain yhden multiplisiteetti-totaliteetin jatkuvaan muutoksen prosessiin, miten vitalistiset teoriat pystyvät ajattelemaan jotakin ”täysin uutta” (kts. Badiou 2019, 382-384)?

²⁵ Vaikka Occupy Wallstreet -liike ei ajallisesti sijoittaudu globaaliliikkeiden aikakauteen, se kuitenkin mukaili isossa kuvassa globaaliliikkeiden logiikkaa (kts. Hayduk 2013).

Tällöin radikaaleinkin muutos vitalistisilla teorioilla loppupeleissä pohjautuu multiplisiteetin kehkeytymiseen, mikä tulee selvintä esille DeLandaan liitosteoriassa, sillä DeLanda lukee kokonaisvaltaisesti talouden, kielen ja militarismin historioita erilaisina liitoksina ja niiden purkautumisina uusiin liitoksiin (kts. DeLanda 2016). Badiou kuitenkin myös tunnistaa muutoksen vitalististen teorioiden multiplisiteettikokonaisuuden kontekstissa, eli tietyn lokaalin maailman sisäisen muutoksen. Näin multiplisiteetin kehkeytymisen prosessia ja muutostilaa voi yhtälailla lukea viime alaluvun mukaisesti osana tietyn historiallisen tilanteen organisatorista rakennetta, järjestystä. Tietty historiallinen tilanne voi modifioitua oman multiplisiteetin moneuden mukaisesti hyvinkin laajasti, mutta se ei silti totaalisesti muuta koko olemisen järjestystä. Tämän voi tehdä vain tapahtuma, joka avaa ei-konsistentin multiplisiteetin esille ja tuo mahdollisuuden asettaa täysin uuden multiplisiteettikokonaisuuden, eli uuden totuuden ja sen lokaalin subjektin, vallitsevan lokaalin maailman tilalle. (kts. 4.2.)

Tällöin vitalistisia teorioita ilmentävät Arabikevään internetin organisoitumiset, uudet terroristijärjestöt tai globaaliliikkeet eivät loppupeleissä asetu tietyn vallitsevan moneuden vastavoimaksi muodostamalla uutta totuutta, uutta konsistenttiä multiplisiteettia, joka järjestäisi vallitsevan kansainvälisen historiallisen tilanteen uudelleen, vaan liikehdinnät mukailevat vallitsevan moneuden logiikkaa koostuessaan ikään kuin ”samasta massasta” kuin *status quo*. Internetin poliittiset tilat asettavat uudelleen internetin käyttötarkoituksia, terroristijärjestöt purkautuvat kansallisen armeijan liitoksista ja muovaavat sen elementit uudelleen ja globaaliliikkeet ovat suoraan imperiumin ”pluralisuuden ja singularisuuden miljöön” järjestyksestä (kts. luku 3.2.2) johdettu poliittinen organisaatio. Luovat paonviivat ovat siis loppupeleissä vain multiplisiteetin ykseyden erilaisia ilmentymiä.

Vitalististen teorioiden organisoitumisten sijaan badioulaiset paradigmaattiset muutokset paikantuvat kansainvälisessä politiikassa yleisesti kysymyksiin kansainvälisen hegemonian murtumisesta ja uuden syntymisestä (kts. esim. Arrighi & Silver 1999; Gilpin 1981). Kansainvälisen kontekstissa badioulainen muutos tarkoittaa siis muutoksen teoretisointia lähtökohtaisesti – systeemiteorian terminologiaa soveltaen – holististen ”järjestelmämuutosten” näkökulmasta, jossa modifikaatiot, ”järjestelmän sisäiset” muutokset, ovat muutoksia, mutta eivät radikaalisti koko kansainvälistä muuttavia. Kansainvälisen perinteisempiä käsityksiä edustavat systeemiteoriat eivät kuitenkaan käsittele kansainvälisen järjestelmämuutosta eksplisiittisesti, vaikka esim. systeemiteorioiden tapauksessa voidaan hahmottaa tietynlaista

”systeemimuutoksen” teoretisointia esim. Waltzin kykyjen distribuution tai Kaplanin ”systeemin sääntöjen” muutoksessa, sillä teoriat näkevät kansainvälisen tällöin muuttuvan paradigmaattisesti esim. eri napaisuuksien välillä (kts. luku 2.3). Paradigmaattisen muutoksen eksplisiittisemmän teoretisoinnin lisäksi Badiou käsittelee muutosta myös liittyen tiettyyn singulaariseen tapahtumaan ja allekirjoittaa vitalististen teorioiden tavoin moneuden uudelleen järjestelyyn myös modifikaation tasoisena muutoksena – toisinkuin perinteisemmät käsitykset.

Kansainvälisen suhteen yhtenä keskeisimpänä paradigmaattisen muutoksen aiheuttaneena tapahtumana voi pitää Westfalenin rauhaa, sillä Westfalenin rauhan voi nähdä tiettyjen tulkintojen mukaan aloittaneen koko modernin kansainvälisen politiikan tutkimuksen tutkimuskohteen, i.e. kansainvälisen valtiojärjestelmän (kts. luku 2.1). Vaikka Westfalenin rauhan aikaiset sopimukset eivät välttämättä lain kirjaimen tasolla luoneet valtioista koostuvaa kansainvälisen politiikan viitekehystä, Westfalenin rauha kuitenkin myyttisenä luomiskertomuksena toi esiin tietynlaisen eronteon kansainväliseen politiikkaan, jossa valtio ei ollut keskeinen suvereeni toimija. Koska valtioilla on ollut kansainvälisen historian aikana merkittävin rooli yksittäisinä toimijoina, kuvaa Westfalenin rauha hyvin tapahtumana paradigmaattista muutosta, jonka jälkeen voidaan puhua täysin uudesta kansainvälisestä ja kansainvälisestä politiikasta. Tietyistä spesifeistä yksiköistä (valtioista) koostuva kansainvälinen politiikka oli siis westfalenilaista systeemiä edeltävän kansainvälisen sosiaalisen rakenteen sokea piste (i.e. tapahtuma-alue), joka Westfalenin rauha -tapahtuman myötä muodostui kansainvälisen uudeksi totuudeksi. Täten voidaan badioulaisesta perspektiivistä todeta, että Westfalenin rauha mursi olemisen lait ja toi tilalle uuden konsistentin multiplisiteetin, uuden tavan järjestää kansainvälisen moneus uudessa historiallisessa tilanteessa, lokaalissa maailmassa. Westfalenin rauha ei jäänyt vain yksittäiseksi rauhansopimukseksi, sillä westfalenilaisessa systeemissä kansainväliset toimijat muodostuivat sen totuuden lojaaleiksi subjekteiksi.

Enemmän itse Badioun poliittisen orientaation näkökulmasta vuotta 1968 ja sen poliittista liikehdintää voi pitää paradigmaattisena tapahtumana. Badiou oman kommentaarin näkökulmasta 1968 on ensisijaisesti Ranskan vasemmistolainen työläis- ja opiskelijaliikehdintä (kts. esim. Bencin 2020). Badiou kuvaa, kuinka Toukokuu 68 -opiskelijaliike tapahtumana sijoitti ihmiset ja tilat täysin uudella tavalla ja loi uuden tilanteen ajatella (Badiou 2013, 106). Vaikka Badiou mieltää vuoden 1968 ensisijaisesti ranskalaisena tapahtumana, voi sitä myös laajana kansainvälisen politiikan murroksena. Esimerkiksi Immanuel Wallerstein pitää yleisesti

vuotta 1968 ”*formatiivisena tapahtumana modernin maailmasysteemin historiassa*” (Wallerstein 1989, 431; oma suom.). Konkreettisesti vuosi 1968 koostui globaalisti erilaisista liikehdinnöistä, kuten Vietnamin sodan vastustamisesta, Tšekkoslovakian ja Puolan Neuvostoliiton vastaisista kansannousuista sekä esim. Yhdysvaltojen kansalaisyhteiskunnasta. Vuosi 1968 oli formatiivinen tapahtuma, sillä se mursi maailmasysteemiä sävyttävän ”geokulttuurin” siten, että se toi ensimmäistä kertaa sorrettujen äänen globaalisti esille ja loi selkeän vastavoiman antisysteemisten liikkeiden kautta (Wallerstein 2004, 77). Näin 1968 organisoi vuotta 1968 edeltäneen kansainvälisen historiallisen tilanteen moneuden uudelleen luomalla kansainvälisestä areenasta, jossa systeemin vastaiset äänet tulivat osaksi konstellaatiota. Erilaisia ”globaalia tilaa” kritisoivia liikkeitä voi pitää uudelleen järjestellyn kansainvälisen moneuden, uuden totuuden, eli antisysteemisten liikkeiden vaikuttamismahdollisuuksien, lojaleina subjekteina.

Samalla vuosi 1968 antaa mahdollisuuden tarkastella paradigmaattisen tapahtuman lisäksi liikehdintää vitalistisen multiplisiteetin kehkeytymisen mukaisena moneuden globaalina uudelleen järjestelyinä, kun huomioidaan Deleuzen ja Guattarin rihmastomainen käsitys Toukokuu 68 -opiskelijaliikkeestä (kts. luku 4.1) ja kuinka eri aktivistiliikkeet toimivat formaalisti tai informaalisti yhtenäisissä verkostoissa vastustaen kansainvälistä *status quota* (Fink et al. 1999, 3). Deleuze esimerkiksi kuvaa, kuinka Toukokuu 68 ilmiönä oli vapaa kaikista normeista tai normatiivisista kausaliiteetin muodoista, koostui epästabieleista kohtauksista ja heilahteluista sekä piti sisällään hyvin erilaisia agitaatioita ja sloganeja (Deleuze 2006, 233-234). Yhtäläillä Deleuzen kuvaama multiplisiteetin kehkeytymisen mukainen liikehdintä tapahtui globaalilla tasolla, jos huomioidaan ”uusvasemmiston” synty kansainvälisesti; poliittinen vaikuttaminen oli siirtynyt representatiivisista organisaatioista, kuten puolueista ja ammattiliitoista horisontaalisiin ja verkostomaisiin rakennelmiin (kts. esim. Ruethe 1969, 245-246). Näin vuosi 1968 tarjoaa hyvän mahdollisuuden asettaa vastakkain vitalististen multiplisiteetin mukainen muutos kansainvälisessä politiikassa badioulaisen muutuskäsityksen kanssa; badioulaisen luennan voi tiivistää alleviivaamalla, kuinka vuosi 1968 oli Wallersteinin mukaisesti uuden moneuden esittävä singulaarinen paradigmaattinen tapahtuma, eikä pelkästään yksittäisen moneuden kehkeytymistä.

Yhtä lailla edellisissä debattiluvuissa käsittelemäni kansainvälisen historialliset tilanteet, kuten 9/11-iskujen jälkeinen kansainvälinen tai Ukrainan sodan myötä muuttunut kansainvälinen, voidaan tulkita historiallisina tilanteina muodostuneen tapahtumien kuten terroristi-iskujen ja

Venäjän hyökkäämisen seurauksena. 9/11 ja Ukrainan sota tapahtumina täten myös todistavat, kuinka edes globalisaation myötä muutosta ei voi redusoida pelkästään globaalin moneuden uudelleen järjestelyksi, vaan paradigmaattiset murrokset näyttelevät roolia myös nykyisessä kansainvälisessä politiikassa. Palaan luvussa 6.3 käsittelemään badioulaista kansainvälisen muutosta tarkastellessani laajemmin badioulaisen kansainvälisen käsityksen relevanssia nykyisessä globaalissa, mutta myös kriisikeskeisessä (i.e. ”tapahtuma-alttiissa) kansainvälisen politiikan tilassa. Kuitenkin teoreettisella tasolla *badioulaisena interventiona vitalististen teorioiden muutoksen käsitykseen voi pitää muutuskäsityksen laajentamista pelkästä yhden moneuden kehkeytymisen prosessista kokonaan uusien moneuksien paradigmaattisten ajatteluun.*

6.2 Badioulainen käsitys kansainvälisestä

Vitalistisen multiplisiteetin ja sitä edustavien kansainvälisen politiikan vitalististen teorioiden debatit badioulaisen multiplisiteetikäsityksen kanssa mahdollistivat hahmotuksen, miten ja missä kysymyksissä badioulainen kansainvälinen eroaa vitalistisista teorioista, kun kummatkin teoriakokonaisuudet rakentuvat multiplisiteetin tai yleisemmin moneuden teoretisoinnin ympärille. Kuitenkin debatit vasta osoittivat vitalististen teorioiden problematiikan tiettyjen kansainvälistä koskevien teemojen suhteen ja tarjosivat tilalle badioulaisen tulkinnan tematiikasta. Yhdistämällä nämä teemat pystyn hahmottelemaan tiiviin kokonaiskuvan badioulaisesta kansainvälisestä ja sen metodologisesta käytöstä.

Debattien pohjalta voidaan todeta, että badioulainen käsitys kansainvälisestä rakentuu ensisijaisesti kansainvälisen politiikan vitalististen teorioiden moneuden revisioon, sillä Badiou yhtäläisesti käsittää vitalististen teorioiden kanssa todellisuuden ontologisen olemuksen moneutena, ja tutkielmani tarkoituksena on tarkastella kansainvälistä samasta asiantilasta kuin vitalististen teorioiden – eli hyväksyä vallitseva kansainvälinen moneus. Debatit kertovat, kuinka vitalistisissa teorioissa keskeiseksi muodostuu kansainvälisen ei-konsistentti, epäyhtenäinen ja ääretön moneus (kts. luku 6.1.1), kansainvälisen järjestöttömyys (kts. luku 6.1.2) ja kansainvälisen yhden multiplisiteetin kehkeytymiseen pohjautuva ei-paradigmaattinen muutostila (kts. luku 6.1.3). *Badioulainen interventio tähän kansainvälisen teoretisointiin on kansainvälisen moneuden esittäminen ei-konsistentin ja kaaottisen eli käsittämättömässä olevan moneuden sijaan aina tiettyyn historialliseen tilanteeseen sijoittuneena (kts. luku 6.1.1), joka rakentuu tietyn järjestyksen ympärille (kts. luku 6.1.2) sekä moneuden kehkeytymisen lisäksi potentiaalisesti muuttuu paradigmaattisesti tietyn holistisen murroksen myötä (kts. luku 6.1.3).*

Jos ajatellaan, että vitalistiset teorit ovat syntyneet vastavoimaksi tietynlaisille essentiaalisille, reduktionistisille ja jäykille ”perinteisimmille” kansainvälisen teoretisoinneille (kts. luku 2 & 3.2.5), badioulaisesta kansainvälisen käsityksestä muodostuu ikään kuin ”kolmas tie”, sillä Badiou tunnistaa vitalistien kritiikin ja allekirjoittaa moneuden asiantilan multiplisiteetin muodossa, mutta toisin kuin vitalistiset teorit, Badiou käsittelee tätä moneutta konsistenttinä ja täten myös näkee moneuden rajauksen, järjestyksen ja erilaisten paradigmojen ajattelun keskeisenä, jota voi taas pitää myötämielisenä eleenä perinteisemmille kansainvälisen teoretisoinneille.

Vaikka käsittelen badioulaista käsitystä samassa kansainvälisen moneuden asiantilassa kuin vitalistiset teorit, asiantilan tarkoitus on vain alleviivata Badioun teorian nykyrelevanssia ja korostaa, kuinka kansainvälisen globalisoitumisen mukana tuleva heterogeenisyys ja kansainvälisen politiikan turbulenssi ei tarvitse tarkoittaa vitalististen teorioiden tavoin teoreettisessa tutkimuksessa tämän asiantilan ”juhlistamista”, vaan kansainvälistä moneutta voi myös lähestyä näkökulmasta, jossa moneus on paikannettu, yhtenäinen, järjestäytynyt sekä paradigmaattisille muutoksille alisteinen. Todellisuudessa badioulainen moneus voi olla paikannettu hyvinkin rajattuun historialliseen tilanteeseen ja sen järjestys organisatorisena rakenteena voi olla hyvinkin jäykkä. Huomataan siis kuinka badioulainen moneus ei rakennu vitalististen teorioiden tavoin yhteen moneuteen, joka on nykyisessä globalisoituneessa kansainvälisessä ”vapautettu”, vaan erilaiset moneudet erilaisissa historiallisissa tilanteissa erilaisine järjestyksineen on Badioun olemisen ykseyden vastustuksen lähtökohta.

Näin ollen Badioun metapolitiikka (kts. luku 4.2) tuo esille, kuinka essentiaalista kansainvälistä ei ole, sillä olemisen ykseyttä ei ole. *Badioulainen kansainvälinen pohjautuu maailmojen syntymisen ja tuhoutumisen historialliseen liikkeeseen, jolloin kansainvälinen rakentuu aina tietyn paradigmaattisten historiallisten tilanteen organisoidun moneuden ja sen moneuden liikettä strukturoivan järjestyksen ympärille, mutta tunnistaen, kuinka tämä historiallinen tilanne voi murtua ja moneus voi organisoitua eri tavalla uudessa historiallisessa tilanteessa.* Vaikka Badiou tunnetusti soveltaa filosofiaansa poliittiseen kommentaariin (kts. esim. Badiou 2012c; Badiou 2023), Hallward on todennut, että Badioulle yhteiskuntaa ei silti ole olemassa, viitaten, että yhteiskunnasta puhuminen tarkoittaisi jo tietynlaiseen essentiaaliseseen hahmotelmaan jähmettymistä (kts. Hallward 2003, 279). Täten voidaan ajatella, että tiettyä yhtä kansainvälistä ei ole myöskään olemassa, vaan kansainvälinen on konsepti, jonka eri historialliset tilanteet keksivät uudelleen.

Yhdistäen ajatuksen organisoituneesta moneudesta ja historian paradigmaattisesta liikkeestä, voi Badioun filosofian avulla lukea koko kansainvälisen historiaa organisoidun moneuden historiallisina tilanteina. Tällöin kansainvälisen historia on erilaisten globaalihistoriallisten kehityskulkujen (esim. Wallerstein 1974; Braudel 1972) sijaan paradigmaattista historiaa, jossa on Badioun *Being & Event* -trilogian mukaisesti kaksi olomuotoa: historialliset tilanteet (oleminen) ja historiallisia tilanteita murtavat ja uuden tilanteen esittävät tapahtumat. Tämän mukaisesti esim. Barry Buzan ja George Lawson ovat argumentoineet, kuinka tietyt kiintopistepäivät (engl. *benchmark dates*) osoittavat kansainvälisessä politiikassa käänkökohdan koko kansainvälisten suhteiden rakenteelle ja näin jakavat historian erillisiin osiin (Buzan & Lawson 2014, 438). Matthew Ribar on yhtäläisesti todennut, että nämä päivät aiheuttavan käänteen myös tieteenalan tutkituissa aiheissa ja teoreettisissa lähestymistavoissa (Ribar 2017). Kansainvälisen muutosta käsittelevän alaluvun esimerkkien (kts. luku 6.1.3) lisäksi voidaan ajatella erilaisten luonnonkatastrofien, sotien, taloudellisten kriisien tai vallankumousten olevan ilmiöitä, jotka voivat yksittäisen tapahtumana muuttaa koko kansainvälisen politiikan kulkua ja täten asettaa sen uuteen historialliseen tilanteeseen.

Tarkoitukseni ei ole kuitenkaan muodostaa selvää badioulaista historiallista luentaa kansainvälisestä, vaan tarjota badioulainen kansainvälisen käsitys metodiksi, jonka avulla voidaan tarkastella kehityskulkuihin perustuvan historiakäsityksen sijaan erilaisia organisoituneita moneuksia historiallisina tilanteina sekä niitä murtavia tapahtumia, jotka esittävät uuden organisoidun moneuden. Näin badioulaisesta kansainvälisen käsityksestä muodostuu *organisoitujen moneuksien paradigmojen tutkimuksen metodi*. Badioulle murrokset osoittavat vain todellisen historian, sillä erilaiset kehityskulut voidaan paikantaa saman organisoidun moneuden kehkeytymiseen ja transsendentaalin järjestyksen auktorisoimaan variaatioon, mutta tapahtuma taas esittää täysin uuden organisoidun moneuden. Tällöin myös kansainvälisen politiikan vitalistiset teoriat asettuvat kehityskulkuja tarkastelemaan historiakäsitykseen, sillä vaikka ne eivät positioi lineaarisia narratiiveja historiasta, multiplisiteetti-totaliteetin epälineaariset kehityskulut ja moneuden rihmastomainen liike yhtäläillä muodostavat kehityskulkuja, vaikka ne eivät ole olisi yhtä suoraviivaisia tai teleologisia. Esimerkiksi maailmasysteemin pitkiin makrohistoriallisiin kehityskulkuihin nojaava Immanuel Wallerstein kääntyi tutkimusuransa loppupuolella teoretisoimaan kompleksisuusteorian näkökulmasta maailmasysteemin tulevaisuuskuvia (kts. esim. Wallerstein 2015, 2).

Käsittämällä kansainvälinen erilaisina organisoituneiden moneuksina eri historiallisissa tilanteissa, päästään myös eroon kansainvälistä koskevasta terminologisesta kiistasta (kts. luku 2); jos tapahtuman myötä luodaan täysin uusi kansainvälinen paradigma uudessa historiallisessa tilanteessa, ja kansainvälisen konsepti keksitään aina uudelleen, on pelkkä ”kansainvälinen” mahdollisimman neutraalina terminä paras kuvaamaan tätä ei-substantiaalista ja metapoliittista hahmotusta. Näin voidaan ajatella, että tietyt substantiaaliset termit kansainvälisestä kuvaavat paremmin aina tiettyä historiallista tilannetta. Esimerkiksi modernin systeemiteorian käsityksen maailmayhteiskunnasta voi ajatella kuvaavan 90-luvun ja vuosituhannen käänteen globalisoitunutta ja konflikteista vapaata ”historiatonta” vapaan kaupan aikaa, jota Castells hahmottelee globaalien yhteiskunnan empiirisissä huomioissa (kts. luku 3.2.3; 6.1.2), kun taas Ukrainan sodan myötä kansainvälisen voi käsittää enemmän valtiokeskeisenä konstellaationa, jolloin perinteisemmät käsitykset, kuten kansainvälinen systeemi tai valtiojärjestelmä, voivat kuvata kyseistä historiallista tilannetta paremmin (kts. luku 2.1; 2.3; 6.1.1). Täten badioulainen käsitys kansainvälisestä organisoituneena moneutena sopii hyvin aikakauteen, jossa kansainvälinen on globalisoitunut ja kansainväliseen kuuluu eri heterogeenisiä tekijöitä ja toimijoita, mutta samalla se välillä rajautuu partikulaarimmaksi konstellaatioksi, jolla on jäykempi organisatorinen rakenne.

Kokonaisvaltaisesti olen hahmotellut badioulaisen kansainvälisen Taulukko 1 -kuvioon, jossa visuaalisesti huomataan, miten kansainvälinen multiplisiteettina rakentuu vitalistisen multiplisiteetin ja badioulaisen multiplisiteetin välillä. Vasemman reunan vitalistinen multiplisiteetti kuvaa hyvin vitalistisen filosofian mallinnusta multiplisiteetti-totaliteetista, jossa moneus on yksi ääretöntä, epäyhtenäinen ja kaoottinen kokonaisuus (kuvion monet pallot ja niiden epälineaariset liikeradat). Koska kyseessä on yksi moneus, on muutoskin vain kyseisen moneuden dynaamista kehkeytymistä. Siirryttäessä kuvion oikeaan laitaan, huomataan, että badioulaista kansainvälisen käsitystä kuvaa sama mallinnus, mutta siten, että siinä on eroteltu historialliset tilanteet ja tapahtumat, jakaen kuvion kolmeen erilaiseen moneuteen. Tässä tarkoituksena on osoittaa, kuinka Badioun kansainvälinen yhtä lailla pohjautuu moneuteen – ja mahdollisesti vielä hyvin laajaan ja kaoottiseen, koko planeettaa koskevaan turbulentiin moneuteen – mutta sillä erotuksella, että moneus on aina organisoitunut tiettyyn historialliseen tilanteeseen, jolla on tietty transsendentaali järjestys eli organisatorinen periaate. Kolme eriä kuviota osoittavat siis, että vaikka kyseessä olisi kuinka laaja, heterogeeninen ja kaoottinen kansainvälisen historiallinen tilanne, on se silti lokaali, yhtenäinen

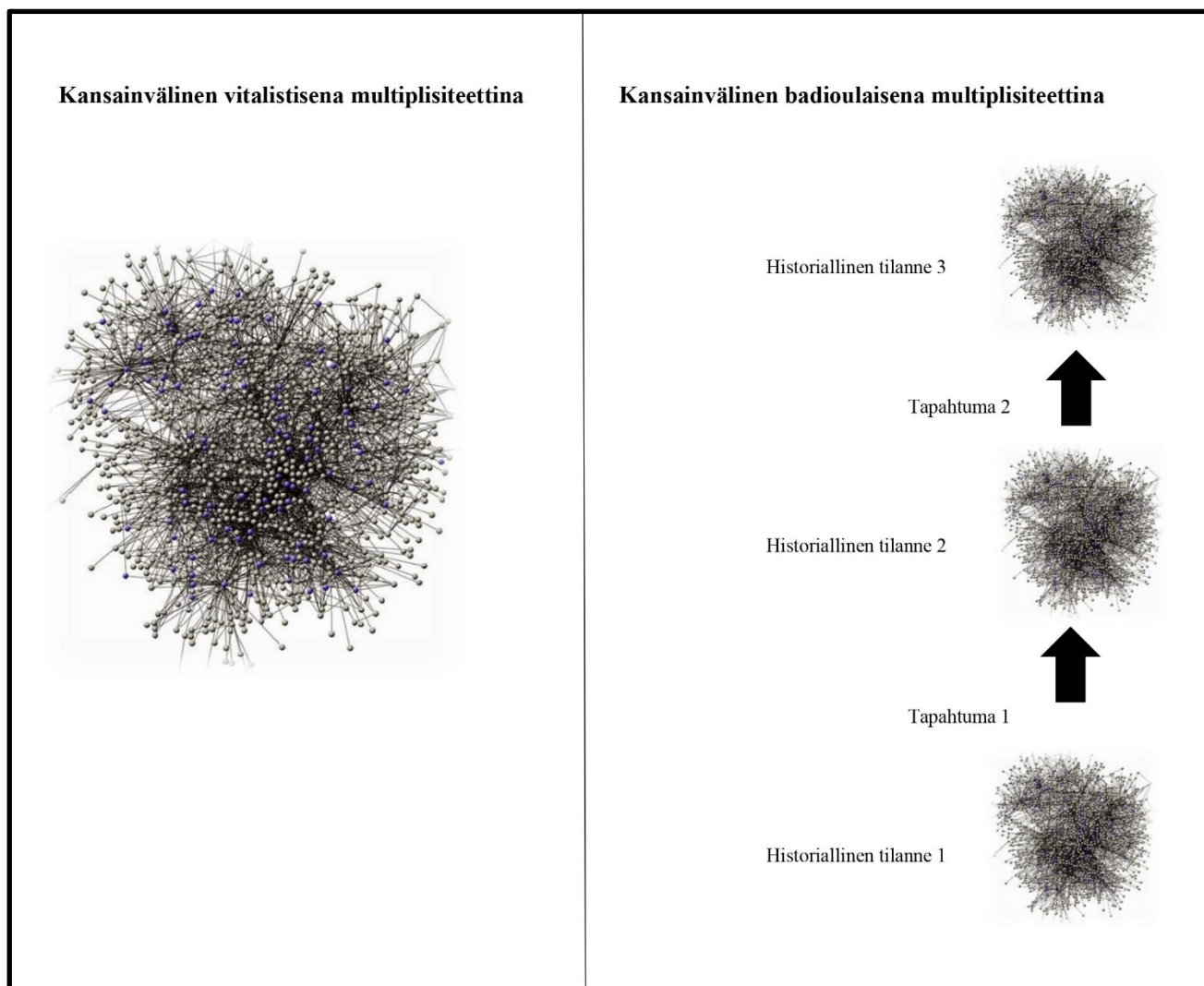
ja omaa tietyn järjestäytymisen logiikan. Muuten kuviossa ei olisi erilaisia organisoituneita moneuksia, vaan kansainvälinen olisi pelkästään vasemman puolen kuvion jatkuvaa kehkeytymistä. Erilaisen moneuden tuo esille tapahtuma, joka luo murroksen vallitsevan historiallisen tilanteen organisoituneeseen moneuteen ja synnyttää uuden tilalle.

Vaikka tarkoitukseni ei ole muodostaa selvää badioulaista kansainvälisen historian luentaa, voi debattilukujeni esimerkkien valossa tarkastella empiirisesti Taulukko 1 -kuvion badioulaista tulkintaa Kylmän sodan, Castellsin kuvaaman globaalin (siviili)yhhteiskunnan ja ”sota terrorismia vastaan” -historiallisten tilanteiden kautta, joissa tapahtumina vaikuttavat Neuvostoliiton kaatuminen ja 9/11-iskut. Vaikka debattiluvuissani en käsitellyt Kylmän sodan aikaista kansainvälistä spesifini historiallisena tilanteena, voi sen esimerkin nimissä valita historialliseksi tilanteeksi, jonka murtumisen myötä vitalististen teorioiden ”juhlistama” globalisoitunut, monisyinen ja dynaaminen kansainvälinen politiikka sai ensimmäisen empiirisen tukensa (kts. esim. McGlinchey 2022, 9-10). Tällöin Kylmä sota on kuvion ensimmäinen historiallinen tilanne, jossa kansainvälinen moneus on vielä järjestäytynyt kohtalaisen rajattuun partikulaariseen maailmaan, jolla on kohtalaisen jäykkä organisatorinen rakenne, kun huomioidaan, että kansainvälinen politiikka oli jakautunut kaksinapaisesta Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välille (esim. Buzan & Little 2000, 403-404). Kuvion ensimmäisenä tapahtumana tällöin toimii Neuvostoliiton kaatuminen. Neuvostoliiton kaatumista voi pitää badioulaisena tapahtumana, kun huomioidaan valtiokoneiston repressoima demokratia, kansallinen vapaus ja esim. kansalaisvapaudet, jotka toimivat tapahtuma-alueena, sokeana pisteenä, jonka eri poliittiset liikehdinnät nostivat uutena totuutena esille ja muodostuivat sen lojaleiksi subjekteiksi²⁶.

Neuvostoliiton kaatumisen voi ajatella tällöin johtaneen liberaalidemokraattisen totuuden esiin tuloon, mikä näkyi kansainvälisessä sen muotoutuessa eri toimijoiden ja tekijöiden moneutta korostavaan ja vapaaseen horisontaaliseen järjestäytymiseen nojaavaan Castellsin globaaliin (siviili)yhhteiskuntaan, eli kuvion toiseen historialliseen tilanteeseen. Badioulaisen tulkinnan valossa tämä globaali yhteiskunta oli kuitenkin hegemonisen maailmajärjestyksen periaatteeseen nojaava partikulaarinen historiallinen tilanne, jossa maailmanjärjestys esim. globaalin kaupan intressien valossa fasilitoi tätä ”vapaasti” toimivaa ja kehkeytyvää globaalia yhteiskuntaa (kts.

²⁶ Tämän mukainen argumentaatio tulee parhaiten esille tunnetussa Francis Fukuyaman ”historian loppumisen” -argumentaatiossa, jonka yhteydessä hän liittää Kylmän sodan loppumisen ”maailmanlaajuiseen liberaaliin vallankumoukseen” (kts. Fukuyama 1992, 39-51).

luku 6.1.2). Kohtalaisen nopeasti kansainvälinen taas muuttui paradigmaattisesti, kun 9/11-iskut muodostavat kuvion toisen badioulaisen tapahtuman. Iskut voidaan tulkita tapahtumaksi, sillä siinä voidaan ajatella Yhdysvaltojen ja läntisen hegemonian varjoon jäävien astuvan esiin vallitsevan globaalin (siviili)yhteiskunnan historiallisessa tilanteessa (kts. esim. Baudrillard 2013). Tällöin kansainvälinen järjestäytyy uuden totuuden, uuden organisoidun moneuden, mukaisesti terroristeista ja valtiosta koostuvaan turvallisuusparadigman mukaiseen historialliseen tilanteeseen. Tätä tilannetta yhtäläisesti sävyttää globaali moneus, dynaaminen ja turbulenti politiikka ja jatkuvasti uudelleen kehkeytyvä kansainvälinen, mutta se on badioulaisen luennan valossa kuitenkin partikulaariseen ”sota terrorismi vastaan” -historialliseen tilanteeseen ja sitä koskevaan organisatoriseen rakenteeseen paikantunut (kts. luku 6.1.1; 6.1.2).

Taulukko 1. Kansainvälisen mallintaminen vitalistisen ja badioulaisen multiplisiteetin näkökulmasta (kts. Kuvaliite 1 2024)

6.3 Kansainvälinen *in situ*

Johdannossa toin esille, kuinka (ainakin politiikan aikakauslehtien ja ajatushautumoiden tasolla) keskustelu kansainvälisestä politiikasta ei ole harmoniassa kansainvälisen politiikan tutkimuksen teorian kanssa, sillä 2020-luvun erilaisten globaalien kriisien, kuten ilmastonmuutoksen, koronapandemian ja Ukrainan sodan, myötä keskustelu on kääntynyt korostuneesti puheeksi ”maailmajärjestyksestä”, ”kansainvälisestä systeemistä” tai ”globaalista järjestyksestä” ja niiden kokonaisvaltaisesta muutoksesta, mutta samalla kansainvälisen politiikan vitalistiset teoriat maalaavat kuvaa kansainvälisestä epäyhdenäisenä totaliteettina,

kaaokseen ja kontingentteihin järjestyksiin pohjautuvana sekä ei-paradigmaattista muutosta sisältävänä moneuden jatkuvana kehkeytymisenä.

Johdannon huomioidut kansainvälisen politiikan keskustelusta alleviivaavat, kuinka kansainvälisen politiikan vitalistiset teoriat eivät tarjoa teoreettista viitekehystä, joka sopisi vallitsevaan kansainvälisen politiikan tilanteeseen, sillä kansainväliseen politiikkaan tarvittaisiin viitekehys, jonka pohjalta voitaisiin hahmottaa kansainvälinen yhtenäisenä totaliteettina, jolla on tietty järjestäytymisen logiikka sekä globaalien kriisien aiheuttamien murroksien ja holististen muutoksien tarkasteluun tarvittava käsitys kansainvälisen politiikan periodisoinnista, jossa huomioidaan vallitsevan totaliteetin murtuminen ja mahdollisesti uuden syntyminen. Kansainvälisen politiikan tutkimuksen ”perinteisemmät” käsitykset (kts. luku 2) eivät välttämättä sovellu tähän vaivattomasti, sillä vitalistiset teoriat kuitenkin tuovat hyvin esille vallitsevan globaalien kansainvälisen asiutilan moneuden, moneuden liikkeen dynaamisuuden ja moneuden modifikaatioihin perustuvan muutostilan. Tämän tutkielman tarkoitus – kansainvälisen politiikan vitalististen teorioiden revision kautta badioulaisen kansainvälisen konstruointi – tarjoaa yhden mahdollisuuden yhdistää asiutilat, tarkastellessaan kansainvälistä totaliteettiä järjestäytyneenä moneutena, jossa muutos perustuu lähtökohtaisesti holistiseen murrokseen ja uuden paradigmaattisen totaliteetin syntymiseen, mutta samalla sisällyttää ajatuksen moneuden äärettömyydestä, järjestyksen sisäisestä moneuden dynaamisuudesta sekä moneuden jatkuvasta muutostilasta tietyn paradigman sisällä.

Vitalistiset teoriat tuovat kriisien suhteen esille, kuinka ne muodostuvat epälineaaristen, kaaosmaisten ja spontaanien kehityskulkujen kautta. Esimerkiksi Michael Albert argumentoi liitosteorian näkökulmasta, että koronapandemia, mutta myös ekologinen kriisi, joita hän kutsuu yhdessä ”planetaariseksi kriisimultiplisiteetiksi” koostuvat kompleksisista ja epätasaisista sosio-ekologisten liitoksien struktuureista, jotka liittävät maapallon ja kapitalististen maailmasysteemin yhteen (Albert 2022, 332). Yhtäläisesti Joseph Dodds on todennut yleisesti kompleksisuusteorian viitekehystä soveltaen, että ilmastonmuutos koostuu kompleksisista emergenteistä struktuureista ja prosesseista sekä epälinearisista kaavoista. Dodds puhuukin ”ilmastokaaoksesta” ilmastonmuutoksen sijaan ja toteaa Deleuzen ja Guattarin lainauksen muodossa ”*tiedettä vaivaavan [...] kaikki rajat, joiden kautta se kohtaa kaaoksen*”. (Dodds 2011, 159-160, 163; kts. Deleuze & Guattari 2003, 119; oma suom.) Mediatutkija Carlos A. Scolari kirjoittaa blogissaan spesifimmin koronapandemiasta verkostoajattelun ja DeLandan liitosteorian mukaisena kriisinä, jonka mukaan korona on liitos, joka syntyy

globalisaation erilaisista virtauksista (engl. *flow*) sekä liitoksena koostuu tieteellisistä, poliittisista, kommunikatiivisista, kulttuurisista ja biologisista heterogeenisistä elementeistä (kts. Scolari 2020). Ukrainan sodan suhteen Erica Resende tuo esille deleuzelaisesta näkökulmasta, kuinka Ukrainan sota edustaa kriisiä, jota ei voi paikantaa spesifiin tilanteeseen, vaan se koostuu erinäisistä turbulenteista kehityskuluista aina Euromaidanista, Krimin niemimaan valtaukseseen ja sen ramifikaatioihin.²⁷ Resende toteaaakin, että Ukrainan tilanteen sekasortoa (engl. *turmoil*) on hankala paikantaa yhdeksi spesifiksi kriisiksi, sen koostuessa useista singulaarisista tapahtumista, jotka ilmentävät ”Venäjän imperiumin” rakoilua sekä Ukrainan ja lännen suhteiden muutosta. (Resende 2018, 27-28.)

Badioulaisesta perspektiivistä tässä kriisiluennassa kuitenkin muodostuu ongelmaksi kriisien tulkitseminen pelkästään emergenttien prosessien, globalisaation virtauksien tai heterogeenisten singulaaristen ilmiöiden näkökulmasta. Tämä ongelmatiikka paikantuu Badioun ja Deleuzen tapahtumakäsitysten eroon. Badiou tuo ilmi, kuinka Deleuzelle tapahtuma tarkoittaa ”*elämän jatkumon keskittymää; [...] ykseyden lahjaa multiplisiteettien ketjujen sisällä*” (Badiou 2019, 382; oma suom.), viitaten siihen kuinka tapahtuma on vain saman moneuden, i.e. multiplisiteetin, jatkuvaa kehkeytymistä. Tämä huomio ruumiillistuu Albertin ”kriisimultiplisiteetissä”, joka tuo vain yhteen vallitsevat kompleksiset ja epätasaiset sosio-ekologisten liitoksien struktuurit kapitalistisessa maailmasysteemissä. Näin ollen koronapandemia, ilmastonmuutos ja Ukrainan sota tapahtumina ovat vain vitalististen teorioiden mukaisesti multiplisiteetin lukemattomien liikeratojen yhteen koottu summa.

Badiou taas korostaa omassa tapahtumakäsityksessään erontekoa vallitsevaan jatkumoon, jolloin tapahtuma muodostaa ikään kuin ”viillon” (engl. *cut*) vakiintuneeseen tulemisen liikkeeseen (Ibid., 384). Tämä luonnollisesti ilmenee tapahtuman kyvyssä ”murtaa olemisen lait”, aiheuttaen näin murroksen ja mahdollisesti uuden totuuden, uuden järjestäytyneen moneuden syntymisen (kts. luku 4.2). Vitalistin teorioiden teoretisoimia kriisejä voikin myös lukea badioulaisen viitekehyksen ja tapahtuman näkökulmasta. Esimerkiksi Simon Westernin mukaan pandemia badioulaisena tapahtumana esittää murroksen tieteellis-kapitalistiseen ajatteluun, joka ”saanut luonnon katoamaan”, samalla tuoden esiin, kuinka kiinteästi olemme suhteessa toisiimme ja luontoon (Western 2020, 446). Ukrainan sodan suhteen Resende tuo deleuzelaisen luentansa lisäksi esille, kuinka Ukrainan sota kriisinä edustaa myös badioulaista

²⁷ Huom. artikkeli kirjoitettu ennen Venäjän aloittamaa täysmitoitettua hyökkäyssotaa.

tapahtumaa, sillä sen voi nähdä Venäjän tai Neuvostoliiton imperiumin murtumisena (Resende 2018, 38). Evan Supple taas argumentoi, kuinka ilmastonmuutoksen ekologiset kriisit esittävät badioulaisen tapahtuman, joka haastaa valtioiden autonomiaan pohjautuvan ilmastopoliittisen paradigman ilmastoliikkeiden järjestäytyessä (Supple 2021, 340, 353).

Jos huomioidaan kansainvälinen laajentuneena, mutta kuitenkin olemassa olevana poliittisena konstellaationa (kts. luku 3.2), vitalististen teorioiden kuvaamat koronapandemian, ilmastonmuutoksen ja Ukrainan sodan synnyttäneet prosessit ovat globaaleja prosesseja, joiden ensisijaisen tarkastelun viitekehyksenä voi pitää kansainvälistä. Tämä huomio pohjautuu kansainvälisen politiikan tutkimuksessa tunnettuun ajatukseen globaalien ongelmien kuulumisesta kansainväliseen politiikkaan, koska kansainvälinen politiikka on ainoa tapa käsitellä ja mahdollisesta ratkaista niitä (kts. esim. Hakovirta 2002, 292). Samalla badioulaisesta perspektiivistä kyseiset tapahtumat voivat vaikuttaa kansainvälisen politiikan historiallisen tilanteen murrokseen ja muutokseen.

Koska badioulaisessa kansainvälisen käsityksessä muutos perustuu historiallisen tilanteen murrokseen, se tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kansainvälisen politiikan periodisointia tavalla, joka muodostuu hyödylliseksi kansainvälisen politiikan kriisikeskeisellä aikakaudella. Tällöin voidaan tutkia, millä tavalla koronapandemia, ilmastonmuutos ja Ukrainan sota voivat vaikuttaa kansainväliseen badioulaisina tapahtumina. Esimerkiksi pandemian murtaessa tieteellis-kapitalistisen luontokäsityksen ja osoittaessaan luonnon ja ihmisten kiinteän suhteen, voi pandemia tapahtumana tuoda esiin, kuinka kansainvälisessä politiikassa on unohdettu, että ihmiset ovat globaalisti yhteydessä toisiinsa ja luontoon. Tämän esiintuominen voi aiheuttaa taas paradigmaattisen muutoksen, jolloin esimerkiksi globaalihallinnassa kysymykseksi nousee tiiviimmin maailman yhtenäisyys. Tämän kysymyksen voi nähdä jo nousseen, kun esimerkiksi erilaisia globaalin terveyden hallinnan (engl. *global health governance, GHG*) instituutioiden solidaarisuutta ja kooperaatioita on korostettu koronapandemian aikana (kts. esim. Kheir-Mataria et al. 2024). Ilmastonmuutos osoittaessaan valtiollisen ilmastopoliitiikan ongelmatiikan implisiittisesti esittää myös kansainvälisen politiikan saralla mallinnuksen kansainvälisestä, jossa huomioitaisiin globaalisti ja yhtenäisemmin ilmastonmuutos, mikä on viime vuosien aikana ollut paljolti tieteellisen keskustelun aiheena kansainvälisessä politiikassa (kts. esim. Stripple & Stephan 2013; Allan 2016). Lopuksi Ukrainan sodan tuodessa esiin Venäjän imperiumin rakoilu jo Resenden vuoden 2018 artikkelissa, nykyään Venäjän aloittaman täysmitoitettun hyökkäyssodan myötä voidaan viimeistään puhua uudesta kansainvälisestä ja

sen järjestyksestä huomioiden, kuinka sota on palauttanut geopolitiikan ja kyseenalaistanut multilateraalisen kansainvälisen politiikan (kts. esim. Lehne 2023).

Badioun teorian osalta globaaleja kriisejä voidaan siis lukea potentiaalisina tapahtumina, joilla voi olla vaikutuksia holistisesti kansainvälisen moneuden paikantumiseen ja järjestykseen luomalla uusi kansainvälisen historiallinen tilanne. Vaikka ei voida eksplisiittisesti esittää, että kyseiset kriisit olisivat luoneet uuden historiallisen tilanteen²⁸, ennustaa tulevaisuuden kehityskulkuja tai luoda selvää kuvaa, miten kriisit vaikuttavat yhtenäisenä ”kriisiklusterina” kansainväliseen, tarjoaa badioulainen käsitys kansainvälisestä kuitenkin mahdollisuuden tarkastella kansainvälisen periodisointia tavalla, joka on yhtenäinen yleisen keskustelun kanssa – tavalla, jossa huomioidaan diskurssi ”maailmajärjestyksestä” tai ”kansainvälisestä systeemistä” ja niiden holistisesta muutoksesta. Badioulainen käsitys auttaa siis paikantamaan kansainvälisen paradigmojen kaatumisia ja syntymisiä sekä erilaisia murroskohtia, joita Giovanni Arrighi ja Beverly J. Silver kutsuvat ”globaaliksi sumuksi” (engl. *global fog*) (Arrighi & Silver 1999, 2-3). Myöhemmin laajemman tutkimustiedon valossa voidaan mahdollisesti positoida tarkemmin erilaisia historiallisia tilanteita ja niiden murroksia, joita vallitsevat kriisit ovat aiheuttaneet ja miten ne ovat järjestäneet uudelleen kansainvälistä moneutta.

Tämä positointi mahdollistuu soveltamalla kokonaisvaltaisesti badioulaista mallinnusta kansainvälisestä. Jotta kansainvälisen holistisia murroksia voitaisiin tarkastella, vaati se käsityksen yhtenäisestä ja järjestäytyneestä totaliteetista, joka voi kohdata paradigmaattisia murroksia. Vitalistiset teorit eivät yhtäläillä pysty tarjoamaan tarkastelun viitekehystä, sillä ne reduceoivat kriisit automaattisesti erilaisiin heterogeenisiin kehityskulkuihin, eikä täten tulkitse niitä singulaarisina tapahtumina vallitsevassa historiallisessa tilanteessa. Jos kriiseistä tunnustetaan niiden luonne singulaarisina murroksina, kansainvälistä ei voi lukea Albertin ”kriisimultiplisiteetin” mukaisena käsittämättömässä olevana epäkonsistentin moneuden kaaoksena, vaan organisoituneena moneutena, joka voi kohdata totaliteettia murtavia tapahtumia. Kriisi ei voi sortaa kaaoksen olemisen lakeja, sillä kaaos perustuu lakien olemattomuuteen. Samalla kuitenkin vitalististen teorioiden esiintuomaa kansainvälinen ääretöntä moneutta erilaisten tekijöiden ja toimijoiden suhteen, kansainvälisen politiikan dynaamista turbulenssia ja jatkuvaa muutosta ei pidä viedä kokonaiskuvasta pois, vaan tarjota

²⁸ Poikkeuksena Ukrainan sota, jonka argumentoin luvussa 6.1.1 edustavan spesifiä kansainvälisen historiallista tilannetta.

mallinnus kansainvälisestä, joka integroi moneuden lokaalin maailman äärettömäksi moneudeksi, ymmärtää dynaamisuuden osana tiettyä järjestystä ja näkee jatkuvan muutostilan ei-paradigmaattisena muutoksena, mutta myös osana kansainvälisen lokaalin maailman kehityskulkuja. Nähdäkseni nämä kaksi asiantilaa pystyy yhdistämään badioulainen käsitys kansainvälisestä.

7 Johtopäätökset

Tutkimustavoitteeni mukaisesti, tässä tutkielmassa problematisoinnin kansainvälisen politiikan vitalistiset teoriat Badioun vitalismikritiikin pohjalta ja problematisoinnin kautta konstruoin badioulaisen käsityksen kansainvälisestä. Badioulaisen vitalismiluennan seurauksena kansainvälisen politiikan vitalistisista teorioista muodostuu kuva, jossa teoriat edustavat yhtä epäyhtenäistä multiplisiteetti-totaliteettia, jossa kansainvälinen kuvastaa holistisesti koko heterogeenistä maailmaa tai universumia (kts. luku 6.1.1), kaaoksen omaista kansainvälisen politiikan tilaa, jossa multiplisiteetin hetkellinen järjestys perustuu vain kontingenteihin järjestyksiin (kts. luku 6.1.2) sekä muutostilaa, jossa multiplisiteetti jatkuvasti kehkeytyy ja järjestää kansainvälistä moneutta uudelleen (kts. luku 6.1.3).

Badioun vitalismikritiikin ja filosofisen *oeuvre*n perusteella voidaan muodostaa kritiikki vitalistista multiplisiteettikäsitystä kohtaan, jolloin se koskee myös kansainvälisen politiikan vitalistisia teorioita. Tällöin badioulainen interventio vitalistisiin teorioihin on multiplisiteetin, i.e. kansainvälisen moneuden käsittäminen aina tiettyyn historialliseen tilanteeseen paikantuneena, jolloin konstellaationa se on partikulaari, lokaali ja myös rajauksen takia yhtenäinen (kts. luku 6.1.1) Lisäksi kansainvälinen on historiallisen tilanteen organisatorisen järjestyksen pohjalta ilmenevä, mikä tarkoittaa, että järjestys on ensisijaisesti ”täällä olemisen logiikka”, jolloin järjestyksenä se voi olla hyvinkin laava (kts. luku 6.1.2). Lopuksi badioulainen kansainvälinen on paradigmaattinen, eli tietyn multiplisiteetti-konstellaation kehkeytymisen lisäksi muutos on vallitsevan multiplisiteetin, i.e. historialliseen tilanteeseen paikantuneen organisoidun moneuden murtamista ja uuden asettamista, jolloin kansainvälinen konseptina keksitään holistisen murroksen myötä aina uudelleen (kts. luku 6.1.3).

Näin badioulaisesta käsityksestä muodostuu vastavoima vitalististen teorioiden muodostamalle kuvalle kansainvälisestä, joka on globalisoituneessa tilassa ei-konsistentti moneus, jossa globaalit virtaukset ja prosessit hahmottelevat kansainvälisen turbulentiksi ja jatkuvasti uudelleen järjestäytyväksi kokonaisuudeksi. Tämän lähes runollisesti kaaosta korostavan vision sijaan kansainvälisen moneutta ja moneuden turbulenssia voi lähestyä jäsennellymmin, jolloin kansainvälisen voi käsittää viitekehyksenä, joka koostuu erilaisista paradigmaattisista organisoituneista moneuksista. Näin badioulainen käsitys toimii eritoten monitahoisessa globaalissa kansainvälisen politiikan tilassa, sillä se pystyy tarkastelemaan moneutta eri tasoisina organisoitumisen muotoina, jolloin sitä pystyy soveltamaan abstraktisti

identifioitaviin kansainvälisen historiallisiin tilanteisiin ja niiden järjestyksien tulkitsemiseen, mutta myös rajatumpien tilanteiden ja jäykempien järjestyksien tarkasteluun. Tämä soveltavuuden laajuus on hyödyllistä, kun globalisoitunut kansainvälinen vaikuttaa sahaavan konfliktittoman vapaan kaupan horisontaalisen historiallisesta tilanteesta aina kriisien tai sotien myötä aina takaisin rajatuimpiin ja jäykempiin konstellaatioihin. Samalla badioulainen käsitys tarjoaa mahdollisuuden tarkastella vallitsevia globaaleja kriisejä potentiaalisina tapahtumina, jolloin se voi tarkastelun viitekehyksenä periodisoida historiallisten tilanteiden murroksia ja syntyymiä ja täten tuoda selvyyttä murroskauteen, jonka partaalla kansainvälinen ajatellaan olevan.

Tätä muodostamaani kansainvälisen käsitystä on mielenkiintoista tarkastella suhteessa Prozorovin maailmanpolitiikan käsityksen tutkimukseen, sillä, asetun Prozorovin kanssa yhtäläisesti argumentoimaan, kuinka kaikenkattavaa maailmanpoliittista viitekehystä ei voi olla (kts. luku 6.1.1), mutta tämä johtaa Prozorovilla myös kansainvälisen käsityksen ontologisen aseman hylkäämiseen, sillä Prozoroville on olemassa vain partikulaarisia poliittisia maailmoja, jotka ei ensisijaisesti välttämättä sijoitu kansainvälinen-kansallinen-akselille ja Prozoroville puhe kansainvälisestä vain uusintaa valtiokeskeistä käsitystä politiikasta (kts. Prozorov 2014a 46)²⁹. Tapauksessani tämä taas johtaa kansainvälisen käsityksen vahvistamiseen, sillä kansainvälinen on partikulaari maailma kaikenkattavaa maailmanpoliittista viitekehystä vastaan ja kansainvälisestä muodostuu vain aina tietty historiallinen tilanne, joka murtaa oman ontologiansa ja asettaa uuden, täten välttäen ontologisen ensisijaisuuden.

Empiiriset esimerkkini, kuten vuoden 1968 jälkeinen kansainvälinen tai Neuvostoliiton murtumisen myötä muuttunut kansainvälinen todistavat, että historiallinen tilanne on kuitenkin keksitty uudelleen siten, että jonkin kaltainen käsitys ”kansainvälisestä” on pysynyt, vaikka poliittisina konstellaatioina ne edustavat kokonaisvaltaista ja kvalitatiivista muutosta edeltävään ja niitä voidaan käsitellä täysin eri käsitteiden valossa. Näin kansainvälinen on enemmänkin konsepti, joka muotoutuu eri tavoin eri historiallisissa tilanteissa, eikä pidä sisällään ontologista premissiä mistään tietystä poliittisesta konstellaatiosta. Tätä voidaan verrata Badioun tieteen paradigmojen teoretisointiin, sillä Badiou laajentaa tapahtumakäsityksensä myös ”tieteellisiin tapahtumiin” (kts. luku 4.2), jolloin esim.

²⁹ Tarkennuksena pitää todeta, että Prozorovin ajattelu kyllä sallii kansainvälisen esittämisen fenomenologisena maailmana, jolloin sillä ei vain ole ontologista pohjaa, kuten Prozorov tuo esille 6.1.1-luvun lainauksessani.

kopernikaaninen käänne filosofiassa murtaa koko filosofian tieteenalan rakenteet. Vaikka Badioun kuvaamat tieteelliset kumoukset asettavat uudet olemisen lait, ne eivät kuitenkaan välttämättä kumoa itse tieteenalaa. Täten voidaan siis yhtäläisesti todeta, että vaikka kansainvälinen politiikka aina paikantuu vallitsevaan historialliseen tilanteeseen, jonkinlainen käsitys tietynlaisesta areenasta – johon eri murrokset ja historialliset tilanteet sijoittuvat – voidaan hahmotella. Tätä kutsun kansainväliseksi. Tulevaisuudessa voi toki hyvin olla, että jonain päivänä minkään kaltaista kansainvälistä ei ole, vaan on jokin täysin vielä tuntematon konstellaatio tai monia erilaisia konstellaatioita sen tilalla.

Tämä monien erilaisten kansainvälisten konstellaatioiden positiointi voisikin hyvin olla potentiaalinen jatkotutkimuksen teema, jossa tarkasteltaisiin enemmän ”prozorovilaisesta” näkökulmasta, millaisia partikulaarisia maailmoja kansainvälinen politiikka tai maailmanpolitiikka pitävät sisällään. Tällöin voitaisiin ajatella Prozorovin esimerkkien tavoin, että esimerkiksi humanitaarinen apu tai diplomaattiset suhteet muodostavat oman partikulaarin maailmansa (kts. luku 1). Samalla voitaisiin tarkastella esimerkiksi laajempia partikulaarisia maailmoja kuten globaali etelä tai globaali pohjoinen. Näiden maailmojen yhteisiä vuorovaikutussuhteita toisiinsa sekä erilaisiin tapahtumiin, jotka ovat muodostaneet kyseisistä maailmoista täysin uusia ja erilaisia maailmoja, voitaisiin myös tutkia. Tutkielmani lähtökohta, jossa on olemassa tietty yksittäinen historiallinen tilanne tai maailma, joka edustaa vallitsevaa kansainvälistä oli kuitenkin valittu premissi, jonka myötä pystyin muodostamaan vastavoiman vitalististen teorioiden kansainvälisen käsityksille ja argumentoimaan, kuinka kansainvälinen on aina partikulaari organisoitu moneus, eikä koko maailman kattava, epäyhtenäinen ja kaoottinen moneus.

Laajemmin yhteiskuntatieteellisestä perspektiivistä tämä vastavoiman asettaminen oli myös lähtökohta, jonka halusin tuoda ilmi, sillä nähdäkseni mannermaisen filosofian vitalismi on tiedostaen tai tiedostamatta muodostunut yhteiskuntatieteiden keskeiseksi teoreettiseksi lähestymistavaksi. Kaikenlaisten rajattujen totaliteettien ja järjestyksien ajattelu vaikuttaa olevan ummehtunutta, kun taas epäyhtenäisten ja heterogeenisten kokonaisuuksien ja prosessinomaisten ilmiöiden ja jatkuvien muutostilojen esiin tuominen on taas radikaalia. Esimerkiksi Monica Greco hyvin kuvaa, kuinka vitalismi leikannut läpi koko englanninkielisen ihmis- ja yhteiskuntatieteet Deleuzen reseption myötä ja muovannut ne kohti ”ei-representatiivisia” (engl. *non-representational*) lähestymistapoja tutkimuksessa ja teoriassa

(Greco 2021, 48). Ehkä metaforan tasolla yhteiskuntatiede tarvitsisi siis ryhmästen lisäksi myös puita.

Lähteet

Tutkimuskirjallisuus

Acharya, Amitav & Barry Buzan (2019). *The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR at it's Centenary*. Cambridge: Cambridge University Press.

Albert, Mathias (1999). Observing World Politics: Luhmann's Systems Theory of Society and International Relations. *Millennium*, 28(2), 239-265.

Albert, Mathias & Hilkermeier (2004). *Observing International Relations: Niklas Luhmann and World Politics*. Lontoo: Routledge.

Albert, Mathias & Lars-Erik Cederman (2010). Introduction: System Theorizing in IR. Teoksessa Mathias Albert, Lars-Erik Cederman & Alexander Wendt (toim.) *New Systems Theories of World Politics*. New York: Palgrave Macmillan, 3-22.

Albert, Mathias (2010). Modern Systems Theory and World Politics. Teoksessa Mathias Albert, Lars-Erik Cederman & Alexander Wendt (toim.) *New Systems Theories of World Politics*. New York: Palgrave Macmillan, 43-68.

Albert, Mathias (2004). On the Modern Systems Theory of society and IR: contacts and disjunctures between different kinds of theorizing. Teoksessa Mathias Albert & Lena Hilkermeier (toim.) *Observing International Relations: Niklas Luhmann and world politics*. Lontoo: Routledge, 13-29.

Albert, Mathias (2019). Luhmann and Systems Theory. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*.

Albert, Mathias & Felix Bathon (2020). Quantum and systems theory in world society: Not brothers and sisters but relatives still? *Security Dialogue* 51(5), 434-449.

Albert, Michael (2022). COVID-19 and the Planetary Crisis Multiplicity: From Marxist Crisis Theory to Planetary Assemblage Theory. *Theory and Event* 25(2), 332-363.

Anievas, Alexander & Kerem Nişancıoğlu (2015). *How The West Came To Rule. The Geopolitical Origins of Capitalism*. Lontoo: Pluto Press.

Apolinario Laerte Junior & Giovana Dias Branco (2022). The BRICS countries and the Russia-Ukraine conflict. *Rev. Carta Inter., Belo Horizonte* 17(3), 1-25.

Arrighi, Giovanni & Beverly J. Silver (1999). *Chaos and Governance in the Modern World System*. Lontoo: University of Minnesota Press.

Axelrod, Robert (1984). *The Evolution of Cooperation*. New York: Basic Books Inc.

Badiou, Alain (2000a). Of life as a name of being, or, Deleuze's vitalist ontology. Kääntänyt Alberto Toscano. *Pli* 10, 191-199.

Badiou, Alain (2000b/1997). *Deleuze: The Clamor of Being*. Kääntänyt Louise Burchill. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Badiou, Alain (2005/1988) *Being and Event*. Kääntänyt Oliver Feltham. Lontoo: Bloomsbury

Badiou, Alain (2019/2006). *Logics of the Worlds. Being and Event II*. Kääntänyt Alberto Toscano. Lontoo: Bloomsbury Press.

Badiou, Alain (2022a/2018). *The Immanence of Truths. Being and Event III*. Kääntänyt Susan Spitzer & Kenneth Reinhard. Lontoo: Bloomsbury.

Badiou, Alain (2008/1990). *Number and Numbers*. Kääntänyt Robin Mackay. Lontoo: Polity Press.

Badiou, Alain (2011/2009). *Second Manifest for Philosophy*. Kääntänyt Louise Burchill. Cambridge: Polity Press

Badiou, Alain (alunperin Georges Peyrol) (2012a). *The Fascism of the Potato*. Teoksessa Bruno Bosteels (toim. ja kääntänyt) *The Adventure of French Philosophy*, 191–201.

Badiou, Alain (2012b/1998). *Metapolitics*. Kääntänyt Jason Barker. Lontoo: Verso Books.

Badiou, Alain (2012c/2011). *The Rebirth of History: Times of Riots and Uprisings*. Kääntänyt Gregory Elliot. Lontoo: Verso Books.

Badiou, Alain (2013/2010). *Cinema*. Kääntänyt Susan Spitzer. Cambridge: Polity Press.

Badiou, Alain (2022b/2021). *Badiou By Badiou*. Kääntänyt Bruno Bosteels. Stanford: Stanford University Press.

Badiou, Alain (2023). *Images of Present Time*. Kääntänyt Susan Spitzer. Columbia: Columbia University Press.

Baudrillard, Jean (1994/1981). *Simulacra and Simulation*. Kääntänyt Sheila Faria Glaser. Michigan: The University of Michigan Press.

Baudrillard, Jean (2013). *The Spirit of Terrorism*. Lontoo: Verso Books.

Benčin R. (2021). Distant Immediacy: Badiou and Rancière on May '68 and its Consequences. *European Review* 29(6), 714-724.

Boosteels, Bruno (2011). *Badiou and Politics*. Duke: Duke University Press.

Bosquet, Antoine & Simon Curtis (2011). Beyond models and metaphors : complexity theory, systems thinking, and international relations. *Cambridge Review of International Affairs* 24(1), 43-62.

Braudel, Fernand (1972). *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II, Vol 1*. Kääntänyt Sian Reynolds. New York: Harper & Row.

Breen-Smyth, Marie (2014). Theorising the “suspect community”: counterterrorism, security practices and the public imagination. *Critical Studies on Terrorism* 7(2), 223-240.

Brown, Nicholas & Imre Szeman (2006). What is the Multitude? Questions for Michael Hardt and Antonio Negri. *Cultural Studies* 19(3), 372-387.

Bryant, Levi R. (2011). A Logic of Multiplicities: Deleuze, Immanence, and Onticology. *Analecta Hermeneutica* 3.

Bryen, Stephen D. (1971). *The Application of Cybernetic Analysis to the Study of International Politics*. Haag: Martinus Nijhoff.

Bull, Hedley (2002/1977). *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. New York: Palgrave.

Burhannuddin, Baki (2015). *Badiou's Being and Event and the Mathematics of Set Theory*. Lontoo: Bloomsbury.

Buzan, Barry & Richard Little (2000). *International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations*. New York: Oxford University Press.

Buzan, Barry (2014). *An Introduction to the English School of International Relations: The Societal Approach*. Cambridge: Polity Press.

Buzan, Barry, & George Lawson (2014). Rethinking benchmark dates in International Relations. *European Journal of International Relations* 20(2), 437-462.

Çalkıvık, Asli (2020). Poststructuralism and Postmodernism in International Relations. *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*.

Capra, Fritjof (1996). *A Web of Life: A New Scientific Understanding of Living Systems*. New York: Anchor Books Doubleday.

Castells, Manuel (2000). Toward Sociology of the Network Society. *Contemporary Sociology* 29(5), 693-699.

Castells, Manuel (2004). Editor's Preface. Teoksessa Manuel Castells (toim). *The Network Society: A Cross-cultural Perspective*. Northampton: Edward Elgar Publishing, Inc, xvii-xx.

Castells, Manuel (2008). The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 78-93.

Cederman, Lars-Erik. Complexity and Change in World Politics: Resurrecting System Theory. Teoksessa Mathias Albert, Lars-Erik Cederman & Alexander Wendt (toim.) *New Systems Theories of World Politics*. New York: Palgrave Macmillan, 127-157.

Chu, Yun-han, Yongnian Zheng (2021). *The Decline of the Western-Centric World and the Emerging New Global Order*. New York: Routledge.

Cochran, Molly (1999). *Normative Theory in International Relations: A Pragmatic Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

Colander, David & Roland Kupers (2014). *Complexity and the Art of Public Policy: Solving Society's Problems from the Bottom Up*. Princeton: Princeton University Press.

Comunello, Francesca, & Giuseppe Anzera (2012). Will the revolution be tweeted? A conceptual framework for understanding the social media and the Arab Spring. *Islam and Christian-Muslim Relations* 23(4), 453-470.

Connolly, William E. (2011). *A World of Becoming*. Lontoo: Duke University Press.

Coward, Martin (2006). International Relations in the Post-Globalisation Era. *Politics* 26(1), 54-61.

Cox, Robert W. (1993). Gramsci, hegemony and international relations: an essay in method. Teoksessa Stephen Gill (toim.) *Gramsci, Historical Materialism and International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press, 49-66.

Crelinsten, Ronald D. (1999). Terrorism and counter-terrorism in a multi-centric world: Challenges and opportunities. *Terrorism and Political Violence* 11(4),170-196

Culp, Andrew (2016). *Dark Deleuze*. Minnesota: Minnesota University Press.

DeLanda, Manuel (2006). *A New Philosophy of Society: Assemblage Theory and Social Complexity*. Lontoo: Continuum.

DeLanda, Manuel (2016). *Assemblage Theory*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Deleuze, Gilles (1988/1968). *Spinoza: Practical Philosophy*. Kääntänyt Robert Hurley. San Francisco: City Lights Books.

Deleuze, Gilles (1990/1969). *The Logic of Sense*. Kääntänyt Mark Lester & Charles Stivale. Lontoo : The Athlone Press.

Deleuze, Gilles (1991/1966) *Bergsonism*. Kääntänyt Hugh Tomlinson & Barbara Habberiam. New York: Zone Books.

Deleuze, Gilles (1992a). *Autiomaan Kirjoituksia vuosilta 1967-1986*. Suomentanut ja toimittanut Keijo Rahkonen, Jussi Kotkavirta ja Jussi Vähämäki. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Deleuze, Gilles (1992b/1990). Postscript on the Societies of Control. *October* 59, 3-7.

Deleuze, Gilles (1997/1995). Immanence: A Life... *Theory, Culture & Society* 14(2), 3-7.

Deleuze, Gilles & Felix Guattari (2003/1980). *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia II*. Kääntänyt Brian Massumi. Minneapolis: Minnesota University Press.

Deleuze, Gilles (2006). *Two Regimes of Madness. Texts and Interviews 1975-1995*. Kääntänyt Ames Hodges & Mike Taormina. New York: Semiotext(e).

Deleuze, Gilles (2007/1964). Simondon and the Physico-Biological Genesis of the Individual. Kääntänyt Taylor Adkins. *Fractal Ontology. refracting theory: politics, cybernetics, philosophy* 3.10.2007. URL: <https://fractalontology.wordpress.com/2007/10/03/translation-simondon-and-the-physico-biological-genesis-of-the-individual/>, 8.5.2024.

Deleuze, Gilles (2014/1968) *Difference and Repetition*. Kääntänyt Paul Patton. Lontoo: Bloomsbury Publications.

Deudney, Daniel & G. John Ikenberry (1999). The Nature and Sources of Liberal International Order. *Review of International Studies* 25(2), 179-196.

Deutsch, Karl (1966/1963). *The Nerves of Government. The Models of Political Communication and Control*. New York: The Free Press.

Deutsch, Karl W. (1968). *The Analysis of International Relations*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Diez, Thomas (2004). Politics, Modern Systems Theory and the critical purpose of International Relations Theory. Teoksessa Mathias Albert & Lena Hilkermeier (toim.) *Observing International Relations: Niklas Luhmann and world politics*. Lontoo: Routledge, 30-43.

Dodds, Joseph (2011). *Psychoanalysis and ecology at the edge of chaos : complexity theory, Deleuze/Guattari and psychoanalysis for a climate in crisis*. Lontoo: Routledge.

Donnelly, Jack (2019). System, levels, and structural theory: Waltz's theory is *not* systemic theory (and why that matters for International Relations today). *European Journal of International Relations* 25(3), 904-930.

Drulák, Petr, & Radka Druláková (2014). The richness of the liberal tradition in international relations: Karl Deutsch on political community and the European integration. *International Relations* 28(3), 333-349.

Dunne, Timothy (1995). The Social Construction of International Society. *The European Journal of International Relations* 1(3), 367-389.

Fink, Carole, Philip Gassert & Detlef Junker (1999). *1968: The World Transformed*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fitzpatrick, Joan (2003). Speaking Law to Power: The War Against Terrorism and Human Rights. *EJIL* 14(2), 241-264.

Foucault, Michel (1970). *Theatrum Philosophicum*. Kääntänyt Donald F. Brouhard & Sherry Simon. *Critique* 282, 885-908. URL: <https://www.generation-online.org/p/fp/foucault5.htm>, 19.3.2024. (*Alunperin julkaistu Critique -lehdessä*).

Foucault, Michel (2023/1966). *Sanat ja asiat. Eräs ihmistieteiden arkeologia*. Helsinki: Gaudeamus

Fox, Nic J. (2022). Coronavirus, capitalism and a ‘thousand tiny dis/advantages’: a more-than-human analysis. *Social Theory & Health* 20, 107-122.

Fukuyama, Francis (1992). *End of History and The Last Man*. New York: Mcmillan.

Gill, Stephen & David Law (1993). Global hegemony and the structural power of capital. Teoksessa Stephen Gill (toim.) *Gramsci, Historical Materialism and International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press, 93-126.

Gillespie, Ryan (2012). From Circulation to Asymmetrical Flow. On Metaphors and Global Capitalism. *Journal of Cultural Economy* 6(2), 200-216.

Gilpin, Robert (1981). *War & Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gilpin, Robert (2001). *Global Political Economy. Understanding The International Economic Order*. Oxford: Princeton University Press.

Gilson, Lucy L. & Caren B. Goldberg (2015). Editors' Comment: So, What is a Conceptual Paper? *Group & Organization Management* 40(2), 127–130.

Greco, Monica. (2021). Vitalism Now -- A Problematic. *Theory, Culture & Society* 38(2), 47–69.

Hakovirta, Harto (2002). *Maailmanpolitiikka: Teoria ja todellisuus*. Tampere: Kustannus.

Hallward, Peter. (2003). *Badiou. A Subject to Truth*. Minnesota: Minnesota University Press.

Hallward, Peter. (2006). *Out of this World. Deleuze and the Philosophy of Creation*. Lontoo: Verso Books.

Handelman, Don (2011). Self-Exploders, Self-Sacrifice, and the Rhizomic Organization of Terrorism. Teoksessa Galina Linquist & Don Handelman (toim.) *Region, Politics, and Globalization. Anthropological Approaches*. Oxford: Berghahn Books, 231-262.

Hardt, Michael & Antonio Negri (2004). *Multitude: War and Democracy in the Age of Empire*. New York: The Penguin Press.

Hardt, Michael & Antonio Negri (2005/2000). *Imperiumi*. Suomentanut Arto Häilä, Mika Ojakangas, Taina Rajanti, Olli Sinivaara, Akseli Virtanen ja Jussi Vähämäki. Helsinki: WSOY.

Hayduk, Ron (2013). The Anti-Globalization Movement and OWS. Teoksessa Emily Welty, Matthew Bolton, Meghana Nayak, Christopher Malone (toim.) *Occupying Political Science: The Occupy Wall Street Movement from New York to the World*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 225–246.

Herranen, Olli (2022) *The Invisible Order: A Relational Approach to Social Institutions*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

Hirschheim, R. (2008). Some guidelines for the critical reviewing of conceptual papers. *Journal of the Association for Information Systems* 9(8), 432–441.

Holsti, Kalevi (2009). *Taming the Sovereigns: Institutional Change in International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Holsti, Kalevi J. (2010). Review: A Cultural Theory of International Relations, Diplomatic Theory of International Relations. *International Journal* 65(4), 1067-1071.

Huggler, Jørgen (2010). Cosmopolitanism and Peace in Kant's Essay on 'Perpetual Peace'. *Studies in Philosophy and Education* 29 (2), 129-140.

Ikenberry, G. John. (2011). *The Liberal Leviathan: The Origins, Crisis and Transformation of the American World Order*. Princeton: Princeton University Press.

Jaakkola, Elina (2020). Designing conceptual articles: four approaches. *AMS Rev* 10, 18-26.

Jervis, Robert (1997). *System Effects: Complexity in Political and Social Life*. Princeton: Princeton University Press.

Kant, Immanuel (2016/1795). *Ikuisen rauhaan. Valtio-oikeudellinen tutkielma*. Kääntänyt Jaakko Tuomiokoski. Project Gutenberg Ebook.

Kaplan, Morton A. (2005/1957). *System and Process in International Politics*. Colchester: ECPR Press.

Katzenstein Peter J. (1996a). Introduction: Alternative Perspectives on National Security. Teoksessa Peter J. Katzenstein (toim.) *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press, 1-27.

Katzenstein, Peter J. (1996b). *Cultural Norms & National Security: Police and Military in Postwar Japan*. Lontoo: Cornell University Press.

Keohane, Robert O. Twenty Years of Institutional Liberalism. *International Relations* 26(2), 125-138.

Keren, Michael (1979). Ideological implications of the use of open systems theory in political science. *Behavioural Science: Journal of the Society for General System Research* 24(5), 311-324.

Kessler, Oliver & Friedrich Kratochwil (2010). System Theory beyond Explaining and Understanding. Teoksessa Mathias Albert, Lars-Erik Cederman & Alexander Wendt (toim.) *New Systems Theories of World Politics*. New York: Palgrave Macmillan, 3-22.

Kheir-Mataria Abu El W., El-Fawal H., Chun S. Changing roles in global health governance following COVID-19. *East Mediterr Health J.*30(2), 93–10.

Kissinger, Henry (2014). *World Order*. New York: Penguin Press.

Korab-Karpowicz, Julian (2009). Empire and International Order: Should There be States? *Journal of Global Politics* 1(1), 85-91.

Kratochwil, Friedrich V. (2011/1989). *Rules, Norms, and Decisions: On the Conditions of Practical and Legal Reasoning in International Relations and Domestic Affairs*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kuhn, Thomas S. (1962). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.

Lazzarato, Maurizio (2010). Multiplicity, Totality and Politics. *Parrhesia* 9, 23-30.

Lebow, Richard Ned (2009). *A Cultural Theory of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lebow, Richard Ned. (2013). Classical Realism. Teoksessa Tim Dunne, Milja Kurki ja Steve Smith (toim.) *International Relations Theories: Discipline and Diversity*. Oxford: Oxford University Press, 59-76.

Little, Richard (1995). Neorealism and the English School: A Methodological, Ontological and Theoretical Reassessment. *European Journal of International Relations* 1(1), 9-34.

Lorenz, Edward N. (1993). *The Essence of Chaos*. Seattle: University of Washington Press.

Luhmann, Niklas (1982a). The World Society as A Social System. *International Journal of General Systems* 8(3), 131-138.

Luhmann, Niklas (1982b). *The Differentiation of Society*. Kääntänyt Stephen Holmes & Charles Larmore. New York: Columbia University Press.

Luhmann, Niklas (1995/1984). *Social Systems*. Kääntänyt John Bednarz, Jr. & Dirk Baecker. Stanford: Stanford University Press.

Luzar, Robert (2019). The Multiplicity of (Un-)Thought: Badiou, Deleuze, Event. *Comparative and Continental Philosophy*.

Maeng, Hyeyoung (2020). Use of Deleuze's process ontology. *Journal of Visual Art Practice* 19:2, 160-178.

May, Todd (2012). *Gilles Deleuze. An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

McGlinchey, Stephen (2022). *Foundations of International Relations*. Lontoo: Bloomsbury Publishing.

Meillassoux, Quentin (2011). History and Event in Alain Badiou. Kääntänyt Thomas Nail. *Parrhesia* 12, 1-11.

Meiser, Jeffrey W. (2017). Liberalism. Teoksessa Stephen McGlinchey, Rosie Walters & Christian Scheinpflug (toim.) *International Relations Theory*. Bristol: E-International Relations Publishing, 22-27.

Monti, Anton & Pontus Purokuru (2018). *Suoraa toimintaa! Autonomiset liikkeet Suomessa 1986-2016*. Helsinki: Into Kustannus.

Morgenthau, Hans J. (2006/1948). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. Boston: McGraw-Hill Higher Education.

Nadler, Steven (2012). *Spinoza's 'Ethics'. An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nurminen, Anna (2020). Jean-Luc Nancy, pandemia ja politiikan paluu. *Tiede & Edistys* 45(4), 429-433.

Okur, Mehmet Akif (2007). Rethinking Empire After 9/11: Towards A New Ontological Image of World Order. *Perceptions* 12(2), 61-93.

Orzel, Chad. (2010). *How to Teach Quantum Physics to Your Dog*. Oxford: A Oneworld Book

Osiander, Andreas (2003). Sovereignty, International Relations, and the Westphalian Myth. *International Organization* 55(2), 251-287.

Paetau, Michael (2014). Niklas Luhman and Cybernetics. *Journal of Sociocybernetics* 11, 75-103.

Philippopoulos-Mihalopoulos, A. (2013). The Autopoietic Fold: Critical Autopoiesis between Luhmann and Deleuze. Teoksessa A. La Cour & A. Philippopoulos-Mihalopoulos (toim.) *Luhmann Observed: Radical Theoretical Encounters*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 60-84.

Plotnitsky, Arkady (2006). Quantum Field Theory, Chaos and Thought in Deleuze and Guattari's What is Philosophy? *Deleuze and Science* 29(2), 40-56.

Pluth, Ed (2010). *Badiou: The Philosophy of the New*. Cambridge: Polity Press.

Prozorov, Sergei (2014a). *Ontology and World Politics: Void Universalism I*. Lontoo: Routledge. (*Versioissani ei sivunumeroita, käytetty PDF-sivujen numerointia*)

Prozorov, Sergei (2014b). *Theory of the Political Subject: Void Universalism II*. Lontoo: Routledge.

Prozorov, Sergei (2023). *Poses of the World: Void Universalism III*. Lontoo: Routledge.

Rae, Gavin (2014). *Ontology in Heidegger and Deleuze: A Comparative Analysis*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

Resende, Erica (2018). Crisis and Change in Global Politics: A Dialogue with Deleuze and Badiou's Event to Understand the Crisis in Ukraine. Teoksessa Erica Resende, Dovilė Budrytė ja Didem Buhari-Gulmez (toim.) *Crisis and Change in Post-Cold War Global Politics*. Cham: Palgrave Macmillan, 23-42.

Ribar, Matthew K. (2017). Keeping Up with the Times: How the Discipline of International Relations Responds to Benchmark Events. *International Studies Perspectives* 18(3), 304–322.

Richter, Hanna (2023). *The Politics of Orientation: Deleuze Meets Luhmann*. New York: Suny Press

Rosenau, James N. (1990). *Turbulence in World Politics. A Theory of Change and Continuity*. Princeton: Princeton University Press.

Ruether, Rosemary (1969). The New Left: Revolutionaries After the Fall of Revolution. *An Interdisciplinary Journal* 52(3), 245-263.

Rättilä, Tiina (2014). Poliittinen valtausoperaatio. Occypy Wall Street -liike politiikan muutosvoimana. Teoksessa Rauli Mickelsson (toim.) *Poliittinen vaikuttaminen tulevaisuudessa*. Turku: Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia & Turun yliopiston politiikan tutkimuksen laitos, 187-227.

Schmidt, Sebastian (2011). To Order the Minds of Scholars: The Discourse of the Peace of Westphalia in International Relations Literature. *International Studies Quarterly* 55(3), 601-623.

- Shaw, I.G.R. (2010). Sites, truths and the logics of worlds: Alain Badiou and human geography. *Transactions of the Institute of British Geographers* 35, 431-442.
- Simondon, Gilbert (1992). The Genesis of the Individual. Teoksessa J. Crary & S. Kwinter (toim.) *Incorporations*. New York: Zone Books, 297–319.
- Singer, David J. (1960). International Conflict: Three level of Analysis. *World Politics* 13(3), 453-461.
- Singer, David J. (1961). The Level-of-Analysis Problem in International Relations. *World Politics* 14(1), 77-92.
- Stalder, Felix (2006). *Manuel Castells: the theory of the network society*. Cambridge: Polity Press.
- Stivachtis, Yannis A. (2017). The English School. Teoksessa Stephen Mcglinchey, Rosie Walters & Christian Scheinpflug (toim.) *International Relations Theory*. Bristol: E-International Relations Publishing, 28-35.
- Stivale, Charles J. (1999). Comment peut-on être deleuzien? Pursuing a Two-Fold Thought. Teoksessa Ian Buchanan (toim.) *A Deleuzian Century?* Lontoo: Duke University Press, 135-144.
- Stokes, Michael (1971). *One and Many in Presocratic Philosophy*. Cambridge: Harvard University Press.
- Stripple, J. & H. Stephan (2013). Global Governance. Teoksessa R. Falkner (toim.) *The Handbook of Global Climate and Environment Policy*. Lontoo: John Wiley & Sons, 146-162.
- Supple, Evan (2021). The Generic Politics of Extinction Rebellion: Toward A Badiouian Conception of Environmental Politics. *The Journal of Natural and Social Philosophy* 17(3), 340–364.

Thornton, Edward (2020). On Lines of Flight: The Theory of Political Transformation in A Thousand Plateaus. *Deleuze and Guattari Studies* 14(3), 433-456.

Toscano, Alberto (2004). From the State to The World? Badiou and Anti-Capitalism. *Communication & Cognition* 37(3-4), 199-224.

Vartebedian, Becky (2018). *Multiplicity and Ontology in Deleuze and Badiou*. Cham: Palgrave Macmillan.

Waever, Ole (1992). International Society – Theoretical Promises Unfulfilled? *Cooperation and Conflict* 27(1), 97-128.

Walby, Sylvia (2007). Complexity Theory, System Theory, and multiple Intersecting Social Inequalities. *Philosophy of the Social Sciences* 37(4), 449-470.

Wallerstein, Immanuel (1974). *The Modern World-System. Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. New York: Academic Press.

Wallerstein, Immanuel (1989). 1968, Revolution in the World-System: Theses and Queries. *Theory and Society* 18(4), 431-449.

Wallerstein, Immanuel (2004). *World-System Analysis: An Introduction*. Duke: Duke University Press.

Wallerstein, Immanuel (2015). Introduction. Teoksessa Immanuel Wallerstein (toim.) *The World Is Out of Joint World-Historical Interpretations of Continuing Polarization*. Lontoo: Paradigm, 1-7.

Waltz, Kenneth (2001/1959). *Man, the State and War: A Theoretical Analysis*. New York: Columbia University Press.

Waltz, Kenneth. (1979). *Theory of International Politics*. New York: McGraw-Hill.

Wendt, Alexander (2010). *Flatland: Quantum Mind and the International Hologram*. Teoksessa Mathias Albert, Lars-Erik Cederman & Alexander Wendt (toim.) *New Systems Theories of World Politics*. New York: Palgrave Macmillan, 3-22

Wendt, Alexander (2012/1999). *Social Theory of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wendt, Alexander (2015). *Quantum Mind and Social Science: Unifying Physical and Social Ontology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wendt, Alexander (2022). Why IR scholars should care about quantum theory, part I: burdens of proof and uncomfortable facts. *International Theory* 14(1), 119-129.

Wight, Martin (1992). *International Theory: The Three Traditions*. New York: Holmes & Meier.

Muut lähteet

Brandon, Karen (2024). "Transitioning to a new global order". *SEI*, 17.1.2024. URL: <https://www.sei.org/perspectives/transitioning-to-a-new-global-order/>, 12.3.2024.

Deleuze, Gilles (1981). "Le Philosophe menuisier". *Libération* 3.7.1981.

Eurooppa-neuvosto (2024). Miten Venäjän sota Ukrainassa on kärjistänyt globaalia ruokakriisiä? *Eurooppa-neuvosto, Euroopan unionin neuvosto*, 27.1.2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/fi/infographics/how-the-russian-invasion-of-ukraine-has-further-aggravated-the-global-food-crisis/>, 9.8.2024.

Kaisler, Rebecca (2011). "Is the Contemporary Global Political Order Describable in Terms of 'Empire'?" *E-International Relations* 1.8.2011. URL: <https://www.e-ir.info/2011/08/01/is-the-contemporary-global-political-order-describable-in-terms-of-%e2%80%98empire%e2%80%99/>, 19.3.2024.

Kurtz-Phelan, Daniel, Shivshanker Menon, Tanisha M. Fazal & Ivo H. Daalder (2022). "The Changing World Order". *Foreign Affairs*, 7.7.2022. URL: <https://www.foreignaffairs.com/events/2022-07-07/changing-world-order>, 12.3.2024. (*Utinen paneelista*)

Kuvaliite 1 (2024). "Multiplisiteetti" [Kuva]. URL: <https://viralcontagion.blog/wp-content/uploads/2012/10/untitled-1-copy.jpg>, 20.8.2024. (Osana taulukkoa)

Lehne, Stefan (2023). After Russia's War Against Ukraine: What Kind of World Order? Carnegie Europe, 28.2.2023. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2023/02/after-russias-war-against-ukraine-what-kind-of-world-order?lang=en¢er=europe>, 16.8.2024.

Menon, Shivshankar (2022). "Nobody Wants the Current World Order". *Foreign Affairs*, 3.8.2022. URL: <https://www.foreignaffairs.com/world/nobody-wants-current-world-order>, 12.3.2024.

OED (Oxford English Dictionary) (2023). "international (adj. & n.)". URL: <https://doi.org/10.1093/OED/1117552131>, 19.3.2024.

Scolari, Carlos A. (2020). Coronavirus, Epidemics and Interfaces. *Medium*, 26.4.2020. URL: <https://cscolari.medium.com/coronaviruses-epidemics-and-interfaces-134d4b7725a5>, 8.8.2024.

Stares, Paul B. (2020). Introduction. Teoksessa Paul B. Stares, Qingguo Jia, Nathalie Tocci, Dhruva Jaishankar & Andrey Kortunov (toim.) *Perspectives on a Changing World Order*. New York: CFR, 1-6.